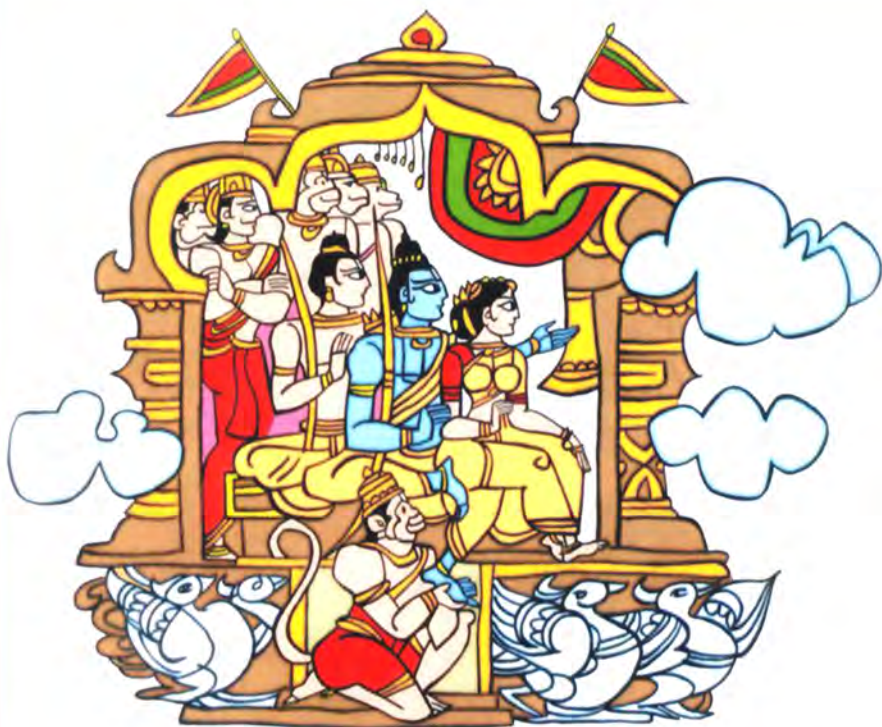

రామాయణ సారస్వత దర్శనము

- అల్లంశెట్టి అప్పయ్య

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్యాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి... ఫేస్ బుక్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం

Like us to follow

@mohanpublications

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

రావూయణ సారస్వత దర్శనము

రచయిత :

కవితాకోవిద, సాహిత్యభూషణ

శ్రీ॥ శే॥ అల్లంసెట్టి అప్పయ్య

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారి

ఆర్థిక సహాయముతో

ముద్రితము

ఆ దర్శ కళా మందిరం

హైదరాబాద్

1995

పిషయ సూచిక

1.	అవతార చర్చ	3
2.	అవతారమనగానేమి	5
3.	స్వరూపావతార విశేషములు	7
4.	ఆవేశావతార విశేషములు	12
5.	రూపకల్పన	15
6.	శ్రీ రామావతార కథనము	20
7.	శ్రీమద్రామాయణము - వాల్మీకి	27
8.	రామాయణ - ఛారితములు	31
9.	తార్కిక సమన్య	34
10.	రామాయణము వేదస్వరూపము	36
11.	ప్రతిభావంతుడు వాల్మీకి	39
12.	సారస్వత సమీక్ష	44
13.	వేదాంతవిచారధార	50
14.	రామశబ్ద నిర్వచనము	57
15.	నామసంక్తిర్తనము	59
16.	లోకమాత సీత	61
17.	శైవ పైష్ఠవ మతాంతరములు	67
18.	సుందరకాండము - గాయత్రీ మంత్రము	71
19.	ఆదర్శ ప్రార్థన	76
20.	ఆదిత్యహృదయము	78
21.	పరిశిష్టము	81
22.	ప్రతాపవంతుడు రావణుడు	96
23.	రామరాజ్యము	97
24.	ఫలశ్రుతి	102
25.	శ్రీమద్రామాయణ సుభాషితములు	104

నమోవాకమ్

శ్లో॥ విశ్వోద్భవ స్థితి రయాదిషు హేతుమేకం
మాయాశ్రయం విగతమాయ మచింత్యమూర్తిం
ఆనందసాంద్ర్య మమలం విజబోధరూపం
సీతావతిం విదిత తత్త్వమహం నమామి ॥

శ్లో॥ జయతు జయతు మంత్రం జన్మసాపల్య మంత్రం
జనన మరణ భేద క్లేశ విచ్ఛేద మంత్రం
సకల నిగమ మంత్రం సర్వశాస్త్రైక మంత్రం
రఘుపతి నిజమంత్రం రామ రామేతి మంత్రమ్ ॥

శ్లో॥ మాతా రామో మత్పితా రామచంద్రః
భ్రాతారామో మత్సఖా రాఘవేశః
సర్వస్వం మే రామచంద్రో దయాళుః
నాన్యం దైవం నైవ జానే నజానే ॥

ఇతి శమ్

పీఠిక

అవతారచర్చ

సచ్చిదానంద స్వరూపుడగు పరమేశ్వరుడు నిర్గుణుడు, అవాఙ్మోసన గోచరుడుగా వెలుగొందుచు ప్రపంచమునకంతకు మూలాధారుడై యున్నాడు.

ఇది సాధారణ బుద్ధియగు మానవ మాత్రుని ఊహాగానముతో సంపుటికరింపబడుచున్నది. కాని, దీని యంతర్యమును గ్రహించి నిర్ధారింప జాలినస్థితి ప్రాధమికస్థితి యనియు, దీని జ్ఞానమే మానవగమ్యమైన మోక్ష సాధనమనియు నుపనిషత్తులు మున్నగునవి తెల్పుచున్నవి.

శ్లో॥ “స ఓ తః ప్రోతశ్చ విభూః ప్రజాను”

ఆ మూలతత్త్వము సమస్త విశ్వమందు ఓత ప్రోతమై (వడుగు, పేకగా) సమస్త ప్రాణులందు అంతర్యామి రూపముగా నభ్యుదయము నాకాంక్షించి కార్యకలాపములు నిర్వర్తించుచున్నది.

కరుణామయుడగు పరమాత్ముని యునికిని పురస్కరించుకొని తదాశ్రయ మగు ప్రకృతి యంతయు సత్త్వరజస్తమస్సులనెడు గుణత్రయ యుక్తమై అతనియందలి సచ్చిదానందములను - (సత్ = సత్యము - చిత్ = జ్ఞానము - ఆనందము = సంతోషము) మఱుగుపఱచి అనృత జడ దుఃఖాత్మకముగా దోపించి నానా విధములగు మాయాకార్యములచే లోకమును భ్రమింపజేయు చున్నది.

ఈశ్వరునిమందున్న లక్షణములన్నియు దనయఙ్గీనములోనే యుండి యతనికి చేరికగానున్న విశాల ప్రకృతియందు ప్రతిఫలించుచుండగా నొక్కదే యగు సీశ్వరుని నుండి పీడ తెల్పబడిన గుణత్రయ విశిష్టమైన బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులనబడు మూర్తిత్రయ మభివ్యక్తమై సృష్టి స్థితి సంహారములకు హేతుభూత మగుచున్నదని, అతని సంకల్ప మప్రతిహతమై అనిర్వాచ్య రహస్య విలసితమైనదని, మున్నగు విషయములు పరిపక్వ బుద్ధుల మనో వాక్కులకు గోచరీభూత మగుచుండును. ఇది ఆ పరతత్త్వమునకు రెండవ స్థితిగా చెప్పబడుచుండును

ఈ రెండవ స్థితియు జన సామాన్యమునకు దుర్విజ్ఞేయము కనుక లోకానుగ్రహార్థమై భక్తుల యందలి సానుభూతిచే సర్వజ్ఞత్వ, సర్వేశ్వరత్వ, సర్వవియంత్వత్వా ద్యనుతకల్యాణగుణాకరుడగు భగవానుడు ఆవతారములు పెక్కులు ధరింపవలసివచ్చెను.

శ్లో॥ “ అ జా య మా నో బ హు ధా వి జా య తే ”

జన్మరహితుడైన పరాత్పరుడు తన సామర్థ్యమును పలు విధములుగా ఒకటిండుచు స్వేచ్ఛగా ప్రపంచమున సమస్త రూపములు దాల్చుచున్నాడు. (పురుషసూక్తము)

అవతారమనగానేమి?

“సంకల్పాధీనమాయితదేహధారణం అవతారమ్”

భగవంతుడు తన సంకల్ప రూపజ్ఞానమాత్రము చేతనే తనయందున్న ఆత్మీయ శక్తి వలన దేహధారియై భక్త రక్షణ, ధర్మప్రతిష్ఠ మున్నగు నీశ్వర స్వభావము విడువని గుణసంపత్తి గల సగుణ భావముతో వివిధ రూపములు ధరించుట అవతార మనబడును.

అవతారశబ్దమునకు (అవ+తృ-కరణే ఘశ్) దిగుట యని అర్థము. అనగా సిద్ధుణము నుండి సగుణముగా నగుట - లేక, బ్రహ్మలోక, దేవలోక, వైకుంఠాది వివిధ లోకములనుండి భూమండలమునకు విచ్చేసి మనుష్యాది శరీర ధారణ మొనర్చుట -

ఇది సాధారణ మానవుల గూర్చి తెల్పునపుడు “జన్మించుట” అని చిరకాల రూఢమైన యర్థము చెప్పుచుందుము. ఇది భగవానుని విషయమున మూడవ స్థితిగా నెన్న బడును.

ఈ స్థితి యందు భగవానుడు సమస్త లోకకళ్యాణము నపేక్షించి దుష్ట శిక్షణము, శిష్ట రక్షణము జరుపుచుండుట కర్తవ్య నిష్ఠగా ఏర్పరచుకొనును. అనగా సాధువులలో సాధుత్వము పెంపొందించి తత్ఫలితముగ దుష్టులయందు దుష్టత్వము రూపుమాయించి సర్వత్ర ప్రేమధర్మమును స్థాపించుట - ఇది ధర్మ సంస్థాపనమనబడును. ధర్మము భగవంతుని స్వరూపము కదా!

గమనిక :- శ్రుతులందు చెప్పబడిన జ్ఞానము ననుసరించి పృథాన కర్మము లొనర్చుచు అందలి యర్థములను బోధించు వాడు “శిష్టు” లన బడుదురు.

“సత్యమే వేశ్వరో లోకే సత్యే ధర్మః సదా శ్రితః”

లోకమందు సత్యమే ఈశ్వరుడు. ధర్మమెల్లప్పుడు సత్యమునందే ప్రతిష్ఠితమై నిలిచియుండును (శ్రీమద్రామాయణము)

ఏ కారణమున నెవ్వరిచేనైన విశ్వశ్రేయము నభవకరించు విప్లవాత్మక చర్యలు వెట్టి తలలువేసి సర్వత్ర సంక్షోభముపృథిల్లిన నాడు అది ధర్మగ్లాని (ప్రేమక్షీణించుట)యనబడును. దానికి ప్రతీకారమగు వేద ధర్మ నిర్ణయము నకు మానవలయందే యొకానొక ప్రవక్తను సృష్టించుటయో లేక, భగవానుడే స్వయముగా మనుష్య సజాతీయుడై సాధుసంతానిముగ్ధులకు అవతరించుటయో యాతని విధియై యున్నది. అది అవతార లక్షణము. కనుక ఆతడెల్లప్పుడు అజ్ఞప్రబుల దాని ననుసరించుకొనియుండును. (ధర్మగ్లాని యనగా వైదిక ధర్మమునకు అపచారము జరుగుట. దీనికి వేద విహితమైన ధర్మము అని మాత్రమే అర్థము).

శ్లో ॥ యదా యదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత!
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్॥
పరిత్రాజాయ సాధూనాం వినాశాయ చదుష్కృతాం
ధర్మ సంస్థాప నార్థాయ సంభవామి యగే యగే॥ - (గీత)

భగవానుడు ప్రేమమయుడగుటవలన - ప్రపంచమంతయు నతని దివ్య స్వరూప మగుటవలన లోకకంటకుల నుపశమింపజేయు సమస్తకృత్యములు నతని బాధింపవు. ఆతని యందనేక విధములగు నధికారములు కలవు.

భగవానుని యవతారములు విభవావతారములని, అర్చావతారములని రెండు విధములుగా నున్నవి.

విభవావతారమనగా :- మానవాతీతమైన దివ్యదేహముతో దృష్టి గోచరమగుచుండుట.

అర్చావతారమనగా :- ఆలయమందు భోగరాగములతో అర్చక పరాధీనమైన మూర్తిమంతముతో దర్శనమిచ్చుచుండుట.

కాశీ, రామేశ్వరము, శ్రీశైలము, వేంకటాచలము, మధుర, బృందావనము మున్నగు దేశ విస్తృతమైన క్షేత్రములందలి ఆలయములలో భగవానుడు శిలా దారు మృత్తు మున్నగు రూప విశేషములతో వెలసియుండుటయు భక్తజన పర ప్రదాత యగుటయు జూచుచున్నాము కదా !

ఇందు మొదటి దెల్పిన విభవావతారము స్వరూపావతారమని ఆవేశావతారమని మఱి రెండు రీతులుగా నున్నందున అందలి విశేషములు కొన్నింటినిట స్ఫుట పఱచి బేర్కొందుము.

స్వరూపావతార విశేషములు

భగవంతుడు తన సంకల్పాధీనముగు మాయక దేహధారణమునకు, తదనుగుణమైన యవతరణమునకు గారణాంతరములలో గర్భితమైన పరమ రహస్యములు పెక్కులుండును. అటులే సుర సర తిర్యగాది స్వరూప విభేదములతో నా యా యవతారములు మూర్తీభావముతో ఉపలక్షితము లగుచుండును. కాని అందలి రహస్యములు తెలిసికొనుట కష్టముగానుండును.

ప్రపంచ విఖ్యాతిమైన రామ కృష్ణాద్యవతారములు మనుజులు, తిక్కినవి మనుజేశ్వరములు. అయినను పీనియందు తారతమ్య భావము నాపాదించుట సంప్రదాయ విరద్ధమేగాక ఉచితజ్ఞ లక్షణములకు భంగము వాటిల్లును. ఈ రహస్యమును సమరస భావముతో గ్రహించినగాని సకల పురాణములకు సమన్వయము కుదరదు. యుగాంతరములందు భిన్న భిన్న సమయములలో వెలసిన మహా భక్తాగ్రేసరుల యభిమతార్థము లీడేర్చుటకై భగవానుడు సగుణ నిర్గుణాది భిన్న స్వరూపుడై భాసిల్లును. కాని, వాస్తవముగా నతడు నిర్గుణుడే - సకల గుణాతీతుడే - అట్లయ్యను నిది అబాధిత విషయము. నిత్య కుద్ధమగు చైతన్యమే అన్నిటికి మూలకారణమని చెప్పినను యెట్టి వివ్రతిపత్తి లేకుండునట్లేయగును.

సర్వవ్యాపకమైన పరమాత్మకు మాయావిరచితమైన యా జగత్తునందలి ఆ యా వస్తు సంచయమునకుగల నామరూపములతో సంబంధము లేకపోయినను వ్యక్తి సాన్నిధ్యము నపేక్షించు పరమభాగవతోత్తములగువారికి ఆ యా రూపములతో ప్రతీత మగుచుండుట-దీర్ఘన మొనంగుట అవతారముయొక్క ముఖ్య కర్తవ్యము

భిన్న భిన్న జల పాత్రములలో బ్రతిఫలించిన సూర్యభగవానుడు భిన్న భిన్నముగ గోచరించినను వాస్తవమునకు సూర్యుడొక్కడే కదా ! మంచుగడ్డ జలముయొక్క రూపాంతరమగుటవలన నీ రెంటికీని వాస్తవికమైన ఏకత్వము కలిగి యుండుట ప్రత్యక్షముగ చూచుచున్నాము కదా ! భగవంతుని యవతారములనేకములు కలవు. అందు హయగ్రీవాది ఇరువదొకండు ముఖ్యములు. దశావతారములు లోక విదితములు. అవి ముఖ్యతమములు. లోకమునకు మహోపకార మొనర్చినవి. వీనిలో మత్స్య కూర్మాద్యవతారములు అంశావతారములు.

శ్లో॥ మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహశ్చ వామనః।

రామో రామశ్చ కృష్ణశ్చ బుద్ధః కలికి రేవచ॥

కొందరు దీనిని “రామో రామశ్చ రామశ్చ” అని మువ్వురిలో నొకరిని బలరామునిగా జేర్చి చెప్పుదురు. దశావతార పరిగణన యందు కొందరు కృష్ణావతారము చేర్చక పోయినను అది భగవదవతారమేకనుక దశావతారము లలో ‘మూడ’వతారములు మనుజులని, మానవ దేహధారణము భగవానునకు ప్రయతమమైనదని, దేవుని ప్రతిరూపముగా సృష్టింపబడినదని దీని వలన భగవ దంశము సధికముగా బొందవచ్చునని తగిన యుపపత్తి ఋజువు పఱుప వచ్చును.

మఱియొక విధమున దశావతారములలో మత్స్య కూర్మములు రెండును జలచరములు - వరాహ సృసింహములు రెండును వన్య మృగములగు చతుష్పాత్తులు. తక్కినవి వామనావతారముతో జేర్చి లెక్కింపగా ‘ఆఱును’ మనుజములే కదా! ఏదిశ నుండి చూచినను భగవానునకు మానవ శరీర ధారణమే ప్రియతమమైనదని చెప్పవచ్చును. కాని, అందును - సంప్రదాయ మెట్లున్నదనగా

శ్లో॥ యద్యద్విభూతిమ త్సత్త్వం శ్రీమమూర్తిత మేవవా

తత్త దేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేతోంశ సంభవమ్

(గీత 10-41)

అని భగవద్గీత యందొట్లు చెప్పబడినందున చరాచరములగు సర్వ జీవ రాసుల యందున్న విశిష్ట శక్తులన్నియు సధికముగా దైవ బలముతో వ్యాపించి యుండునని యర్థము, మఱియు

శ్లో॥ నాహం ప్రకాశ స్సర్వస్య యోగమాయా సమాప్తోః

మూఢోయం నాభిజానాతి లోకోహ మజ మవ్యయమ్

(గీత 7-25)

ఈ విధముగా భగవంతుడు తెలుపుట వలన తాను తన పరతత్త్వ మహిమలు యోగ మాయా శక్తి నాచ్ఛాదించుకొని అందరకు దెలియబడక యున్నాడని, అతనికి జనన మరణములు లేనట్లు జ్ఞాన హీనులగు మాధులు సద్వివారదూతులై గ్రహింప నేరక యున్నారని స్పష్టమగును.

శ్లో॥ యస్మదేవా సమునయో, నవాహం సచ శంకరః
జానంతి పరమేశస్య, తద్విష్ణోః పరమంపదమ్ ”

బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాది దేవతలు - మహర్షులు - మూనవులు - ఇంద్రేవ్వరు
గాని అపరమాత్మ పరమాప మెఱుంగ జాలరని బ్రహ్మదేవుని వాక్యము. కనుక
భగవానుని దివ్యమంగళ మూర్తులే జీవులకు దేవతలకు కర్తృక లక్ష్మములని
విష్ణుపురాణము.

(భగవద్విభూతులను వ్యాసభగవానుడు అష్టాదశ పురాణములందును
వివిధైతిహాసిక గ్రంథములందును విశదీకరించెను. కనుక నితడు వ్యాసుడను
బిరుదము వహించెను.)

శ్లో॥ యః స నారాయణో నామ దేవదేవః సనాతనః
తస్యాంశో వాసుదేవస్తు కర్మణాంతే వివేకహ

అనగా నారాయణాంశ వాసుదేవుడు తన కర్మము సమాప్తమైనర్పి
కారణరూప నారాయణునియందు లీనమయ్యెనని మహాభారతమున
తెల్పియున్నాడు. ఇంతటితో సతడు తనివి జెందక భగవత్సీలా విలసనములు
సాకల్యముగా వర్ణించుటకే భాగవత మహాపురాణము రచించి దానిపై భక్తి
పూరితమైన కవితా కమనీయత అశేషముగ గోచరించు మతరచిదపు స్తోత్రంతో
సంగీతము నందలి సప్త స్వరములను దలపించు భాషా మాధుర్యముతో
దత్సంప్రదాయములను లలిత మధురములుగా వెల్లివిరియించిన విషయము
జగజ్జీదితము.

భగవంతుని యవతారము లన్నిటియందు శ్రీకృష్ణావతారము సకల
సామర్థ్య పరిపూర్ణమైనదనియు, తక్కుంగలవి భగవదంశగల
కళావిలసనములు మాత్రమే యనియు వ్యాసుమహర్షి హృదయము.

“ అన్యే చాంశ కలాః పుంసః

కృష్ణస్తు భగవాన్ స్వయమ్ ”

అని శ్రీమద్భాగవతమున పేర్కొని యున్నాడు.

శ్రీతాయుగమున మహర్షులందఱు శ్రీ రామచంద్రుని గొనియాడి యాశీర్వదించిరి. కాని శ్రీకృష్ణుడు తాను మాత్రమందఱి ననుగ్రహించి యాశీర్వదించుటయే గాక “కాలోస్మి లోకక్షయకృత్ ప్రవృద్ధః” అని గీత యందుఘోషించెను.

భగవంతుడు :

భగవచ్ఛబ్దమునకు “భగః అస్య అస్తీతి భగవాన్” అని నిర్వచనము కలదు. ఐశ్వర్యాది సమస్త సమగ్ర విషయములందు మానవాతీతమైన ప్రజ్ఞా ధురీణుడు భగవంతుడు. “భగ ఐశ్వర్యే” దీని కారిక యిట్లున్నది-

1) “ఐశ్వర్యస్య సమగ్రస్య పీర్మస్య యశనః శ్రీయః
జ్ఞాన వైరాగ్యయోత్సైవ షణ్ణాం భగ ఇతీరణా”

2) “ఉత్పత్తిం చ వినాశం చ భూతానా మాగతిం గతిమ్
వేత్తి విద్యా మవిద్యాం చ సవాచ్యో భగవా నితి”

షడ్గుణ పరిపూర్ణైశ్వర్యముగలవాడు-ధర్మ స్వరూపుడు-మహా యశశ్శ్రేయస్వి-జ్ఞానవైరాగ్యాద్యుత్తమ గుణములచే పరిపూర్ణుడు భగవంతుడనబడును

ఆ యీ నిర్వచనములవలన రామ కృష్ణావతారములు రెండును భగవానుని షోడశ కళా పరిపూర్ణమైన పూర్ణావతారములని చెప్పబడుచుండెను. కాని దీని యందును ఉపదేశ ప్రధానమగు శ్రీకృష్ణావతారమునకంటే నాచరణయే ప్రధానముగా గల రామావతారము మిగుల మహత్తరమైనదని కొందరు విజ్ఞాపింపికొని తెల్పుటకవకాశము కూడ కలిగి యున్నది.

ఇచ్చట ప్రసక్తాను ప్రసక్తముగ నిందు శ్రీ కృష్ణుని గొండొక ప్రసంగించుచున్నట్లు భావుకులు గ్రహింతు గాక!

శ్రీకృష్ణుడు ద్వాపర యుగాంతమున దేవకీ గర్భము నుండి భువిపైకి విచ్చేసెను. శంఖ చక్ర గదాధారియై చతుర్భుజములతో యశోదా దేవికి

సాక్షాత్కరించెను. పిమ్మట ఆ మహాసాధ్వి ప్రార్థన మన్నించి సామాన్య బాల రూపము ధరించెను. అది యొక విచిత్ర సంఘటన.

ఇట్లే కంసాది రాక్షస వధ సందర్భములందు, శిశుపాలుని మస్తక విచ్ఛేదమునందు ఉదాత్తమైన ప్రతిభా శక్తులతో లోకమును విస్మయ పఱచెను (అట్లే శ్రీ రామ చంద్రుడు చతుర్బాహు రూపముతో కౌసల్యకు కాన్పించెను. వెంటనే శిశు రూపి యయ్యెను. రామాయణమందీ విషయము పొడకట్టును.) శ్రీ కృష్ణుడు కృడే యయును భాగవత కృష్ణుడు భక్తవత్సలుడుగను, భారత కృష్ణుడు రాజకీయవేత్తగను నటించి పరమాద్భుతమైన విచిత్ర లీలలు ప్రదర్శించెను. నిజముగా నతడు యోగపురుషుడు. కనుకయే అతడు దర్శించిన మాత్రమున పరీక్షితుని మృత పిండము బ్రతికి పోయినది.

‘శ్రీకృష్ణ’ శబ్దమునకు నిరుక్తమందు “కర్షతి సర్వాపరాధాన్ కృష్ణః” అని నిర్వచించబడినది. అనగా నెవ్వని అపరాధములను (పాపములను) నశింపజేయువాడిని యర్థము. సాధారణముగా ‘కృష్ణ వర్ణత్వాత్ కృష్ణః’ నల్లనివాడు కనుక కృష్ణుడిని చెప్పుచున్నాము.

భగవద్గీత యందు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ :-

“ప వ నః ప వ తా మ స్మి రా మ శ్చ త్త భృ తా మ హ మ్”

అని విభూతియోగములో శ్రీతాయుగమునాడు తనకు ముందు జరిగిన రామావతార విషయము పేర్కొనినాడు. భారణమేమన :-

క్లో॥ రాఘవశ్వే భవత్స్వతా రుక్మిణీ కృష్ణ జన్మని
అన్వేషు చావతారేషు విష్ణోరేషానపాయినీ”

పరంపరాగతమైన యిట్టి సద్ధర్మము రామాయణాదుల వలన సర్వ విదితము.

ఆవేశావతార విశేషములు

స్వరూపావేశము, శక్త్యావేశము అని యివి ద్వివిధముగ నున్నవి. మహోల్కృష్టమై అత్యంత పూజనీయములగు చేతనులయందు యాదృచ్ఛికముగా భగవానుడావేశించుట, ఇట్టివి వ్యాస, పరశురామాద్యవతారముల వంటివి. వీని యత్కృష్టత పురాణ ప్రసిద్ధము. “వ్యాసోనారాయణో హరిః” అని చెప్పబడినందున వ్యాసుడు విష్ణుదేవుని యవతారముగా గణుతి గాంచెను. ఇట్లే - “శంకర శృంకరస్సాక్షాత్” అను ప్రమాణ వచనములతో “మహేశాంశాక్షాతః” వారు ఈశ్వరాంశభవులని ప్రశంసించుచున్నాము.

కృత శ్రేతా ద్వాపర యుగములలో కపిల, దత్తాత్రేయ వ్యాసాది రూపములలో బరమేశ్వరుడు విజ్ఞానావతారముగ జనించి యుగావసరములు నెఱవేర్చినట్లే ఆ కోవకు జెందిన యవతార పురుషులు కలియుగమున నెందరో కలరు.

శ్లో॥ ద్వాపరే ద్వాపరే విష్ణు ర్వాసరూపీ మహామునే !
చతుర్భుస్సహ శిష్యైస్తు శంకరోవలరీప్యతి

ఇట్టివన్నియు స్వరూపావేశావతారములుగా బరిగణింపబడుచున్నవి.

ఇట్లే రెండవదియును శక్త్యావేశము గూర్చి వృథు చక్రవర్తి మున్నగు వారి నెందరినో తెల్పవచ్చును. అది గ్రంథ విస్తరము, వృథు చక్రవర్తి నారాయణాంశమున పృథ్విని ధర్మయుక్తముగ పాలించుటకై జన్మించినాడు. గోరూపధారిణియగు భూదేవి నుండి, స్వాయంభువమనువును వత్సంబుగా నొనరించి భూమి వలన సకలౌషధులను బిదికి ప్రజా సందక్షణ మొనర్చెను. ఇది భాగవతమందు - యదృపురాణ భూమిఖండమందును కలదు.

ఇట్టి లోకమాస్కలు, చారిత్రక పురుషులు మన దేశమున యుగావసరమును బట్టి పాధారణముగ రెండు వేల యేండ్లకొకతూరి గాని అంతకు పైని గాని ఈశ్వరాజ్ఞననుసరించి ఏ దేశముననో జన్మించి మానవ జాతికి ఆపాధారణమైన మహోపకారము జరుపుచు - వచ్చుచున్నందున నట్టి వారిని

అవతార పురుషులుగ బేర్కొందుము. కాపి సత్య దృష్టిచే ప్రాణులందఱు అవతార పురుషులయ్యును వారియందు ఏవ ప్రాంతి పలు విధములగా లొంగ దీసి దైవతేజము విస్తరించి ప్రకాశింప జాలనందున అవతార పురుషులుగా గౌరవింపబడరని తగినంత పరిశీలకత్వతో జెప్పవచ్చును.

మన దేశ సాంప్రదాయము ననుసరించి మహాత్ముల గూర్చిన దివ్య స్మృతి చిహ్నములుగ కాంశ్య విగ్రహములు స్థిరముకొనుచు విష్ణురక్షో ద్యుషములని, వర్ధంత్యుత్పవములని, జయంత్యుత్పవములని, జన్మదినోత్సవము లని వైభవోపేతముగా సమావేశములు జరుపుకొనుచు వారివారి గుణగణములను స్వచ్ఛందమైన అధిపత్య సేవా పరాయణత్వము నందలి వధుర స్మృతులను అవిగాహన మొనర్చుకొనుచు ప్రణామములర్పించి శ్రద్ధాఙ్గితో పునీతుల మునుచున్నాము. (మహాత్ములనగా సర్వత్రి భగవంతుని ఏక స్వరూపముగ గాంచి ఎల్లభావములను ప్రేమించి యానందించువారు)

వైశాఖ శుద్ధ పంచమినాడు శంకర జయంతి.

మార్గశీర్ష శుద్ధ పూర్ణిమ దత్తాత్రేయ జయంతి.

ఇట్లే శ్రీ కృష్ణజయంతి-వ్యాస జయంతి — గీతా జయంతి మున్నగునవి

ఎన్నియో మన భారతీయుల యదృష్టమును పుణ్య స్మృతులుగా నుగ్గడించుచున్నవి.

శ్లో॥ అజోపిసన్ అవ్యయాత్మా భూతానా మీశ్వరోపిసన్

పరకృతిం స్వామవష్టభ్య సంభవా మ్మాత్మ మాయయా ॥

అని గీతాకారుడు స్పష్టముగ నీ విషయమై నుడివియున్నాడు. శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు కూడ ప్రాచీనమైన బృహదారణ్యకాద్యుపనిషత్తుల స్ఫిండిని విశాల దృష్టితో సమీక్షించి

“స్వాత్ పరమేశ్వరస్యాపి ఇచ్ఛావశాత్ మాయా మయం రూపం సాధకానుగ్రహార్థం” అని గుణ భవ్యమైన వాక్యాన మొనర్చి భగవానుని పుత్రవాత్సల్యము స్తుతించిరి. శంకరులు తన ప్రబోధ సుధాకరమును గ్రంథమున.

“ దే వ్యా వ బ్రహ్మణో రూపే మూర్తం చా మూర్తం చ ”

అనబడు బృహ దారణ్యక వచనము నుద్ధృత మొనర్చి చూపించిరి.

అనగా బ్రహ్మ స్వరూపము సాకారమని అనగా బౌతికమైన మూర్తివంతమని నిరాకారమని రెండు విధములుగ నున్నదని యర్థము.

విశేషమేమన :- అవతార పురుషులు తాము పాంచభౌతిక శరీర పరిత్యాగ మొనర్చియు సామర్థ్యబలముచే లోకయాత్ర జరుపుచుందురు. అది వారి స్వేచ్ఛననుసరించి యుండును. అట్టివారిని హృదయ పూర్వక భక్తి భావనతో సంస్మరించు వారికి ప్రత్యక్షమై ప్రసాదములైన బౌతికాధ్యాత్మిక శక్తి సామర్థ్యములు ప్రసాదించి తిరోహితులగుచుందురు. అట్టి దివ్య విభూతులు అవతార పురుషులందు గోచరించుచుండును. ఇయ్యది స హృ ద యై క గోచరము.

“ శ్రు॥ సః స్వ రా డ్భ వ తి

త స్య స ర్వే షు లో కే షు కా మ చా రో భ వ తి ”

ఛాందోగ్యము

అనగా ముక్తజీవుడు ఈ శ్వ ర త్వ ము ను పొందుచున్నాడు. సర్వ స్వతంత్రుడై పరమాత్మయొక్క యుద్దేశ్యమైన ధర్మ సంస్థాపన కొరకు ముక్తజీవుడు సమస్త లోకములందును స్వేచ్ఛగా సంచరించుచున్నాడు. అని యర్థము.

ఇట్టి స్థితిని పొందినవారే “ అహం బ్రహ్మస్మి ” “ ఏహోహం ” అని తలచుటకు - ప్రబోధించుటకు సమర్థులు - పేరే జీవన్ముక్తులనబడుచున్నారు.

రూపకల్పన

శ్లో॥ చిన్మయ స్యాద్విత్తీయస్య నిష్క-శస్యా శరీరిణః
ఉపాసకానాం కార్యార్థం జగ్మహ్యహో రూపకల్పనా
(రామతాపసీయోపనిషత్తు)

ఉపాసకుల కార్యార్థము బ్రహ్మమునకు రూపకల్పన మొనర్పబడినదని తెలిసికొంటిమి. ఇది మన పురాతనమైన ఆధ్యాత్మిక సౌభాగ్యము. అనిర్వచనీయమైన పరమేశ్వర సౌందర్యము శబ్ద ప్రపంచములో రసభరితమైన కావ్య రూపముగను-దృశ్యప్రపంచములో సౌందర్య విలసిల్లమైన ప్రతిమ రూపముగను విరాజిల్లుచున్నట్లు గ్రహించితిమి.

సర్వవ్యాపకము, నిరంశకము, నిరవయవము, నిర్గుణమునగు బ్రహ్మమునకు రూపకల్పన మొనర్చి యుపాసించు విధానము మానవ హృదయములో స్వాభావికముగ నిమిడియున్న గుణసంపద.

“నతేరూపం నచాకారో నాయుధాని నచాస్పదం
అక్షధాపి పురుషాకారో భక్తానాం త్వం ప్రకాశసే”

ఇట్లే ప్రాచీన సూక్తులెన్నియో కలవు. ఇది నిఠనీయమని కొందరు అధునాతనులు నోరు చించుకొని నాదింతురు. ఇది విజేకుల హృదయముకాదు గనుక నట్టి బట్ల మూరీ భావముకన్న నుత్తమమగు పని కానరాదు. కాని యిది మహావిస్తరమగు సంసార సాగరమును నులభముగ తరించుటకై నిర్దేశింపబడిన యొక సరళ ప్రక్రియ, ఉపకరణము.

బహు ప్రాచీనమైన వేద, పాంచ రాత్రాగమ విధులనుసరించి ఆర్చా మూర్తులను సభక్తిరహితముగ నారాధించు భక్తులు భగవత్కృపకు బాత్రులై సకలాభ్యుదయములు సాధింపగల్గుదురని వివిధ శాస్త్రపురాణములంగీకరించినవి పరిశుద్ధమైన విశ్వాస భావముచే సంకల్పమొనర్పబడిన పరబ్రహ్మమునకు త్రికరణశుద్ధిగ మంత్ర యంత్ర జపాదులు శాస్త్రములందు విధింపబడి యుండెను.

పోడశోపచారములతో వలగాని ప్రదక్షిణ మొనర్చుట వంటి కాయక

కర్మములతో మిశ్రితమైన అంతరంగిక భక్తి తాత్పర్యముల ప్రోద్బలముచే భగవత్ప్రసన్నత సులభగమ్యమై మోక్షమార్గమును చేరవచ్చును. అట్టి సత్సాంప్రదాయములతో సాధ్యాసాధ్యములు గ్రహించి రామకృష్ణాద్యవతార మూర్తులను నిశ్చల భక్తిప్రవత్తులతో ధ్యానించి చిత్తశుద్ధితో పూజించుట కర్పూర నీరాజనములెత్తుచు పుష్పాంజలులు ఘటించుట భారతీయుల పైతృక మైన అనూచార ధర్మమై యున్నది. మహాదాత మైన భక్తిసూత్రముల నవగాహన మొనర్చుకొనజాలక వక్ర మార్గములో దుష్ప్రచార నినాదములు నలుపబడుచున్నను ఈ ధర్మము సార్వత్రికముగ హిమాలయశృంగమువలె భారతదేశ సముద్ధరణకై అట్లే నిలచి యున్నది. కొందరు నాస్తికవాదులగుటచి మతాంతర సద్విమర్శకుల దృక్పథమండిట్లున్నది.

దేవతాంతర మతాంతరులు వారి వారి బుద్ధివైభవముతో హేతువాద పూర్వకముగా నిగ్గు తేల్చి ఉపనిషత్తులను పలు తావులలో చెప్పబడిన ఉపాస్య బ్రహ్మము అవ్యక్తముగానున్నను మనోహ్లాదకరమైన సగుణ రూపముగనే వర్ణితమైనట్లు మఱుర్చులే సిద్ధాంతీకరించినారని బహుగ్రంథదృష్టా దృఢముగా విశ్వసించిరి.

భారతీయ వైదిక సంస్కృతికి నిలయమైన పాంచరాత్రాగమ సిద్ధాంత శాస్త్రములో మంత్ర సిద్ధాంతము చాల ముఖ్యమైనది. ఇట్లే ఉపనిషత్తులందు దహరవిద్య, శాండీలవిద్య, వైశ్వానరవిద్యలయొక్క రూపములందు సగుణోపాసనలన్నియు వర్ణితములై యున్నవి.

భారతీయ దేవాలయ నిర్మాణము ఆగమ(మంత్ర)శాస్త్ర సాంప్రదాయము ననుసరించి శిల్పకళా చాతుర్యము గల మహా శిల్పులచే నిర్మితమై యుండెను. అందు శిలా దారు మృత్తు లోహదులచే ఆర్చామూర్తులు ఋషి స్థాపితములై మంత్రశక్తి ప్రభావితములగుటచే చిరస్థాయియై వెలసి యున్నవి. కనుక ప్రపన్నులందఱు దై వా రా ధ న స్రస్త్రియలన్నిటిని నెఱవేర్చుకొనుటకు భౌతికముగను, మానసికముగను క్రమశిక్షణ పొందదగి యున్నట్లు పాంచరాత్రాది రహస్య శాస్త్రములుచోధించును. దేవాలయములందు నెల కొని యున్న శ్రీమన్నారాయణుడు తన దక్షిణ హస్తమున సమస్త జనులను

రక్షించుటకభయ ముద్ర ధరించినాడు. వామ హస్తముతో దశ పాదములాశ్రయించి శరణు వేడుకొనుడని సంజ్ఞ చేయుచున్నాడు. అతడు మన హృదయాంతరంగ సంవేదిమని గ్రహించి ఇట్టి వన్నియు మనమూహించుకొనవచ్చును. మఱియు నచ్చట జరుగుచున్న నిత్య దేవార్చనతోబాటు ప్రశాంత వాతావరణము భగవచ్చక్తి సంగతమైయున్నందున సర్వజనార్థకములైయుండును. దేవాలయ సందర్శనము వలన అందు వెలయుచున్న శిల్ప కళావైదగ్య ద్వారమున అవప్రయత్నముగ దైవ సంస్మరణము “స్థూలారుదతీ” న్యాయముగా లభించును. సాలగ్రామము మున్నగువానిని భగవానుని వ్యక్త స్వరూపములుగా భక్తులు భావించుచున్నారు. సాలగ్రామము గండకీ నది యందుండు విష్ణు స్వరూపమైన యొక విధమగు తాయి. దానిని విష్ణువుగా పూజించు చున్నట్లే శిలా, లోహాది భావనలు విస్మరించి కేవల భగవద్భావనతో వాని నారాధించుట జరుగుచున్నది. అదియే ప్రతీకోపాసన మనబడును. ఆ విధమునే వానిని సందర్శించి నైవేద్యాదులు సమర్పించుట మున్నగునవి సుశీలమైన హైందవ భక్తి లక్షణములు కదా! ఇట్టి సగుణోపాసన మార్గము లన్నియు వేదము వలె బహు ప్రాచీనములై యున్నవి. ఈ ప్రకారముగ భిన్న భిన్న ప్రతీకములు, భిన్న భిన్న ప్రతిమారాధనలు సగుణోపాసనలనబడును.

ఇవి యన్నియు నొక్కోయగు సరస సుందర దివ్యతత్త్వమునకుజెంది యున్నందున వానిని సందర్శించినను - ఆర్చన - ధ్యాన - జపాదులొనర్చినను, సాలోక్య, సాపీ వ్య, సారూప్య - సాయుజ్య పదవులచే ఆ దివ్యతత్త్వము వఱకు వెంబడించి పోవగలుగుము.

“స్వే స్వే క ర్మ ణ్య భి ర తః సంసిద్ధిం లభతే నరః”

(గీత 18-45)

మనుష్యుడు తన మనోవాక్కాయ కర్మములచే కర్తవ్యము సందభిముఖుడై తత్పరుడగుచున్నపుడు పరిపూర్ణ సఫలత పొందుచున్నాడు. ఆధ్యాత్మికమైన జీవ యాత్ర యందు చైతన్యవంతమైన శక్తి సామర్థ్యములతో చక్కగా ముందునకు సాగిపోవుచున్నాడు.

తేజోమయమైన యావద్విజ్ఞాన సర్వస్వము గు గీతాశాస్త్రమునకున్న యుఖండ గౌరవము, లోకప్రియత-శ్రీమద్రామాయణమునకును, అటులే మన పురాణములకును సహజ వ్యాపకము కలిగియున్నందున్న నూతనాభివృద్ధి మొనర్చినను లేకపోయినను ప్రపంచ సారస్వతములో ప్రత్యేక గౌరవస్థానము నందుకొని ఆధ్యాత్మిక గురుపీఠమునందు పూజనీయములైనవి. గులాబి పూవు నందలి సహజ పరిమళము నలువైపుల వ్యాపించుచుండగా నద్దని వర్ణ సౌందర్య వర్ణనతో శక్కురయేమున్నది.

భారతీయ జీవితానుభూతియందు నివియన్నియు నద్వితీయములైన పెన్నిదానములు కదా!

దాదాపు రెండు వేల యేండ్ల క్రిందటి మాట :-

పరిణత ప్రజ్ఞాధురీణులగు ఆది శంకర భగవత్పాదులు యావద్భారత దేశము బర్యటించి అతః పూర్వము వివిధ షేత్రములందు వెలసిన దేవతా మూర్తుల మహాద్భుత శక్తి సామర్థ్యములు బహురీతుల స్తోత్రరాజములచే నభివర్ణించిరి.

భక్తి రసోద్దీపనముచే సగుణమును—సన్న్యాస ధర్మముచే నిర్గుణమును— అద్వైతముచే సర్వ సామరస్యమును ప్రతిపాదించిరి. కాని ఇందు అద్వైతము మాత్రము దురవగాహమైన సాంఖ్య, న్యాయ, యోగ, పూర్వమీమాంసాది విశేష శాస్త్ర పరిచయ జ్ఞానము లభించిననాడు క్రమముగా సులభ గ్రాహ్య మగుచున్నది. శాస్త్ర కర్తలు మానవులైనను అతీంద్రియ జ్ఞాన సంపన్నులు— పరిపక్వ మనస్కులు కనుక తదాశ్రయమున శాస్త్రమును దిలకించునపుడెల్ల భగవత్స్వరూపము గోచరించును.

గమనిక :- శంకరుని మతమందలి మౌలిక సిద్ధాంతము తలస్పర్శిగా పరామర్శించిన యెడల మహితాత్ముడగు వ్యాస భగవానుని సర్వసమన్వయ దృక్పథము నంటిబెట్టుకొని బోధచారికముగ దానితో పెనవేసికొనియున్నది.

“ బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా జీవో బ్రహ్మైవ నాపరః ”

పై వాక్యమును వీరుభయులు విశ్వసించిరి.

సారాంశమేమన :- ప్రారంభ దశలో జగత్తు మిథ్యయనియు చరమ దశలో జగత్తు బ్రహ్మమున కంటె వేరు కాదనియు కనుక యెటుచూచినను బ్రహ్మము, దానితోబాటు జగత్తు పరమ సత్యములను సిద్ధాంతము జ్ఞానాధిక్యము వలన లభించును.

ఇక ప్రధానాంశమున కుపక్రమించు చున్నాము.

శ్రీ రామావతార కథనము

శ్రియఃపతియగు మహావిష్ణువు త్రేతాయుగమున నయోధ్యకు బ్రభువైన దశరథమహారాజునకు సుతునిగా దేవకార్కార్యమై యవతరించె ననియు, అతడు ఇష్టోక్తు వంశ రాజన్యులగు కకుత్స్థ - దిలీప - రఘు - అజ మున్నగు సార్వభౌములైన తన పూర్వుల కంటె మిన్నయై సువర్ణాక్షరములతో వెలసిన తోకోత్తర చారిత్రక మహాపురుషుడనియు ఆచార వృద్ధమునకు విదిత పూర్వము.

జగజ్జేగీయమానమగు భగవానుని యవతార లక్ష్యము లందేదేనొక ప్రాతినిధ్య హేత్వంలరము ద్యోతకమగుచుండగా రామావతారమున విశేషించి యొకానొక సారస్యమైన ఆత్మీయత, అనిర్వచనీయ విశిష్ట విభాగము గ్రహణీ యమైనది. అది భారతీయ జీవన వాహినిలో అంతర్గతమై పునర్జీకృత మయ ముగా పరిమళించుచున్నది.

శ్రీరాముడు పరిపూర్ణ శక్తిమంతుడయ్యును దన పథకము సాధించు కొనుటకై యనుసరణీయమైన ఉత్తమోత్తమగార్హస్థ్య ధర్మము లన్నిటిని పాటించెను. తనకెదురైన జటిల సమస్యలు - ఆత్మాచారములు మున్నగు దుస్సంఘటనల నన్నిటిని నివారించుచు భారతీయ సద్ధర్మ పరాయణులందఱకు అండ దండగా నిలిచి అక్షీణమైన ధర్మ ప్రచారము కొనసాగించెను. అందు లకై యతడు ప్రాకృతునివలె క్లేశపడి, యిరుములం గుడిచి, కష్టనహిష్టుడై సత్త్వప్రపృత్తితో, సహజశాంతి స్వభావముతో దన యాశముయమును సిద్ధించుకొనెను.

శ్రీరామచంద్రుడు రామాయణములో భగవదవతారముగా మనకు గోచరింపడు. సామాన్య మానవునివలె జీవితమంతయు నడిపి, సుఖ దుఃఖము లనుభవించుచున్నట్లు కనిపించును. రాజుణ వధ వఱకు తన పరత్వమును బాహ్యముగా ప్రకటింపక గర్భితముగ దాచియుండినాడు. నేను భగవంతుడి నని ప్రతిజ్ఞచేసి శ్రీకృష్ణునివలె ఉద్ఘాటించడు. ప్రజలను రెచ్చగొట్టడు.

శ్రీకృష్ణుడు నేను కేవలము భగవంతుడనని ప్రకటించుటకు వెనుదీయలేదు. అతని జీవితములో ఒడుదొడుకులనుభవింపలేదు.

“ రామో విగ్రహో వాన్ ధర్మః ”

శ్రీరాముడు మూర్తిభవించిన ధర్మ స్వరూపమని వాల్మీకి యుగ్గడించెను. ఇట్లే ఆయా ఘట్టములందు - “ సత్య వాక్యో దృఢవ్రతః ” - “ రామో ద్విత్వాభి భాషతే ” - మున్నగు పంక్తులుట్టంకింప బడియున్నవి.

“అహం వేద్మి మహాత్మా నం రామం సత్యవరాకృతమ్”

అని విశ్వామిత్రుడు ప్రత్యక్షముగ లభించిన మూర్తిమణిమమైన సత్య స్వరూపమగు పరతత్త్వముగా శ్రీరాముని గూర్చి భావించినాడు. (ఇ చ ట రాముడు సత్యవరాక్రముడనగా సత్యయాత్మమగు పరాక్రమము గలవాడని యర్థము.) ఇట్టిపన్నియు శ్రీరాముని యపతానమునకు లక్ష్యభూతములై యున్నందున సత్యుడు తన సర్వశక్తి సంపన్నతను నిరంకుశత్వమును బహిర్గత మొనర్చు నుపేక్షించి తన బాహ్య జీవితము నొకే విధముగ నడిపించెను.

రామచేమి పలికినను - ఎద్ది యొనర్చినను అది సత్య దృష్టికి విరుద్ధము కాగూడదు. ఆకాశము విటిగి పడినను అదిని పతాక పరితీష్టకు భంగము రాకూడదు. అట్టి సత్యదృష్టితో రామాయణము సరించిననాడు అందలి సత్య యములు వివాదాస్పద విషయములు జటిల సమస్యలు మన హృదయము నుండి పలాయనమైపోవును. అనగా జ్ఞానదృష్టితో దృష్టము (యధార్థ జ్ఞానము) తప్ప మతీయెద్దియు మిగిలి యుండదని యర్థము. ఇది లభించిననాడు విశ్వ గర్భాంతరాళము నుండియైన సమూధానము పొందవచ్చును.

శ్రీరాముడు మాయామానుష విగ్రహుడు.

సృష్టియందలి జీవరాసులన్నిటికింగల నామధేయములతనికే వర్తించును. ఆయా శరీరములలో నాతడు కొలువుదీర్చి యున్నాడు. బహిః ప్రపంచము నందును వ్యాపించి యున్నాడు. మించియునున్నాడు. ఐనను నిస్సంశయముగా నతడు నామరహితుడే.

శ్రీమద్రామాయణము సార్వజనీన శక్తి సంపన్నమగు ఆదర్శకావ్యము. ఇది కాంతాసమ్మితమని, ధర్మశాస్త్రమనియు వాసిగాంచినది శాస్త్రమనగా కాసించు లక్షణములు కలది. “శాసనాత్ శంస నాత్ శాస్త్రమ్” అచరణీయ విధులు కాసించునది. ఈ విషయము రామాయణ ఘండలి ముఖ్య పాత్రల ద్వారమున నక్కడిక్కడ వాల్మీకి వెల్లడించినాడు.

పుటము పేయబడి నిగ్గుదేరిన బంగారము ఏ వస్తువుగా చేయబడినను దాని ప్రకాశమునకు లోపము కలుగ జాలదు కదా!

ధర్మార్థ కామమోక్ష ప్రదక్షయమైన ఉదాత్తాశయములతో భారతీయ సంస్కృతికి పృథమ లక్ష్య భూతమగు ధర్మ ప్రబోధముతో యాపొందిన శ్రీమద్రామాయణమును ఏ దృక్పథముతో దిలకించినను నిరుపమానమైన రాముని వంటి మహానాయకుడే ఆదర్శమూర్తిగా గోచరించును.

బీజాంకుర న్యాయముగా (వట బీజమున ప్రాకృతమగు విశాల వృక్షము వలె) అనలు “రామ” యనెడు రెండక్షరములందే ఆత్యంత శక్తిమంతమైన ఉపనిషత్సారమంతయు నిబిడీకృతమై యుండగా తదంతర్గతములగు సమస్తశాస్త్ర పురాణేతిహాస గ్రంథములు దాని యాధిక్యమును వర్ణించుటయదాశ్చర్యమేమి?

మఱియు శ్రీరాముడు మహత్వపూర్ణమైన శ్రీ మహావిష్ణుని యవతారమని గ్రహించియే సర్వజ్ఞుడగు వసిష్ఠ షహస్రీ “రామః” అని నామ నిరూపణ మొనర్చినాడు. తత్కార్య రూపమగు నీ నామము ధర్మ ప్రతిష్ఠకు అభయ హస్తముగా ప్రకాశించినది. రామ నామము భవరోగ నివారణకు రామ బాణమువలె అమోఘమగు దివ్యౌషధమునకు షర్యాయ వాచియైనది. నామస్మరణ మాత్రమున ననుభవించిన ఆలౌకికానందము అనీర్వర్యమై వెలసినది. జిజ్ఞాసువులకు మరల సుగంధమయమైన కుసుమ కిరీటమైనది.

రామాయణగాథ భారతదేశమందలి యొకానొక రాజన్య కౌటుంబిక మర్యాదకు మాత్రము పరిమితి కాజాలదు. అది జాతీయ నిధి వంటిది. మహత్తరమైన భారతీయ హృదయములందు దేదీప్యమానముగా వెలుగొందుచున్న అఖండ దీపారాధన - విశ్వవాహిని. దాని పృథిభయంతయు ప్రజా

జీవితములో చిరకాలముగా హత్తుకొని పెనవేసికొని పరిశుద్ధతను ప్రసాదించి కృమపద్ధతిగా మఱియొక సువర్ణ సోపానమునకు అధిరోహింప జేయగలదు. శ్రీ రామచంద్రుడు ప్రభువుగా ధర్మపరిపాలకుడుగా సామాన్య మానవ మాత్రుడుగా దనప్రకృతిని ఏర్పరచుకొన్న సందర్భముల మధ్య సీతా వియోగాది సంఘర్షణలు ఆయన మనస్సును కలచిపైచినట్టి యితీవృత్తము మనకు సాక్షాత్కరించును. కాని, ఆతని కరుణామేళము ఔదార్యముగా, కుండి పోతగా జగమంలట స్వేచ్ఛగా వర్షించెను. తత్ఫలితముగ సరస కేదారము లన్నియు పుష్కలముగా సఫలత జెందెను. శ్రీరాముడు విజ్ఞతా పరిపూర్ణ మైన బహువిధ కార్యక్రమములందున్నత విధాన విధేతయై లీలామయ్యుడై మాయామయ్యుడై వెలసినాడని లోకము గ్రహించి సమోవాకము లర్పించెనది.

రామాయణ మందలి పాత్రలన్నియు ఐహికా ముష్మికమైన అభ్యుదయ సాధనకు మహావిప్రుల ననుభవించి ఆ సురికమైన భయంకర కృత్యముల నుండి విముక్తి జెందుటకు ధర్మయత్నమైన రామ రాజ్య సభ్యతను నిరాఘాటముగా సుప్రతిష్ఠిత మొనర్చుటకును హృదయ పూర్వకమైన నేవా పరాయణ త్వముతో ఆత్మార్పణ మొనర్చుట వంటి విశిష్ట విషయములతో నిత్యసాంగత్యము పొందియున్నట్లు మనకు స్ఫురించుచుండును.

కారణము? రామ ఆయనమునందు రాముచొక్కదే ముఖ్య నాయకుడగుటవలన తక్కిన వారందరికి నతడే ధ్యేయమగుచున్నందున ఆవిధముగ రామాయణ గాథ ఏకైక నాయకత్వ ప్రభావమున మిన్నుముట్టవెలసిన యశశంపదకు నిలయమైనది.

ఆ నాటి సాంఘిక వ్యవస్థ కూపకూర్మము వంటిదికాదు. రామాజ్ఞవలె పదనుబట్టిన కత్తిపై నడక వంటిది. రాముడెంత ఆర్ధ్రహృదయుడో అతని కోపము కూడ అంత శోచాయమానమైనది. శ్రీరామ రక్షయనిన, రామ జాణమనిన తిరుగులేనిదని కదా యర్థము చెప్పుకొనుచున్నాము. మఱియొక విధముగ దీనినే చెప్పవలెనన్న శ్రీరాముని మనస్సు పన్నీరు చిలికిన చందనపు ముద్ద. “వజ్రాదపి కలోరాణి మృదాని కుసుమాదపి” అనినట్లు అతని హృదయ మిదమిత్థమని వాకొన జాలము.

మాటవరుసకు :-

లక్షణుడు గీసిన గీటును దాటినందున కదా అమాయకయగు సీతామహాసాధ్వీ రావణాపహృతయై భర్తృ వియోగ దుఃఖము ననుభవించ వలసి పచ్చెను వర్ణకాలయందున్న సీతను సన్యాసి వేషముతో రావణుడు గొంపోవుచున్న సందర్భమున అతి దుఃఖితయై తన్ను రక్షింపుడని విలపించుచు కేకలు వేసినది. ఆ పిలుపుతో దేవతలు కూడ ఉన్నారు. రావణునికి భయపడి ఎవ్వరును ఆమెను రక్షింప లేకపోయిరి. జటాయువను పక్షియొక్కటే రావణునెదుర్కొని తన ప్రాణ త్యాగము చేసికొన్నది కదా! ఆహా ఇది యేమి త్యాగము భారతదేశమున జన్మించి దండకారణ్యములో నివసించుచున్న పక్షినిైతఁడు అదర్శస్వామయమైన త్యాగమును ప్రదర్శించినది కదా! అటు వంటి స్థితిలో ఆ పక్షిరాజమునకు మోక్షము లభించుట యేమి వింత ?

అధర్మముపై ధర్మవిజయము సాధింప బడుట తెలఁపమంది యెన్ని యారాటముల పాలు గావలసి వచ్చెను? ఇక పర్వత మనునరింతము.

పూర్వకాలమున బ్రహ్మాది దేవతలు రావణ భాదలు భరింపజాలక శ్రీయః పతియగు విష్ణుదేవుని బ్రాహ్మింప నలని యర్థాంశముచే శ్రీతామచంగ్రుడై యవతరించెనని మున్నగు విషయములు రామాయణములందు పల్కెములగుచుండును.

అది సృష్ట్యాది పంచమ శ్రేతాయగము (అనగా నిప్పటివారి లెక్కలు ప్రకారము క్రీ. పూ. ముప్పదివేలు సం॥ రముల క్రిందట) విశంఖి సం॥ ర చైత్ర శుద్ధ నవమీ బుధవాసర పునర్వసూ నక్షత్రయుక్త కర్కాటక లగ్నము.

విశేషమేమన :- అనాటి నుండి నేటి దనుక అట్టి గ్రహస్థితి సంఘటింపలేదని దైవజ్ఞ శిరోమణుల యభిప్రాయము. గ్రహసంచార పశమున శ్రీరామచంద్రుడనంత కల్యాణ గుణ పరిపూర్ణుడని శాస్త్రకారులు సిద్ధాంతీకరించిరి.

“ ఉచ్చస్థే గ్రహపంచకే సురగురౌసేందౌ నవమ్యాం తిథౌ ।
లగ్నై కర్కటకే పునర్వసుయుతే మేషంగతే పూషణి ॥ ”

అని శ్రీరామచంద్రుని జాతక చక్రము గూర్చి భోజ చంపువున చెప్పబడినది.

“ బ హు స్యాం ప్ర జా యే య ”

అని అదేసమయమున భగవానుని కవతార సంకల్పము కలిగినది. అతడు అటుటన ఘటనా సమర్థుడు కదా!

ఇటు భూలోకములో దశరథుని అశ్వమేధ యాగము. అది విజయ వంశముగా కొనసాగుచుండెను. యజ్ఞఫలితముగ దేవ నియోగమున మీద తెల్పబడిన సుముహూర్తమున మానవ శరీర ధారియై సగుణలీలా విభేదమున శ్రీరాముడై అవతరించెను. ఇందలి విశేషములన్నియు శ్రీమద్రామాయణ మున నభినర్ణితములైనందున నిచట విడువబడెను.

ఉదాత్తమైన రామ చరిత్రాంశము స్వభావతః సుందర విచారధారగా పర్యావృత్తమైనది. జగత్కల్కాణమను పృథివీపాదించు విశుద్ధ సంప్రదాయము లకు నందనోద్యానము. నిర్దోశమై, నిస్తేజస్కునైన యీనాటి ప్రాకృత కథా ఘట్టములతో నిది పరినిష్ఠితము కాజాలదు. రామాయణమం దుల్లేఖింప బడిన ఘట్టములన్నియు నవ్యాజ మనోహరములు.

వాల్మీకి సారస్వతము వేదోప బృంహణము. సనాతనమైన యధ్యాత్మిక తత్త్వమును ధర్మప్రతిపత్తిగల వన ఆర్యుల సదాచార నియమములను కూలంకషముగ మధించి దాని సారమును అమృతీకరించిన దివ్యచింతామణి. భారతీయ విజ్ఞాన విశిష్టమైన “ టా ప ని ష ద మ్ ” అనగా నుపనిషత్తులచే తెల్పబడిన పరబ్రహ్మను దాని మర్యాదను భృథముగా పృథివీపాదించుచున్న దనుమాట - అంతటితో పొదుపు చేయబడలేదు. వేదములందు తెల్పబడిన కర్మ, ఉపాసన, యజ్ఞము, దానము, వ్రతము మున్నగు సమస్త వైదిక ధర్మములను పునశ్చరణ గావించినది.

శ్రీమద్రామాయణము - వాల్మీకి

ఆదికవియని ప్రఖ్యాతి గాంచిన వాల్మీకి మహర్షికి తొలుదొలగా పొందిరబ్బించిన జ్ఞానమూలమున మహామహిమాన్వితమైన రామాయణ కావ్యమును మధుర ప్రసన్నమైన - సాహిత్య రూపకమైన యనర్గళ కవితా భారచే త్రోతాయుగమున బ్రస్తరించి సంస్కృత భారతీ నలంకరించెను. అమృత స్వరూపిణియైన ఆ జాగ్రత్తను తపఃఫలముగా సందర్శించి అతడు లోకమున తెలింగించినాడు. ఆమెయే శ్రుతిమాత (వేద సరస్వతి). ఆ కావ్యము భారతీయ సాహిత్యమున ప్రామాణికమైన యతివృత్తముగల ఆది కావ్యముగ - జగత్తున కాదిదీజమగు పరమేశ్వరుని యవతారగాథగా ప్రపంచ పర్యాప్తి జెందినది. మానవున కభిలషణీయములైన చతుర్విధ పురుషార్థసిద్ధికి రాజమార్గమైనది.

సాహిత్యమనగా ఛందో పరిజ్ఞాన, కావ్య, నాటక, అలంకారిక విషయ విజ్ఞాన సంభరితమగు నొక సర్విద్య. ఇది అనంతము. ప్రసన్న రమణీయ మగు తమాసా నదీ యొడ్డున నొకనాడొక కీరాతుని బాణ ప్రయోగములమున రతిసుఖానుభవములో నిమగ్నమై క్రీడించుచున్న క్రొంచ మిధునములో (గుప్త పిట్టల జతలో) మగపక్షి నేలంగూలి విలవిలందన్నుకొని రక్తపిత్తమైన దేహముతో ఆకస్మికముగా మరణించెను. అట్టి వికృత దుస్సంఘటన వాల్మీకి మహర్షి తృప్తి పాతమైనది. ఆడుపక్షి ఏమియుండేయజాలక దయసీయావస్థలో పరిపించుచు దుర్వృధితో దీనముగ నేడ్వసాగెను. దాని తిలకించిన జీవకారుణ్య మూర్తయగు నవాల్మీకి ఋణము నుండి అప్రయత్నముగ నొకానొక నూతన చచ్చందోపతారము స్ఫురించి బహిర్గతమైనది.

ఆ మునిపుంగవుని హృదయము దుఃఖావేశమున ద్రవించిపోయినది. చిత్తము కరుణాయత్నమైనది. ఆ నిర్వేద రస ప్రవాహిక నుండి, పెల్లుబికిన భావనా పరంపరల నుండి అపూర్వ సౌదామినివలె కవితా సరస్వతి యావిర్భవించినది. ఆమె పరమాత్మ కళయైన అమృత స్వరూపిణి గాని సర్వసామాన్య కాదు. ఆమె వేదమాత.

శ్లో॥ మా నిషాద ప్రతిష్ఠాం త్వామగమ శాశ్వతీస్సమాః
యత్కైంశ మిధునా దేక మవధీః కామ మోహితమ్ ”

అని శోకసంతప్తుడైన యామహాముని వచించెను. యథాలాపముగ బయలు వెడలని ఆకస్మికమైన విఘాతము చందోమయ వైఖరి కతడచ్చెఱువంది నిమీలిత నేత్రములతో వ్యగ్రుడయ్యెను.

రుద్ధకంఠుడైన యమ్మహితాత్ముని శోకమే శ్లోకరూపముగా రామాయణ రచనా విధానమునకు బీజప్రాయమైన నాందీ ప్రసంగమైనది. నారదోపదేశము స్మృతి పథములో నర్తించినది. తత్కాలమున జరుగుచున్న శ్రీ రాముని చరిత్రములో నికముందేమి జరుగ గలది సంగ్రహముగ తెలిసికొనెను. బ్రహ్మదేవుడు సాక్షాత్కరించి, మునివర్యా! శబ్దబ్రహ్మజ్ఞానమున నీవిపుడుత్తమ ప్రతిభాశాలివైతివి. కాన, విశ్వశ్రేయము నొడగూర్చు వేదమయమగు శ్రీరామచంద్రుని చరిత్రము గానమొనర్చుమని ఆశాసించి తిరోహితుడయ్యెను.

పరిణత ప్రజ్ఞుడగు వాల్మీకి మహర్షికి జ్ఞాన నేత్రము ప్రకాశించెను. బ్రహ్మజ్ఞాన మంతయు నతని గుప్పిటయందిమిడి పోయెను నారదోపదేశము నాధారమొనర్చుకొని శబ్దబ్రహ్మ వివర్తనమైన రామాయణ బృహత్కావ్యము లోకప్రియత నార్జించి, ప్రజాహృదయము నుత్తేజిత మొనర్చెను. లాపణ్యపు గని వంటి సంస్కృత భారతి నపూర్వాలంకార శోభితము గావించెను. తన మనోరథములన్నియు చేతినున్న చింతామణివలె సిద్ధింప జేసికొనుటకు సమయము లభించెను.

పై నుదహరింపబడిన శ్లోక తాత్పర్యమిట్లున్నది.

తా॥ ఓరీ నిషాదా! కామ మోహితమై రతిసుభానుభవ సం లగ్నమైన కైంశ మిధునములో నొక్కటిని చాపితివి. కావున నీ కీర్తి నశించిపోవుగాక! శాశ్వతీస్సమాః=నీవింక బ్రతికి యుండదగు బహువత్సరములు ప్రతిష్ఠాం=నీ కాంతతో గూడిన యునికి యీ లోకమందు పొందకుండువుగాక! అల్పకాలమే పొందగలవని ముని శపించెను.

అంతరార్థము :- ఇందు “మానిషాద” అనుపదము సామాసికమైనపుడు లక్ష్మీపతి యని అర్థము. ఇది రాముని సంబోధనమై యుండును. “మా” పేరు పదముగను “నిషాద” పేరు పదముగను విభజించి విడదీసినపుడు “నిషాద” అని బోయవానికి సంబోధనమై యుండును. అప్పుడు పక్షిమిథునము రావణ మండోదరులుగా నూహింప బడుదురు. అందు కామాతురుడగు రావణుడు, అతని వధ విధానము ద్యోతక మగును.

రావణ వధయందు శ్రీరామునకు “కాశ్యపీ స్సమాః పృతిష్ఠాం ఆగమః” అనగా చిక్కిరియగు ప్రతిష్ఠ పొందుదువు గాకయను వర్ధము గమ్యమాన మగుచున్నది.

ఇట్టి దుర్భరమైన కాప వాక్యమునకు రామ కథార్థ సూచకముగా పృతి పాదితమైన విశేషార్థముగల శ్లోక విషయము ఆ మహర్షికి తెలియదు. ప్రక్కనున్న ఏక సంభాగ్రహియైన తన శిష్యుడు భారద్వాజున కది కంఠస్థమైనది.

వాల్మీకి చరిత్రము :-

ఉదాత్తమైన వాల్మీకి చరిత్రము స్కాంద పురాణాంతర్గతమైన “ధర్మ ఖండము” దున్నది. ఇంకను వాసిష్ఠ రామాయణము, భక్త విజయాదులందును ఈ కథ తెల్పుబడి యున్నది. అతని పూర్వజన్మ వృత్తాంతాదికము, నికృష్టమైన చోర పరివృత్తి మున్నగునవి సంప్రదాయ సిద్ధముగ వినవచ్చుచు ప్రత్యేక గ్రంథములందు చిత్ర విచిత్ర రీతుల నభివర్ణితమై యున్నవి.

వాల్మీకి కిరాతుడని, సప్తర్షి సందర్శనానంతరము తారక మంత్ర పరిభాషము వలన నతడు మహర్షియై వెలసినాడని కొన్ని గ్రంథములు వివరించినవి. అవి యన్నియు నిందు బేర్కొనుట గ్రంథ విస్తృతి హేతువని, భారము తగ్గించు తలంపున విడువబడెను. కాని, వాల్మీకి చరిత్రమునకు సాహిత్య రంగములో విశిష్టస్థానమున్నట్లు శ్రుత పూర్వమైన విషయము.

వల్మీక మనగా పుట్ట - దాని నుండి జనించి నందున వాల్మీకి యనబడెను. అనేక వేల దివ్యవత్సరములు పుట్టలు పట్టినటులుగా తపమొనర్చి నందున సంజాత కౌతూహలమున యతడు రామనామము లోకమున కందింప గల్గినాడు. కాని పొట్ట నింపుకొనుటకై పన్నుగడతో నేర్పబడిన ఇంద్రజాలము వంటి స్వార్థము కొఱకుకాదు. ఆతని హృదయమెల్లప్పుడు యోగమార్గమున విహరించుచు పరమాత్మయం దంతర్లీనమగుటకు తీవ్రాను తాపముతో నిష్ఠా గరిష్ఠమైయుండును.

ఒక కథనము ప్రకారము సారస్వత సంప్రదాయమున వాల్మీకి మహర్షికి ఋక్షుడు - భార్గవుడు - ప్రాచేతసుడు అను నామాంతరములు కలవు.

వాల్మీకి తత్త్వము కుల, మతాలకు అతీతమైనదిగా చెప్పవచ్చును. సముద్రమందు జాతినిశించిన యుప్పుగడ్డవలె నతడు భక్తి ప్రవణతతో పరమేశ్వరునియందేకత్వ సిద్ధిననుభవించి, ఆతనిలో లీనమై ఈశ్వర జ్ఞాన పరిపూర్ణుడై భావీలీనందున నిట్టివన్నియు సతని యందు లుప్తప్రాయములై నవి. సర్వ సమత్వాభిలాషియై ఆ మహాకవి కథా వస్తువుగా రామాయణమును చేపట్టినాడని ప్రవృత్తి మార్గ సంబంధములో తన కృతితో దనకడేద ప్రతిపత్తి కలదని యుత్పేక్షించి చెప్పగలము.

పరమ భార్యకుడగు వాల్మీకి గంగానదికి చెంతనున్న తమసానదీ తీరమున జింతిల్లుచు నందందు సంపరించుట - క్రొవచ మరణము - శ్లోకావిర్భావము - లోక పితామహుడగు పితామహుని ప్రసన్నుతి మున్నగు సనిదం పూర్వమైన సన్నివేశములు నివియన్నియు బరిశీలించిన సమ్మహానుభావుని దివ్యతవశక్తి సంపన్నములుగాని, నేతి బీజులువలె ననుపస్థితములు కావు. తపశ్శబ్దము పరమాత్మను అందుకొనుటకై యొనర్పబడు సాధనా విభాగము కదా! అది జన్మ సంస్కార ఫలితము.

“ శ్లో || వాల్మీకి గిరి సంఘాతా రామ సాగర గామినీ
పునాతి భువి నం పుణ్యా రామాయణ మహానదీ ”

రామాయణ - భారతములు

మనోరంజకమైన సాహిత్య సౌరభములో - సంస్కృత సారస్వత ప్రకాశనములో వాల్మీకి సరస్వతి త్రేతాయుగమున ప్రాదుర్భవించినందున దాని కతడు ప్రథమ సంచాళకుడు. వ్యాస భారతి ద్వాపరాంతముం దుద్భూతమైనది. ఈ యుభయ భారతులు అనశ్వరములై భావ దారిద్ర్యమునకు లోనుగాక కాల పురుషుని గర్భాంతరములో కనిమనంగక బహుకాలము ఉత్తమ శ్రేణికిజెందిన యాధ్యాత్మిక సాహిత్య మహితాలంకార శోభితములై ధ వ శ కాం తు లతో మెఱయ గారణమేమి ? అది యమ్మహాత్ముల తపశ్శ్రీసంపన్నత. - ఉపాసన దక్షత - విశ్వశ్రేయము నాకాంక్షించు శిష్య ప్రశిష్యము ముఖ్యకారణమని చెప్పవచ్చును.

రామాయణ కర్త వాల్మీకి - భారత కర్త వ్యాసుడు. వీరిరువురు పరమాద్భుత శక్తి గల మహర్షి సత్తములు సారస్వతాకాశమున ద్రువతారలు సంకల్ప సిద్ధులు. ఇరువురును జేదాధ్యేతలు. వీరుభయులు గ్రంథ రచనకు బూర్వము సంకుచిత స్వార్థ పరత్వమున కెదురీతగా తపోనిధులై వునీతులై వెలసిరి. వారి రచనలు శిరోధార్యములైనవి. వాల్మీకి మహర్షి వైష్ణవచార సంపన్నుడు. వ్యాస మహర్షి పరమ శైవుడుగా మన మవగాహించు కొనవచ్చున.

రామాయణ మహాభారత గాథల నెఱుంగని భారతీయుడు లేడు. అది నిర్వివాదము.

రామాయణమునకు కథా నాయకుడు రాముడు. సకల ధర్మస్వరూపుడు - భారతమునకు కథా నాయకుడు ధర్మరాజు, అజాత శత్రువు.

శ్రీరామమూర్తి దివ్య చరిత్రమగు రామాయణమును వాల్మీకి వ్రాయ జింతించుచుండగా నలనికి వాగీశ్వరుడు సాక్షాత్కరించెను,

“ శ్లో॥ ఉపవిష్టః కథాశ్చాన్యాః చకార ధ్యాన మస్థితః
అజగామ తతో బ్రహ్మ లోక కర్తా స్వయం ప్రభుః ”

ఇట్లే వ్యాస మహర్షి భారత రచన గూర్చి చింతిలు చుండగా నతని యొద్దకు బ్రహ్మదేవుడు విచ్చేసెను.

“తత్రాజగామ భగవాన్ బ్రహ్మ లోకగురుః స్వయమ్”

అని చెప్పబడి యున్నందున ఉదార వృత్తార్థ మనోహరములగు శబ్దములు పరమేశ్వర చింతనా పరిశిష్టమైన భాషా పాటవము — తదనుగుణమగు భాషా పరంపరతో వెలసిన కవితా మాధుర్యము ఇవి యన్నియు నుభయ గ్రంథము లందు నిలచు మించుగా నొక్క మాదిరిగనే యున్నట్లు విజ్ఞుల మతము. రావణ వధానంతరము శ్రీరాముడు అగ్ని పరిశుద్ధయగు సీతా సమేతముగ పట్టాభిషిక్తుడై రాజ్యము పొందిన పిమ్మటనే వాల్మీకి తన రామాయణ గాథను రచించినాడని వాల్మీకమందు కలదు.

శ్లో॥ ప్రాప్త రాజ్యస్య రామస్య వాల్మీకి ర్భగవాన్ ఋషిః
చకార చరితం కృత్స్నం విచిత్రపద మాత్మవాన్

(రామా-బాల, 4-1)

అట్లే వ్యాసమునియు బాండవులు గతించిన పిదప (వారి రాజ్య పరిపాలనానంతరమున) భారత రచన కుపక్రమించెను.

శ్లో॥ తేషు జాతేషు వృద్ధేషు గతేషు పరమాం గతిం
అబ్రవీత్ భారతం లోకే మానుషేస్మిన్ మహాన్ ఋషిః

(భార - సంభవ, 1-అ)

గమనిక :- శ్రీరామ జననమునకు మున్నే వాల్మీకి రామాయణ మహాకావ్యము రచించి యుంచినాడని మఱికొన్ని రామాయణములందు చెప్పబడియున్నది. ఆ విషయముల నిచట విస్తరింపక విడిచితిని.

భారతము :- వ్యాస భగవానుని మహాభారతము ఇతిహాసిక కల్ప వృక్షమని సాహిత్య ప్రికియ లన్నింటియందు దీని ప్రభావము పర్యాప్తమైనదని రెండున్నర వేల సం॥ రముల నుండి భారతీయులీ గ్రంథమును స్మరించుచున్నారు. దీని యందలి 12-13 పర్వము లందలి నీతి కథల నుండి

పంచతంత్రము - హితోపదేశము మున్నగు గ్రంథములు విడివిడిగా నేర్పడినవి. లృతీయ పర్వమందలి నలోపాఖ్యానము - రామాయణ కథ - మార్కండేయ చరిత్రము మున్నగునవి కథా సాహిత్యమునకు మార్గదర్శకములైనవి. ఇతిహాస మనగా “ ఇ తి హ ఆ స ” ఇట్లాయెను. ‘అని’ కడచిన సంఘటన లన్నియు క్రమముగా వేరొకరితో తెల్పుటయని ఆర్థము. వ్యాస భగవానుడు తన సంకల్పము ననుసరించి సందర్భోచితముగ కేదాంఠామును, కేదధర్మములను సంగ్రహించి ఉదాత్తరమణీయముగా భారతగాథను రూపొందించినాడు.

ఆధ్యాత్మిక గంగా ప్రవాహముగ బరిగణింపబడిన “ భ గ వద్గీ త ” రత్నకలశమువలె దీనియందిమిడి యున్నందున సామాన్య చారిత్రక గ్రంథము లన్నిటివలె గాక పంచమకేదముని కూడ చెప్పబడచున్నది. తత్త్వశాస్త్ర ప్రతినిధులగు శంకరాచార్యులు మున్నగు మహానుభావులు భగవద్గీతకు భాష్యములు వ్రాసి దాని ప్రభావము ను త్రేజితమొనర్చిరి. భగవద్గీత పరిపంచ భాష లన్నిటియంగు ననువదింపబడినందున దానితోబాటు భారతీయసంస్కృతి జీవ స్రవంతిగా దేశదేశాంతర వ్యాప్తమైనది. భారతీయ సంస్కృతి యొక్క పౌరభూమిక దశ నుండి యంతటి దనుక మహాభారతము అధ్యయనము గావింప బడుచు “ స త్య మే వ జ య తే ” అను “ జ య ” శబ్దముతో ధర్మజ సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకములు జరిపించు కొనుచున్నది. ఇది అనశ్వర కావ్యము.

తార్కిక సమస్య

వాల్మీకి రామాయణ మందలి మూలకథలో సనేక పృక్షిప్తభాగములు దొర్లియున్నవని, వివిధ మతాను యాయలు ఆ గ్రంథమందు చెయికల్పించు కొని తమ యిష్టానుసారము కూర్పులు - మార్పులు - చేర్పులు జరిగించి నందున వామనమూర్తిపతే మిన్నుముట్ట బెటిగి పోయినదని కొందరు వైమర్శికులు, మతాంతర పృవిష్టులు అభిప్రాయపడుచున్నట్లు లోక విదితము.

ఇంకను రామాయణము గూర్చియనేక సందేహము లుత్పన్నములగు చునేయుండును. అసలు వాల్మీకియే యింత గ్రంథమును రచించినాడా? అట్లయిన తాను ప్రత్యక్షముగా చూచిన సంఘటనయే వ్రాసినాడా? లేక యిది యంతయు ఊహగానమే యగునా? అను ప్రశ్నము లనేకములున్నవి.

రామాయణ కథా నాయకుడగు శ్రీరాముడు అవతారపురుషుడు కాదని, ఇక్ష్వాకు వంశీయులం దుద్భవించిన యత్తమ క్షత్రియుడు, మానవోత్తముడు మాత్రమేయను దృకృతముతో వాల్మీకి రామ పాత్రను చిత్రించినాడని, రాముడు కూడ తాను అవతార మూర్తినని యెన్నడును భావించలేదని, ఆకథ యందు భగవంతుడుగా సాక్షాత్కరింపని రామునియందు దైవత్వవూరోపించి తెల్పుట యొకానొక మతాంతరావేశ లక్షణమని, తక్కుంగల విషయములిట్లే అనుమానస్పదమైన ప్రక్షిప్త భాగములే యనియు అందుకు నిదర్శనముగా గొన్ని రామాయణ శ్లోకములు చూపుచుందురు.

“కో న్య స్మిన్ సాం ప్రతం లోకే గుణవాన్ కశ్చ
వీర్యవాన్” అనియు ఆ ప్రకారముగనే “మహర్షే! త్వం
సమర్థో సి జ్ఞాతుమేవం విభంసరమ్”

ఈ మొదలగు విషయములు వాల్మీకి, నారద మహర్షిని ప్రశ్నించి యడిగి తెలిసికొనినాడని ఆ గ్రంథమే ప్రమాణభూతిమైనట్లు అభిప్రాయపడుచున్నారు.

వాల్మీకి రచించిన రామాయణ గాథపై తార్కిక దృష్టి ఏ మాత్రము

పనిచేయజాలదు. ఏలయన, ప్రతిబింబముపై ప్రయోగింపబడిన శస్త్రాస్త్రములు మూల వస్తువుయొక్క అంగము నైన స్పృశింపజాలవు కదా!

కొందరు మేధావుల సార్వత్రిక మధుర భావనలో వాల్మీకి కాళమునందే రామాయణము జరిగినదని తెల్పవీలులేదని - రామకథ జరిగిన పిమ్మట నచిర కాలమునందే ప్రజా హృదయములో నాటుకొనిన ఆనాటి పరిస్థితులు మఱుపు తగులని సమయములో రామాయణ రచన జరిగినదని యున్నది.

నీతి నియమములతోడను - ధర్మప్రవణతతోడను ఆకాలమందు ప్రవర్తమాన మగుచున్న మహాకోసల - విదేహ రాజ్యముల ఆర్యనాగరికతపై అసహ్యించుకొని అనార్య సభ్యతతో దుండగములు ప్రేరేపించు పాశవిక శక్తులతో అత్యాచారము లొనర్చుచు ప్రజా పీడనమునకు వెనుదీయని లంకా రాజ్యముల పారస్పరికమైన ప్రచండ సంఘర్షణలు ఇతివృత్తముగ గ్రహించి ఆదికవియైన వాల్మీకి రామాయణ రచనకు బూనుకొనినాడని కొందరనుచున్నారు. ఎవరెట్లు విమర్శించినను రామాయణమునకు ప్రపంచ మందేర్పడిన అగ్రస్థానము అఖండ ప్రజ్ఞామయమైనందున దానికి కుష్కమైన అప్రప్రథతో వాదోపవాదములతో - అర్క విఠర్కములతో పనిలేదు.

ఆ కథామూర్తుల యనుబంధము విమర్శిన్నిటికి నతీత మైనది. అవి యన్నియు నొకయెత్తును - వాల్మీకి పేర్కొనిన శ్రీరాముని త్యాగ లక్షణము లన్నియు నొకయెత్తును మానవ హృదయ గ్రంథులను కదిలించి ఉట్టుతలూగించి పుణ్యసీమలకు ఉష్వేత్తున గొంపోయినవి.

భారతీయ భావనలో త్యాగమూర్తులైన మహనీయులను - యతీశ్వరులను దైవ నదృక్షముగా బూజించి నేవించుట సదాచారమైయున్నట్లు మనము విశ్వసించి ఆ విషయము జ్ఞాపకముంచు కొనవలయును.

రామాయణము వేదస్వరూపము

“వేదము” అను పదము ‘విద్’ ధాతు జన్యమైనది. అనగా తెలివియని, జ్ఞానమనియు నర్థద్వయము కలది. వేదము భారతీ అతి ప్రాచీనమైన పవిత్ర ధర్మశాస్త్రము. జాతి సంస్కృతికి మానదం ‘వేద’ మనగా మఱియొక యర్థమున శ్రుతి-లేక, అంతరాత్మకు విన పరబ్రహ్మనాదము.

దేశకాల పరిస్థితుల ననుసరించి యొక్కొకరి యనుభూతి వేరుమా నున్నను ఉండివచ్చును. కాని భూతవర్తమాన భవిష్యము లందలి మ బుద్ధివై భవమంతయు వేదము నందు ప్రతిఫలించును. వేద స్వ రూ పొడకట్టుటకు ముందు వేదాంగములైన శిక్షా, కరణాది తదితరశాస్త్రము సమగ్రమైన జిజ్ఞాస కలిగిన యెడల వేదవిద్య పునః పరిణతి పొందగలదు.

వేద సముద్ధరణ మపేక్షించి భగవానుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు మావతారమైన మత్స్యావతారమును ధరించి వేదములను త స్క రిం సోమకాసురునితో బోరాడి సముద్రనిక్షిప్తమైన వేదరాశిని ప్రపంచక తిరిగి ప్రసాదించెను.

వేదము భారతీయ విజ్ఞానమునకు జీవనాడి వంటిది. వేద నిక్షిప్త మహోత్కృష్ట భావ సంపద సమస్త దేశములకు నానాటికి మార్గ ద మగుచున్నది. ఇది ఏ నలువది, యేబది వేల వత్సరముల క్రిందటి మా

ప్రతి విషయము ఆత్మభావనతో - ఆత్మోపమ్యమగు సమ్యగ్దర్శన పరీక్షించి చూచుట - చూచి యద్దాని నిజ స్వరూపము గ్రహించుట—

అనగా సృష్టి యందలి ప్రతి వస్తువును బరిశీలించి దాని యాద్య గ్రహించు శక్తి వేదప్రచవనమున అవగతమగునని ప్రాచీన మహ పరిపూర్ణ తర్కవిత్తములతో గ్రహించిన విషయము మనకు బోధించి సాయనాచార్యుని తైత్తిరీయ భాష్య భూమిక యండిట్లున్నది.

“ ప్రత్యక్షేణాను మిత్యావా యస్తాసాయో నబుధ్యతే
ఏనం విందంతి వేదేన తస్మాత్ వేదస్య వేదతా ”

ప్రత్యక్షేణుమాన ప్రమాణాదులచే నగ్రహ్యమగు అతాత్మిక ఆత్మీయ విషయములన్నియు వేదముచే తెలియబడును. కనుక వేదమునకు వేదశాస్త్రము సిద్ధించుచున్నదని భాష్యకారులు నిర్ణయించిరి. కాని చార్వాక, అర్హత, జైన, బౌద్ధాదులు దీని నంగీకరింపక భండన గ్రంథములు వెలయించిరి. వేద ప్రమాణమున జగత్తునందు భగవంతుడు తక్కు మఱియొద్దియు శక్తిమంత మైనది కానరాదని - భగవంతుని యంతరంగమే ప్రపంచమును భాణ పోషణాదులచే పరిపాలించు చున్నదని గ్రహింపవచ్చును. సామాన్య మానవుడు తన యనుభవమందలి భౌతిక సామగ్రి నిత్యసత్యమని గ్రహించును. సకలేంద్రియాతీతమగు పరమాత్మయొక్క నిత్యసత్యత్వమును గుర్తింపడు. స్వర్గసౌఖ్యమున కంటె సదిక గౌరవభావముతో వస్తుసాంగత్యమందు మోహ గ్రస్తుడై జనన మరణ సంసార చక్రమున కుగ్రి కుమలుచున్నాడు.

వేదము బహుపురాతనమైన ఆర్యుల సంస్కృత భాషయందు ప్రచలిత మైనది. చందశ్శాస్త్ర సంబంధి వృత్తములతో - ఉదాత్తాను దాత్తాది స్వర విభేదములకు విశేషార్థ ప్రతిపాదకములగు పెక్కు వైదిక మంత్రములకు నివాసస్థానమై శబ్దార్థ శక్తులతో పరిపుష్టమైనది. వేదములు ప్రమాణములా అప్రమాణములా యను వివాదము కీర్తిస్తు పూర్వము అనేక శతాబ్దిముల నుండి భారతదేశమున జరుగుచు వచ్చినది. వేదములెప్పుడు పుట్టెనని మన భారతీయులలో ప్రాజ్ఞులు పీఠాంశులౌగర్భిరి. కాని ప్రయోజనము దొఱకక పోయెను. అవి అనాదులని. అనంతములని నిశ్చయించిరి.

వేదము ఆపౌరుషేయము. మానవమాత్రునిచే నేర్పడినది కాదు. అది పరమేశ్వర నిశ్చయితము. వేద ధర్మప్రమాణము సంతప్త హృదయమునకు అమృత సౌగ్ధ - దిక్పాలాద్యనవచ్చిన్నదగు పరమపురుషుని ఇచ్చ చేతనే ఆతని ముఖము నుండి యెప్పుడో వెలువడి యచ్చరితమై నవని నైయాయ కులు సిద్ధాంతపరచి నందున నందలి ప్రత్యక్షరము ప్రమాణమైనది.

వేదము యేమి ప్రవచించుచున్నది? దాని షహత్తర శక్తి యెట్టిది? అని చర్చించునాడు వేదము “ ఏ క ల స త్ ” అను బట్టి ఏకైక పరమేశ్వరుని నుండి సమస్త ప్రకృతీము కోటానుకోట్ల ప్రాణ సముదాయమును అంటిబెట్టుకొని యున్నదని యుగ యుగాంతము ధర్మ సత్య మార్గములను గవేషించు సంస్కృతీ సాంప్రదాయక దివ్యప్రకాశమని - అది భారతీయుల మౌలిక తత్త్వమును సాక్షాత్కరింపజేయు నుషకాలరూపమగు ప్రథమ సౌభాగ్య చిహ్నమని గ్రహింపవచ్చును.

“ శ్రుతి॥ ఏకం సద్విప్రా బహుధా వదంత్య -

గ్నిం, యమం మాతరి శ్వాన మాహుః ”

తా॥ ఒక్కటే యగు మూలతత్త్వమును విద్వాన్ములు అగ్ని-యమ-మాతరిశ్వ (వాయువు) మున్నగు సనేక నామములచే పిలుచుచున్నారు.

భారతీయ సంస్కృతీ చునగా భారతీని పెంపొందించు శక్తి. భా=ప్రకాశము లేక సచ్చిదానంద మయమైన దైవ స్వరూపము. దీనియందు గల రతి=ఆనందీయే భారతీ యశబడును. ఇది భక్తికి పర్యాయ వాచియై యున్నది.

తావుననే మనదేశము - మనసంస్కృతీ - భారతీయ వ్యక్తీకరణమునకు విశిష్టమైన సంస్కార లక్షణములకు ప్రతి బింబము.

సంస్కారమనగా ఏద్రీయ వాన లేదా సంజ్ఞ పలన హృదయము జ్ఞాన యోగ్యమొనర్పబడునో అది సంస్కారము.

“ సంస్క్రియతే జ్ఞానయోగ్యతా మావద్యతే పురుషస్య చిత్తమనేన ఇతి ” అని దీని నిర్వచనము కలదు.

ప్రతిభావంతుడు వాల్మీకి

ప్రపంచ వాఙ్మయములో నాధ్యాత్మిక రంగమున వేద వాక్యములకు శ్రుతి ప్రమాణమనెడు విశ్వవిఖ్యాతమైన అదరణీయము. వేదము మహోత్కృష్ట వాఙ్మయ సంపదకు కాణాచి. దాని విలువదగము ప్రాచీన మహర్షులనాడు పరిపూర్ణముగా గ్రహించిరి.

వేదమంతయు మంత్రబీజ మయమని, వేదముచే తెలియబడు పరమాత్ముడు దశరథ తనయుడగు శ్రీరాముడై యవతరింపగా దానిని ప్రతి పాదించు వేదము వాల్మీకి ముఖ నిర్గతమై శ్రీమద్రామాయణముగ రూపొంద బడినదని, వేదార్థోప బృంహణమైన (వేదములోని యర్థమునే విశేషించి వ్యాఖ్యానించినందున) ఆ మహాకావ్యము మధుమయ ఫణితిగా బ్రహ్మదేవుని యజ్ఞచే వాల్మీకి రచించినాడని తెలిసికొంటిమి. అందువలన నారాయణ నామము రామనామ గర్భితమై చతుర్వింశతి సహస్ర శ్లోక విస్తృతముగ గ్రంథ రూపమున నవతరించినట్లు స్పష్టమగుచున్నది.

సర్వవేదసార భూతమగు గాయత్రీ మంత్ర మందలి బలువది నాల్గక్షరములు గ్రమముగా నొక్కొక్క శ్లోక సహస్రమున కొక్కొక్క యక్షరము కలిగి యున్నదని గాయత్రీ రామాయణము తెలుపుచున్నది.

వేదములకు దలువాత వాల్మీకి సూతనముగా కవితా సృష్టి యొనర్చి దానినే దైవముగా సంభావించి అది ధ్యేయముగా రామాయణ ప్రణేతమైనందున నితనికి కవిబ్రహ్మయని పేరు కలిగినది రామాయణ చరిత్రమును వేదసమ్మితమై వెలసినది. అందలి సాహిత్యము ఆక్షరము, అనశ్వరమునైనది. కనుక అతడు ప్రపంచమున జన్మించి అత్యుత్తమమైన అధ్యాత్మిక, నైతిక మేధా సంపన్నుడు.

వాల్మీకి తన కలవడిన అనితర సాధ్య పాండిత్య మంతయు అవాఙ్మానన గోచరమైన దేవతా కటాక్ష వీక్షణమే యనియు అదియే తన బహిరముష్మిక మగు యశః సమృద్ధికి ఆచంద్రగ్రతారకమైన అక్షయ భాండారమని విశ్వసించెను.

అది తన సముజ్జ్వల భాగ్యరేఖ యనవచ్చును లేదా అమూలతత్వము యొక్క మహత్త్వమనవచ్చును. దానియందు సమస్త భారతీయులు వారసత్వముద్ర వేయుచున్నపుడు కాదను వారెవరు?

“ శ్లో॥ వేద వేద్యేపరే వుంసి జాతే దశరథాత్మజే
వేదః ప్రాచేతసా దాసీత్ సాక్షద్రామాయణాత్మనా ”

అని చెప్పబడినందున శ్రీరామచంద్రుని అతిలోకవ్యక్తిత్వము - అతిని నామధేయము - జీవిత చరిత్రము మున్నగు నవి షర్ణనాతిక్రమణములై, బ్రహ్మదేవుని పరపరదాన హేతువులై శుక్తిపేయిత గన్నందున రామాయణము పురాణముల కంటె సుతక్ష్మస్థమై మహాకావ్యముగ వెలసినది.

“ రామ మం త్రార్థ విజ్ఞానీ జీవన్ముక్తో ననంశయ ”

అని చెప్పబడినది. మీద బేర్కొనిన వివరమంతయు నొక్కపద్యములో ప్రఖ్యాతాంధ్ర కవయిత్రి తన రామాయణ కావ్యములో నెంత సుందర వంతముగ రచించినదో చూడుడు.

“ కం॥ శ్రీరము రాము చరిత్రము
నారదుడెఱిగించుటయును నలువ యనుజ్ఞన్
కారద కృప వాల్మీకి, యు
దారత రామాయణమ్ము దా రచించెన్ ” (మొల్ల. రా.)

తపస్స్వాధ్యాయ నిరతుడు, దేవగాయనడు నగు నారదుడు బహు శ్రుతుడై వాల్మీకున కుపదేశించిన యుపవత్తిచే రామాయణ మందెంతయైన రమణీయతర విశేషమున్నది.

“ శ్లో॥ చరితం రఘునాదన్య శతకోటి ప్రవిస్తరం
ఏకైక మక్షరం పోక్తం మహాపాతక నాశనమ్ ”

ఇత్యాదిగా చెప్పబడుచున్న రామకథ యందలి యొక్కొక్క యక్షరమే మహాపాతక వినాశ మొనర్చుచున్నది.

ఇచ్చట శతకోటి = నూరు కోట్లు అని యర్థము. అక్షర సాంఖ్యశాస్త్రము చొప్పున శత = మూడు. కోటి = ఎనిమిది అని ఆర్థము. అనగా $3 \times 8 = 24$ - ఇటువది నాలుగువేల శ్లోకములతో రామాయణము వెలయించబడినది.

రామాయణ కావ్యపఠన పాఠనములవలన గీర్వాణవాణి పరిజ్ఞానము - దైవచింతనము - ఆత్మైక్య జ్ఞానము మున్నగు సుగుణ సంపదలు ఆనుషంగికముగ నలవడుట విద్వత్సూర్యులకు సుపరిచితము,

రామాయణము విభిన్న పక్షములకు చెందిన మానవ జీవనమందలి యమూల్య గంభీరానుభూతులను - గహన సమస్యలను బరిపుష్టముగా నభివర్ణించిన మహత్త్వపూర్ణమైన సూక్తి రత్నములకు పెన్నిధియైనది. స్ఫూర్తిజనకమైన భాషా పాటవముగల కవితా రీతుల నన్నిటిని కమ్ముగా ఆలింగన మొనర్చుకొన్నది. రామాయణ మందలి కొన్ని ఘట్టములకు బాహ్యార్థ - అంతర్థ - విశేషార్థములతో హృదయంగమమైన రహస్యములను (అనగా సీతయే పరాశక్తి, శ్రీరాముడే పరమాత్మయను సూత్రములు) మన పౌరాణికులు తెలుపగలుగున్నపుడాయా సందర్భములందెట్టి వారికిని భక్తిరస పరీవాహముగా నొడలు పులకరింపకమానదు.

సగ్గుణ సాగరుడగు చంద్రుని చుట్టుకొనిన నక్షత్రములవలె జనులకని బరివేష్టించును. చంద్ర కిరణములను చకోరము లనుభవించి లక్ష్మయలజ్జెడి నట్లు తనమాటల పొందికను శ్రోతలాక్షరించును.

సాధారణముగ అనుష్టుప్ ఛందస్సుతో నిర్వర్ణితమైన ఆ శ్లోకపంక్తిలో శబ్దమధుర్యము - ఆర్థగంభీర్యము - భావోన్నత్యాదులు శ్రోతలను, పాఠకులను ఉజ్జ్వలత లూగించును. కొన్నియెడల హృదయ విద్రావకముగ నుండును.

వాల్మీకి మహర్షి సర్వజ్ఞుడు, బ్రహ్మవేత్త, అసాధారణ మేధామయుడు. కాగా సారస్వత కళా రహస్యవేత్త. ఇతడు “వాల్మీకి సూత్రములు” అను పేరుతో ప్రాకృత భాషా వ్యాకరణ శాస్త్రమొందు రచించినాడని తెల్పుదురు.

దీని వలన వాల్మీకి నాటికి పౌరకృత భాష (వ్యాకరణ సంస్కృతము) జన సామాన్యమందున్నట్లును, కావ్యరచనయందు మూలము గ్రాంథికమగు సంస్కృతమువయ్యెనుగాని చున్నట్లును విద్వాంసులు తెల్పుదురు. కనుక ఏదైన జూచినను వాల్మీకి అనన్యదృశ పాండిత్య వరమావధి. జ్ఞానవిజ్ఞాన కాంతులను ఆకళించుకొని వుక్కిలించిన మహామహాండు. ఋషులకు తపస్స మాధి యెట్టిదో కవులకు కవితా సమాధియు నట్టి యుక్తిప్రప్తయై యున్నదనుట.

* రామాయణమందు నేటికిని ఒకవడిగా నుండదగిన సాహిత్యప్రక్రియలు— పాముద్రక తొలిపాది చతుష్షష్టి కళా వైభవములు — మహాకావ్యలక్షణములు — మనోహర వర్ణనా విశేషములు భావితరముల వారిని ఆకర్షించునట్లు ఆ మహాకవి చిత్రించి కృతకృత్యుడయ్యెను. అది నిజమే — ఓజస్వియగు మానవుడే సమస్త కార్య నేతృత్వము వహింప దక్షుడు కదా! ఇంక కవిత్వమున గా కళాత్మకమైన భావనతో గూడిన కథా వస్తువు. ఇటువంటి కళాత్మకమైన కల్పన గావించుట అందఱికి అందుబాటులో నుండదు. నవనవోన్మేష శాలిని యైన ఇది యొక ప్రజ్ఞా విశేషము. దీనినే ప్రతిభ యందురు.

ఇది యొక ఆలోచనమైయున్నది. ఆలోచన యనగా నొక్కొక్క నిషయమును, దాని యందలి పౌర్వాపర్య విశేషములను, యత్నాయుక్తము లను జక్కగా సమీక్షించి తమసీయ రమణీయ సపుణ్యముగ సాధించిన ప్రక్రియ. అందును “నా నృషిః కురుతే కావ్యమ్” ఋషి కానివానికి కావ్య నిర్మాణ చాతుర్య మెక్కడిది?

“కృతి॥ బ్రహ్మదేవానాం పృథమ స్సం భూవ ।
విశ్వస్య కర్తా! భువనస్య గప్తా ”

తా॥ బ్రహ్మదేవుడు దేవగణములలో జ్యేష్ఠుడు — పృథంబ నిర్మాత — చతుర్దశ భువన సంరక్షకుడు. “బ్రహ్మ తే బ్రహ్మం హయతీతి బ్రహ్మ” జగదాకారముగా బ్రహ్మణము (ఋబుట) నొందునది బ్రహ్మ — ఇతని ద్వారమున అది యందు పృథిపాదితమైన విద్యకు బ్రహ్మ విద్యయనె, ఆత్మవిద్య యని పేరు. ఈ విద్య “పరావర” విద్యయనికూడ చెప్పబడును.

ఇది సకల జనాశ్రయణీయ మగునట్లు వాల్మీకి మహర్షికి ప్రహ్లాదేశ మైనందున ఆ మహర్షియు నొకవక్షమున బ్రహ్మదేవుడే. ఇంకను చెప్పవలె నన్న కవీశ్వరుని స్మృతి అక్షరమయము. నాశఁహితమైనది. ప్రహ్లాదేశని స్మృతి జగన్మయము. ఇది క్షరము. ఎన్నటికైన నశించును.

‘బ్రహ్మదేవానాం’ అను ముండకోపనిషద్వాక్యము సనుసరించి శబ్దజ్ఞానికి విశేషించి యీశ్వరీయైశ్వర్యము లభించుట గూర్చి చెప్పబడినది. ప్రపంచమున శబ్దముండు నంతకాలము కవిత్వముండును. ఆ శబ్దము అక్షరమయమై బ్రహ్మత్వము నొందును. సర్వసాధారణముగ ప్రాకృతికమైన సంచలన లలో తదతితమైన చైతన్య శక్తిని మహాకవులు దర్శించు చుండురు. అట్టి యతాకికశక్తి సందర్శనము వలననే కవీశ్వరుడు ఋషితత్వవృద్ధి గుచున్నాడు కదా! “కవయః క్రాంతి దర్శినః” కవులు చర్మవక్షపుల కతితమైన దివ్యదృష్టి గలవారని పెద్దలు తెల్పిన విషయ మిట్టివారికి అన్వర్థముగ సరిగడును. కనుకయే యోగ్యులగు మహాత్ములందఱు నీకథపై బహుగుణీ కృతమైన ఆదర భావముతో లక్ష్యముంచిరి.

జగదేక పూజ్యమగు రామకథా రచన మిహాపర సాధకమగు కవులు భావించి లబ్ధ ప్రతిఫలగుచున్నారు. అందలి గుణదోషములపై వారికేమియు ప్రమాదింపదు.

“స్వసూక్తి నాం పాత్రం రఘుతిలక మేకం కలయతాం
కవీనాం కోదోషః సతుగుణగణానా మవగుణః”

అని జయదేవ మహాకవి నుడివినట్లు అందలి దోషము కవులకు వర్తింపదు. ఆ రామప్రభునికి గల భూయిష్టమైన సద్గుణములందు దోషభావము ఉన్నదట, కవి యట్లు చమత్కరించినాడు.

సారస్వత సమీక్ష

శ్రీమద్రామాయణము రమణీయతా పరిష్కృతమైన మహాకావ్యముగా దాని లక్ష్యమును బట్టి పేర్కొనుచున్నాము. ఇంతయగాక వాల్మీకి రామాయణమున ప్రతి కాండ యందు ప్రతి సర్గ చివరను “ ఇత్యాదే శ్రీమద్రామాయణే ఆది కావ్యే ప్రథమ స్సర్గః ” అని చెప్పబడుట వలన రామాయణము మహాకావ్య మని విశదపడుచున్నది.

కావ్యమనగా రసానుభూతిని గలిగించు వాక్యసరణితో పాఠకుని హృదయమును దనలో విలీనమొనర్చుకొని ముగ్ధునిగా నొనర్చునది.

“ వాక్యం రసాత్మకం కావ్యమ్ ”

అని విశ్వనాథాదులు రామాయణము నుండి గ్రహించి నిర్వచించిరి. భాషయందు కావ్యములలో మహాకావ్యములని, సామాన్యకావ్యములని ప్రళి తమైయున్నవి. మహాకావ్యములలో నుత్తమ కావ్యమగు రామాయణము గూర్చి తావన్మాత్రముగ నిందు ప్రస్తావించబడును. ఈ పని మహాసముద్ర మందలి యొక బిందువును మాత్రము బయటపెట్టి దానిని భిన్న భిన్న బిందువులు గా విభాజ్యమొనర్చి లెక్కించుట వంటి దుష్కర ప్రయత్నము. కనుక దీనిని దెలియకున్న నపహాస్యత అప్పుగు కదా!

మహాకావ్యములందు గ్రంథావతారికతోబాటు పురవర్ణనము - శైల వర్ణన - సూర్య చంద్రోదయ వర్ణనలు - ఉద్యానము - సంయోగ వియోగాది శృంగారములు - నాయకా నాయకుల అభ్యుదయ పరంపరలు - ఋతువర్ణన - సంతానపాప్తి మున్నగు అష్టాదశ విషయములపై రస బంధురమగు జౌచిత్య సంపదచే - భావాలంకారాదులచే వర్ణితమై యుండును. అవి యన్నియు శాస్త్ర ప్రమాణమును గుర్తించి సజింధింపదగి యుండును. తత్రాపి ఆ కావ్యము చతుర్వర్గ ఫల ప్రదమై యుండివలెను. కళాత్మకమైన సాహిత్య వైభవముతో ప్రసన్న గంభీరమగు మధుర భూయిష్ట పదజాలముతో కావ్య సర్మాణ మొనర్చుట. ఆది యొక లోకోత్తర శిల్ప నైపుణ్యము.

దానిని న్యరూపవంతముగా తీర్చి దిద్దువాడు కవి. అతని కర్మ రూపమైన వ్యాపార నిర్మితము కావ్యము. కావ్య నిర్మాణమున ప్రథాన స్థానీయుడు కనుక వాల్మీకిని మహాకవి యనుచున్నాము. రామాయణ మందలి దశ విధ కావ్యగుణములు ఔచితీ వ్రయుక్తములై కావ్య శోభ నుద్దీపింప జేయుట యందు అహమహామికగా ముందునకు పొగినవి.

“ ఔ చి త్యం ర స సి ద్ధ స్య స్థి రం కా వ్య స్య జీ వి త మ్ ”

అని క్షేమేంద్రుడు తెల్పినట్లుగా ఔచిత్యమే కావ్యమునకు ప్రాణప్రదమైన సౌందర్యము కదా!

వాల్మీకి తన రామాయణ రచనలో ప్రతి విషయమును విశాల దృక్పథము తోడను - సువిశాలమైన మనస్తత్త్వముతోడను సమ్మిళిత మొనర్చి ఆపకన్నే యతడు మన కంటి కగుపించుచున్నాడు. అందు సుందరకాండ యంతయు దైవ సంబంధమున సుందర విచార భారగా నుజ్జీవింపజేసినాడు. ఆవిషయము స్థలాంతరమున పేర్కొనబడియున్నది.

కావ్యగుణములు పది :- శ్లేషము, ప్రసాదము, మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, ఆర్థవ్యక్తి, ఔదార్యము, కాంతి, ఓజము, సమాధి. ఇవి (10) కావ్యగుణములు,

కావ్యవృత్తులు నాలుగు :- కైశికి, ఆరభటి, భారతి, సాత్వతి.

రీతి త్రయము :- వైదర్భి - గౌడి - పాంచాలి.

పాక త్రయము :- నారికేళము, కదళి ద్రాక్ష.

ఇందులో మన రామాయణము ద్రాక్షపాకము. “ ద్రాక్షపాకస్స కథితో బహిరంతః స్ఫురద్రసః ”

ఇట్టివెన్నియో పరిశీలించగా నిరుపమానమైన రామ రావణ యద్ధమువలె రామాయణ గాథయు దాని కదియే సాటి యగుచున్నది.

నీతి ధర్మములకు - రస భావ శయ్యా సమాధులకు ఆలోచనామృతమైన మధుర మంజుల సాహిత్య విజ్ఞాన సంపదకు ఆలంకార పూర్వము ప్రత్యేక శాస్త్రముగా వెలుగొందని ఉపమా, రూప కోశ్చేష్టా ద్యర్థాలంకార శాస్త్ర నియమములకు ఆయా తావులందుచిత స్థానముల నలంకృతములై అపూర్వ సౌందర్యము లగింపజేసి సారస్వతాధ్వనీనులకు వెలుగుబాట నడిపించు క ర దీ పి క యెద్ది? అదియే శ్రీమద్రామాయణము. శ్రీమత్=లక్ష్మీప్రదమైన లే క మోక్షప్రదమైన, రామ=రామునియొక్క. అయనము=త్రోవ. అ న గా శ్రీరామమూర్తి ఉత్తర దేశము నుండి దక్షిణ దేశము కు వచ్చిన త్రోవ. రామస్య+అయనం=రామాయణమ్ అని చెప్పబడెను. ఇంకను “ రమయ తీతి రామః ” అని చెప్పట వలన అందరి హృదయములందు శ్రీడించెడు ఆత్మ స్వరూపుడే శ్రీరాముడనియు అతని మార్గమనగా మోక్ష స్వ రూ ప ము దెలియజేయు గ్రంథము శ్రీమద్రామాయణ మనియు వాల్మీకి మహర్షి యభిమతమైయున్నది.

“ న గు ణౌ సా లం కా రౌ శ బ్దా ర్థౌ దో ష వ ర్జితౌ కా వ్యమ్ ”

అని చెప్పబడిన కావ్యఫణితి నతిక్రమించి ఛందోమయమైన మంత్ర ఖంజములతో పరినిష్ఠితమైనందున రామాయణ ఋతనము సమస్త పాపహరణమై విశేషించి ఫలప్రదమగుచున్నది.

భారతీయ వి ద్యా ధ్య య న ము న కు ప్రథమ మిశ్రమ స్థానమైన రామాయణ మందు దివ్యవాణీ విలసితమైన కావ్యలక్ష్మి తళ తళ మెరియుచుండుట - ధ్వని భరితముగ వ్యంజిత మగుట వాల్మీకి వ్యక్తిత్వమును పెంపొందించు దేవతా ప్రసాదాది జన్మ సంస్కార విశేషము కదా!

సమస్త విజ్ఞానమునకు ఆదిమ నిలయమైన మహాపీఠమట పేరువహించిన మన భరత ఖండములో అంత రసోప గుంభితమైన కవితా దోరణిలో బాలావి బోధమగు ప్రసాదగుణ ప్రసిద్ధమైన సరళ సుందర శైలిలో సంగళ క వి తా ధార కుటియించి సంస్కృత సంస్కృతితో నేకీకృతమొనర్చి, ప్రజ్ఞా చాతుర్య

మయమైన చింతినా ధారతో ప్రాచేతనుడగు వాల్మీకి లెలుపఁ యెడల మన దేశమునకు రామాయణము సుమరగ్భమై ఆస్తిక మతాధారమైన (ఈశ్వరాస్తిక త్వాద్వి) యతివృత్తముల ప్రసక్తి, అసక్తి లభింపక పోయెడిది కదా! శ్రీ సీతారాముని స్వరూప స్వభావాదుల గూర్చి స్మరింప జాలకుండుము కదా! మఱియు నమృతార్షి వర్యునకట్టి బౌచిత్య పరాకాష్ఠమైన విశ్వయశస్సంపదయు నుపలబ్ధమై యుండక పోవును కదా!

భారతదేశ మర్యాదకు సారస్వతక్షేత్రమందేమి? తదితరమైన ఉదాత్త సంప్రదాయములందేమి రామాయణము నవీన వ్యాఖ్యానము. ప్రతిభాకాలి యగు కవి, తన కావ్యమునకు నాయకుని, ఇతివృత్తమును, రసమును - ఈ మూడిటిని ఒక్క స్థాయిలో నడిపింప యత్నించును. కాని రామాయణము నకు సాక్షిత్ పరమాత్మ కవితా వస్తువుగా పర్యవసాయియైనందున కావ్యత్వ సిద్ధితో తీటిపోలేదు. లోకాతిశయి శక్తి సరవస్సుమైన ఉత్తమ లక్ష్యముగా ప్రభావితమైనదని స్తుతులను, సుతులను, సత్తులను గావించి పు సీ తు ల మగు చున్నాము

శ్రీరాముడు సత్యసంధుడు, సత్యవరాక్రముడు, సత్యము త్రికాలా బాధ్యము ఁదా! అది యేవిధమునను విపర్యాసము నొందనిది. అనగా దాని యందే వాస్తవిక విజ్ఞాన మంతయు సమీడియున్నదనుమాట - అతని జీవిత లక్ష్యమున తిదియే పొగ్గితిడిక. రామునియందు మూర్తిభవించిన ప్రేమ భావము, వజ్రంకల్పము భావించి నేవించి పరమాత్మగా సందర్శించిన మహా నుభావులెందరో కలరు. వారిలో అత్రి - అగస్త్య - భారద్వాజ - నారదాది మహాసీయులలో నైదుగురు సమకాలీన ఋషి పుంగవులు ప్రధాన స్థానమాక్రమించిరి. వారే -

- 1 వాల్మీకి 2 వసిష్ఠుడు 3 విశ్వమిత్రుడు 4 అగస్త్యుడు
- 5 అంజనేయుడు.

వీరిలో ప్రథమ గణ్యుడు వనోకసుడు నగు వాల్మీకి మహనీయమైన శ్రీరామతత్త్వమును ఒకదానికొకటి అంగాంగీ భావము ప్రతిపాదించుచు నిలువది నాలుగువేల శ్లోకములతో లలిత ప్రసన్నమైన మనోహారి భావ పుష్పములతో రామాయణము వెలార్చినట్లు తెలిసికొంటిమి.

వసిష్ఠుడు జ్ఞానవాసిష్ఠ రామాయణము రచించి శ్రీరామతత్త్వజ్ఞానము విపులీకరించెను.

విశ్వామిత్రు డధ్యాత్మ రామాయణముగా మధుర మంజుల వ్యంగ్య విలసితముగ శ్రీరామ చరిత్రము నందలి అధ్యాత్మ స్వరూపము నసదృశముగ నవగతమొనర్చెను.

అగస్త్యుడు ఆగస్త్య సంహిత యందు రామో పాసనామార్గము కరతలామలక మొనర్చెను.

ఇట్లే ఋషిప్రణీత రామాయణములు అసంఖ్యాకముగా వెలసియున్నవి. ఇవి యన్నియు ఆత్మసుఖ మందభిరుచి కలిగింపజేయుచు విషయ సముద్రమున అగాధ జలములో మునిగి పోయెడు మానవుల ననుగ్రహించి యొడ్డుజేర్చి దైవ స్వరూపుల నొనర్చును.

గమనిక :- ఆంజనేయుడు శ్రీరామ భక్తుడు మాత్రమేగాక గొప్ప వైయాకరణి. నవ వ్యాకరణములు చదివిన మహాబుద్ధిశాలి. అతడొక రామాయణము రచించినాడని తెలుయుచున్నది. కాని దాని జాడ తెలియదు. బహుశః అది హనుమన్నాటకమై యుండనోపును. హనుమన్నాటకము చదువు చున్నపుడు వివిధ రామాయణము లందలి శ్లోకములు, వాని ఛాయలు కన్నట్లు చున్నందున నీవిషయము నిర్ధారింప జాలము.

అంజనేయుడు ప్రతి తీనము తూర్పు గట్టున నొకకాలు, పడమర గట్టున నొకకాలునుపేసి నిలువబడి సూర్యభగవానుని ప్రయాణ నిరోధమొనర్ప కయే దన శరీరము వంగించుకొని యతఃపయోద్ధ ఐంద్ర వ్యాకరణ మభ్యసించి సుశిక్షితుడై నాడని ఉత్తర రామాయణ కథనము.

సమస్త ప్రాణులకు ప్రాణభూతుడైన వాయుదేవుని పుత్రుడు. నిరంతర శ్రీరామచంద్ర గోష్ఠీతత్పరుడు. హనుమంతునితో మాటలాడ నుపక్రమించు నపుడు అవాకులు చవాకులుగా మాటలాడక అర్థయుక్తమైన మాటలతో హనుమంతుని సంతోష పర్చు చుండుమని రాముడు తన సోదరు నాజ్ఞాపించు చున్నట్లు రామాయణమున చెప్పబడెను.

వేదాంత విచార ధార

సప్త కాండములు

శ్రీమద్రామాయణ మందు 1 బాలకాండ 2 అయోధ్యాకాండ 3 అరణ్య కాండ 4 కిష్కింధాకాండ 5 సుందరకాండ 6 యుద్ధకాండ అను షట్కాండలు కలవు. కాండ మనగా రామాయణ మందలి పరిచ్ఛేదము. గ్రంథము నందొక భాగము అని యర్థము. ఇంకను సమూహమనియు, నీడనియు, బాణమనియు నర్థములున్నవి. అయినను 'మా ని షా ద' అని చెప్పబడిన మంగళాచరణ శ్లోకమునందే బాలకాండాది షట్కాండము లిమిడి యున్నట్లు కొందరందురు. కాండ మనగా మూలము (వేరు) యని అర్థము న్నందున రామాయణమున దేనికదియే మొదలుగానున్నది.

మన శరీరమందున్న షట్పక్రములు - షట్సంపత్తులు - షడ్గుణైశ్వర్యములు - షడూర్ములు లెక్కవేసికొని కొందరస్వయింతురు. కాని రామాయణ యుద్ధము ఏడు దినములు జరిగినదని ఉత్తరకాండతో ఏడు కాండములని లెక్కించి మఱికొందరు తెల్పుదురు. దాని యాకరమిట్లున్నది. ఆధారము నుండి సహస్రారము వఱకు చక్రములు — 7.

(ఆ ధార, స్వాదిష్ట, మణి పూరక, అనాహత, విశుద్ధ, ఆజ్ఞా, సహస్రారములు)

గమనిక :- కొందరు సహస్రారము విడిచిపెట్టి షట్పక్రములని తెల్పుదురు. సహస్రార మనగా మెదడు కాదు. కాని మెదడు సహస్రార ఆజ్ఞా చక్రములకు మధ్య సమాచార వాహికగా ఉపయోగపడుటకు ఏర్పడిన యొక ఉపకరణము మాత్రమేయని అరివిందుడు.

భూలోక, భువర్లోక, సువర్లోక, (స్వర్గ), మహర్లోక, జనోలోక, తపోలోక, సత్యలోకములు. ఇవి ఊర్ధ్వ లోకములు — 7.

అతల, వితల, సుతల, మహతల, తలాతల, రసాతల, పాతాళ లోకములు. ఇవి అధో లోకములు — 7.

లవణ, ఇక్షు, సురా, సర్పి, దధి, క్షీర, జల సముద్రములు — 7

పునర్వసు, (అశ్వని నుండి) రాముని జన్మ నక్షత్రము (పునర్వసు) — 7

అవతారములలో నేడవ యవతారము శ్రీరామావతారము.

ఇంకను శ్రీరామచంద్రుడు కూలనేసినవి సప్త తాళములు. ఇట్లే సప్త సంఖ్య గల సప్తకుల పర్వతములు మున్నగునవి కథాభాగమున లేనివి చేర్చి వ్రపంచ విషయము తెన్నియో చెప్పవచ్చును. కాని అది అనుచితము. ఇందేది నిజమో బుద్ధిబలమున యోజింపదగి యుండును. కాని ముఖ్య విషయము లిట్లు చెప్పవచ్చును.

శ్రీరామాదులకు నామకరణ మొనర్పబడిన దినము —

విలంబి సం॥ర చైత్ర బహుళ సప్తమి.

దశరథుడు శ్రీరామాదుల వివాహమునకై మిథిలకు పర్యాయించిన దినము —

సౌమ్య సం॥ర ఫాల్గుణ బహుళ సప్తమి సాయంకాలము.

శ్రీరాముని జటావల్క్లలధారణ, గుహుని సహాయము, గంగానిర్గమనము —

దుండుభి సం॥ర చైత్ర శుద్ధ సప్తమి.

శ్రీరాముడు పంచవటి తీరమున నివసించుట —

భావ సం॥ర చైత్ర శుద్ధ సప్తమి మొదలు యువ సం॥ర వై శాఖ బహుళ అమావాస్య వఱకు — ఏడు దినములు.

రామాయణ యుద్ధము —

యువ సం॥ర ఫాల్గుణ బహుళ నవమి — ప్రారంభము ఫాల్గుణ బహుళ అమావాస్య వఱకు — ఏడు దినములు.

కైక వరద్యయము :- 1 రామస్య వనవాసః — 2 భతరస్యాభిషేకః

ఇందొక్కొక్కదానికి ఏడు అక్షరములు కలవు.

శ్రీరామచంద్రుని పట్టాభిషేక మహోత్సవము జరిగిన దినము —

ధాతృ సం॥ర చైత్ర శుద్ధ సప్తమి.

ఇంకను రామాయణము ఏడవ సంఖ్యలో నిమిడియున్నట్లు కొన్ని యుపపత్తులు కలవు. స్థలా భావమున విడువబడెను.

రామ రావణులు ఏడు అహోరాత్రములు నిర్విరామముగా పోరునల్పినట్లు భాస్కరరామాయణము, చంపూరామాయణము మున్నగు కొన్నిటి యందు కలదు. మూలగ్రంథమగు వాల్మీకము నందిట్లున్నది.

“ శ్లో దేవ దానవ యజ్ఞాం పిశాచోరగ రక్షసాం
పశ్యతాం తస్మహద్యుద్ధం సర్వరాత్ర మవర్తత ”

అని యున్నది. సర్వరాత్ర మనగా నహోరాత్రమని కొందరి నిరసప్తరాత్రమని కొందరనిరి. ఇందేది సవరించినను, లేకపోయినను పరిమాదరహితమే — బాధింపదు. ఇంతకు ఉపజ్ఞశాలియగు వాల్మీకి యభిప్రాయమెట్లున్నదో అనూహ్యము.

ఇట్లే మహాభారత యుద్ధము పదునెనిమిది దినములు జరిగినందున తత్ గ్రంథము కూడ పదునెనిమిది పర్వములుగా పేరువ్యాసుడు విభజించెనని సంప్రదాయము. పర్వమనగా చెఱకుగడ, కణుపనియు, పర్వదినమనియు చెప్పబడును.

మహాభారతము అష్టాదశ పురాణములందు సర్వోత్కృష్టమైనదని చెప్పనపుడు శ్రీమద్రామాయణము “షట్కుక్షి” అను పేరుగల మహామంత్ర రాజమగు గాయత్రీ మంత్రమయమై వెలసియున్నది. (షట్కుక్షిః = నాలుగు దిక్కులను, ఊర్ధ్వదిక్కు - ఆహోదిక్కు, మొత్తము ఆరు దిక్కులు కుక్షిగా గలది యను అర్థము.)

శ్రీమద్రామాయణము రామోపాసకు లంబుకు అమూల్యమైన యోగ గ్రంథము. యోగీశ్వరులు తన అంతర్వీక్షణమున ఆత్మరాముని సందర్శించు కొని ఆనందరస వాహినిలో పరవశత్వము నందెడు విధానము లోకదృష్టి కందరాని పరమాద్భుతమైన అసాధారణ విషయము. ఆట్టివారు ప్రతి ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాస లందును ఆ దేవుని నామమును గ్రహింతురు. తమ దేహములు నిద్రించుచున్నను మేల్కొనియుందురు. పవిత్రమగు రామనామ స్మరణము వారికి తోడు నీడ లేనియెడల, అది వాస్తవిక మరణము సంభవించినట్లు ఏడ్చు చుందురు.

పేదాంత మతము :-

రామపూర్వతాపిని - రామోత్తరతాపిని - రామరహస్యోపనిషత్తు అను నీ యుపనిషత్ గ్రంథములు శ్రీరామ తత్త్వమును మనోహరముగ గానమొనర్చెను.

రామోపాసనము రెండు విధములుగ నున్నది. 1. సగుణము 2. నిర్గుణము అనబడును. ఇందలి సగుణమందు రెండు భావములున్నవి. అందొకటి మాధుర్యము, రెండవది ఐశ్వర్యము. ఇక నిర్గుణమని చెప్పబడు ఉపాసనయే క్రమముగా ప్రేమార్ద్రమై సగుణముగా మారిపోవును.

పేదాంత మతమున జీవుడు పరమపదప్రాప్తికై యోగపాధనా బలమున ఇడా పింగళ నాడుల మధ్యనున్న సూక్ష్మానాడియగు సుషుమ్న యందు ప్రవేశించి, అచోభాగ మందలి మూలాధార చక్రము నుండి క్రమముగా స్వాదిష్ఠ, మణిపూరక, అనాహత, విశుద్ధ, ఆజ్ఞా చక్రముల నధిగమించి సహస్రారము వఱకు జలువబడుచున్న వాయు సంచార మార్గమే శ్రీరామచంద్రమూర్తి అయోధ్యా నగరము నుండి లంకా పట్టణము వఱకు ప్రయాణించి నడిచిన దుర్గమ మార్గమని సాధకుడు హృదయములో భావించి వాయు సంచాలన శక్తిచే నాయా మార్గముల నన్వేషించి ఆయాస్థలములలో శ్రీరామచంద్ర పరమాత్ముని వేర్వేరు దివ్యమూర్తులను ఏకాగ్ర చిత్తముతో ధ్యాన సంధాన మొనర్చుచు, అహంకార మమకారము లనెడు రావణ కుంభ కర్ణాదులను, కామ క్రోధాదు లనెడి యింద్రజిత్తు మున్నగు రాక్షసులను జయించుకొనిపోవును.

ఆ పిమ్మట సహస్రారమందు కోటి సూర్య ప్రభా భాస మానమై మెఱయుచున్న ప్రకృతి మాతయగు సీతాపరంజ్యోతిని (ముక్తికాంతను) పొంది అంతర్లీనమైన సచ్చిదానందమయుడగుటయే రామాయణ మందలి పరమార్థ రహస్యమని - ప్రతి జీవియందును ఆత్మారామ రూపము సువ్యక్తమై యున్నదని - ధ్యాన ధారణాదులొనర్చు యోగిసర్వకాల సర్వావస్థల యందును నందర్శించి, యానంద సాగరములో ధర్మార్థ కామ మోక్షముల సిద్ధి పొందుచున్నాడు.

మఱికొందఱు జప పరాయణులు పరావశ్యంతీ మధ్యమా వైఖరీ యనబడు వాణీముఖమునను, కొందరు శ్వాస ద్వారమునను - నాడీ ద్వారమునను నామాక్షరములను మనస్సు నందు కల్పించుకొని మూర్తికల్పనము ఆవృత్తి యొనర్చుకొని మానస జపమొనర్తురు. ఈ విధముగ భక్తజన చకోర చంద్రుడై శ్రీరామచంద్రుడు మూలతత్త్వముగా భాసిల్లుచున్నాడు.

“ శ్లో॥ సదానంద దేవే సహస్రార పద్మే
గల చ్చంద్ర పీయూష ధారా మృతాంతే
స్థితం రామమూర్తిం నిషేవే నిషేవే
తదన్యంచ దైవం ననేవే ననేవే ”

అని సహస్రార మధ్యవర్తియైన పరమాత్మునిగా శ్రీరామచంద్రుని, తత్త్వతేజోరాశి యగు ఆది శంకర భగవత్పాదులు నందర్శించినారు.

ఆద్యంతరహితమై - క్షణ భంగురమై - నిస్సారభూతమైన సంసార సాగరమును తరించుటకు వివేక శీలమైన బుద్ధి సారథ్యమున సర్వ వ్యాపక పరమాత్మను సంయమపూర్వకముగా నందర్శించి పరమ పదమగు గమ్యస్థానము జేరుట కనేక మార్గములున్నవి.

కొందరుపాసకులు భూమధ్యస్థితుడగు నీశ్వరుని రామునిగా భావించి ‘సో హం’ (రాముడే నేను) అని తత్త్వతః భావింతురు. ఈ జ్ఞానము వలన దుష్ట పరిణామముల నతికృమించి ముక్తులగుదురని రామోత్తరతాపిని తెల్పుచున్నది.

తా ర క మం త్రము :-

సంసారమును తరింపజేయునది కావున తా ర క ము. తా ర క మును ప్రఖ్యాతి ప్రణవము (ఓంకారము)నకు, రామనామమునకు మాత్రమే కలిగి యున్నది.

రాం రామాయనమః — ఇది షడక్షర మంత్రరాజమగు మూల మంత్రము.

గ మ ని క :-

రాం రామచంద్రాయనమః — ఇది అష్టాక్షరి.

ఓం నమో నారాయణాయ — ఇది పృణవ సహిత అష్టాక్షరి.

శ్రీరామః శరణం మమ — ఇది శరణాగతి మంత్రమగు అష్టాక్షరి.

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ — ఇది ద్వాదశాక్షరి.

గ మ ని క 1— ఇందు తెల్పుబడిన అష్టాక్షరి యందలి 'రా' యును - శివ పంచాక్షరియగు "నమశ్శివాయ" యందలి 'మ' యును కలిసి నందున రామ నామము తారక మంత్రముగా బీజాక్షర యుక్తమై రామ తత్త్వము జ్యోతి స్స్వరూపముగ భాసిల్లినది. ఇట్టి మహామంత్ర నిత్యాను స్థానము వలన జన్మ మృత్యు జరా వ్యాధుల నతిక్రమించి మోక్ష సామ్రాజ్య పీఠము నందగలరు. కఠోర నియమముగల అనుభూతి పరాయణుల కిది విదితము కాగలదు.

మఱియు రామ నామములో ర+ఆ+మ, అను మూడు వర్ణములున్నవి.

ర=అగ్నిబీజము — జలరాగ్ని, బడభాసల, దావానలములు. రణోగుణము, ఎఱుపు. దాని యధిపతి బ్రహ్మదేవుడు.

ఆ=భానుబీజము — వేదశాస్త్రాదులను ప్రకాశింపజేసి అవిద్యను నశింప జేయును. సత్త్వగుణము, తెలుపు. దాని యధిపతి విష్ణువు.

మ=హిమకరబీజము — త్రి తాపహరకమైన శీతలత్వశాంతి నొసగును. తమోగుణము, నలుపు. దాని యధిపతి శివుడు.

పై మువ్వరు క్రమముగా రామనామమం దిమిడి యున్నందున దాని నుండి ప్రసరించిన తేజః పుంజమే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులని పురాణము లందు తిమ్మూర్తుల కభేద ప్రతిపత్తి చూపబడినది.

మహారామాయణ మందిట్లున్నది —

“శ్లో॥ రకారో నల బీజం స్యాద్ యే సర్వే బాడ బాదయః
అకారో భాను బీజం స్యాత్ వేదశాస్త్ర ప్రకాశికః
మకారశ్చంద్ర బీజంచ సదంబు పరిపూరణమ్ ”

రామశబ్ద నిర్వచనము

“ ర మ య తీ స ర్వా న్ గు ణై రి తి రా మః ”

అందఱిని దన సుగుణములచే రమింపజేయువాడు రాముడు.

“ శ్లో॥ రమంతే యోగినో నంతే నిత్యానందే చిదాత్మని
ఇతి రామపదే నాసౌ పరబ్రహ్మభి ధీయతే ”

నిత్యానంద చిదాత్మయందు చతుర్ముఖుడు మున్నగు జ్ఞానయోగులందఱు రమింతురు. సర్వావస్థల యందు గ్రీడింతురు. ఆ పరబ్రహ్మమే ‘రామ’ యనుపేర బరగుచున్నది. — (అగస్త్య సంహిత)

“ శ్లో॥ రామ ఏవ పరబ్రహ్మ రామ ఏవ పరం తపః
రామ ఏవ పరం తత్త్వం శ్రీరామో బ్రహ్మ తారకమ్ ”

రాముడే పరబ్రహ్మము, రాముడే పరమ తపము, రాముడే పరతత్త్వము. అతడే తారక బ్రహ్మము. ఇత్యాదిగ శ్రీరామచంద్రుని తత్త్వస్వరూపమును రామ రహస్యోపనిషత్తు తెల్పుచున్నది.

“ ర మ య తీ తి రా మః ” — “ ర మం తే అస్మిన్ ఇతి రామః ” మున్నగు వ్యుత్పత్తులచే రామ శబ్దము పరబ్రహ్మ వాచక మగునని, సకల యోగులకు కీర్తిదా స్థానమని మంత్రార్థము.

“ శ్లో॥ రమతే సర్వ భూతేషు స్థానరేషు చరేషుచ
అంతరాత్మ స్వరూపేణ యచ్చ రామేతి కథ్యతే ”

మహత్తరమైన శ్రీరామ చరిత్రమును పార్వతీదేవికి పరమేశ్వరుడు సంతోషముతో వినిపించెను. కనుక “ త ద ర్థం గి రి జా వే త్తి ” పార్వతికి సగము మాత్రమే తెలియును.

“ యన్నామ సార రసికో భగవాన్ పురారిః ”

అని యున్నందున నీశ్వరున కామంత్రము ప్రయతమమైనది. పరమశివుడు అహోరాత్రములు తదేక నిష్ఠతో అవిముక్త క్షేత్రమున రామ తారకము జపించుచుండును. పరమ పవిత్రమైన రామనామ మాహాత్మ్యమువలన

నతడు వారణాసి (కాశి) యందు మరణించిన సమస్త జీవులకు కుడిచెవికి తారక మంత్రోపదేశమొనర్చి ముక్తి ప్రదాత యగుచున్నాడు. “కా శ్యాం మ రణా న్ముక్తిః” అని తెల్పుట కిది యొక హేతువు కలదు. రామనామమాహాత్మ్యము పద్మపురాణమున బ్రహ్మశిండ మందు విపులముగా చర్చింపబడియున్నది.

“శ్లో” శ్రీ రామ రామ రామేతి రమే రామే మనోరమే
సహస్ర నామ తత్తుల్యం రామ నామ వరాననే! ”

ఓ మనోరమా! ఓ వరాననా! శ్రీరామ రామ రామ యని నేను రాము యందు ముమ్మారు రమించుచుందును. ఆ మంత్రము సహస్ర నామములతో సమానమై అంతటి మహత్తరమైన ఫలమొసంగునని పరమేశ్వరుడు పార్వతికి తెలిపించెను. ఇచ్చట సహస్రము (వెయ్యి) యనుటకు కటపయాది సంకేతమున “కాదినవ, టాదినవ, పాదిపంచ, యాదష్ట ” “అంకానాం వామక గతిః” ఇత్యాది అక్షర సంఖ్యా సూత్రము ప్రకారము కటపయాది సంకేతము మూడు మూలరు ‘రామ’ యనిన వెయ్యి సంఖ్య యగుచున్నది. ఎట్ల న గా రా=2; మ=5; రామ=2×5=10. రామ. రామ. రామ.=10×10×10=1000; ఇట్లు అక్షర పరిగణన వలన వెయ్యి యగుచున్నది. ఏతద్వైకారణ పరంపరలచే పై విధముగ చెప్పబడెను.

శ్రీరాముడును పరమ శివుని పూజించినాడని కూర్మపురాణ, పాడిపురాణాదులందున్నది.

“శ్లో” నేతు మధ్యే మహాదేవ మీశానం కృత్తి వాసనం,
స్థాపయామాస వై లింగం పూజయా మాస రాఘవః ”

అని కూర్మపురాణములోనున్నది. పాద్మమున రాముని కి శివుడు ప్రసన్నుడై నాడని యున్నది. కాని ఈ విషయములు శ్రీమద్రామాయణము లేకపోవుటకు గారణము అనూహ్యము.

ఏది యెట్లున్నను రామ కథను శివపరముచేసి అన్వయింపరాదని, అ శివకథను రామపరముగచేసి అర్థము చెప్పరాదను నియమము భాషలో కలదు

నామ సంకీర్తనము

నామ సంకీర్తనములో విశ్వసనీయమైన మహా ప్రాభవ మున్నట్లు దాని యనుభవజ్ఞులకు సర్వవిధితము. పండిత పామర సామాన్యముగా మానవజాతి కంతకు భగవద్గుణానుభవము. భగవన్నామ సంకీర్తనము కంటె సులభోపాయమగు దైవ బలము మఱిలేదని గ్రంథ శతములు దోషించుచున్నవి.

నామస్మరణము ఒకానొక యద్భుత తరమైన మధుర గంధర్వ గానము. భగవద్భక్తునకది సుమధురమైన యాహారము. అతడు దాని ననుభవించుచున్నపుడు తల్లినుడై ఐహిక, పారలౌకిక సుఖ దుఃఖములు రెండింటిని మఱిపొవును. లేనిపోని దుర్విమర్శలకు, తార్కిక వితండములకు చెవియొగ్గదు. అతడేమి చేయుచున్నదియు, ఎంత వేళయైనదియు ఆలవికే తెలియదు. అతడు నిజముగా గీతయందు తెల్పబడిన స్థితి ప్రజ్ఞుడు. “నమయతీతినామ” అను వ్యుత్పత్యర్థము చొప్పున నామమునకు లక్ష్య భూతుడగు భగవంతుని కూడ లొంగునట్లు (అనుగ్రహించునట్లు) చేయగలడునుట నగ్గు సత్యము. కనుక దీనినందఱు పాధింప గల్గుచున్నారు. షణ్ నిగ్రహముతో ఆత్మ సామ్రాజ్యములో విలీను లగుచున్నాడు. నామము శబ్ద బ్రహ్మము కనుక శక్త్యంశములైన పరా, వశ్యంతీ, మధ్యమా, వైఖరులు అనబడు నీ నాల్గు విధములగు వాక్కులు తదాశ్రయములై యున్నవి.

- 1 పరావాక్కు — వృక్షములు మాటలాడును.
- 2 వశ్యంతీవాక్కు — పశువులు ఆటచు బాష.
- 3 మధ్యమావాక్కు — పక్షులు పలుకును.
- 4 వైఖరీవాక్కు — సామాన్య జనుల మాటలు.

యదార్థముగ శ్రీరాముడు తన యవతార కాలమున తరింపజేసిన భక్తుల సంఖ్య కంటె నామ స్మరణచే అత్యంత కష్టభాజనమైన సంసారార్థవము నుండి తరింపబడిన పరమ భక్తాగ్రేసరులు, ముక్తజీవులు ప్రపంచమున నెందరో వెలసి యుందురనుట అత్యుక్తి కాదు.

వి శేష మే మన :- సీతారాముడు శ్రీతావనైక వ్రత నిష్ఠితుడగు జగత్పిత - సుప్రసన్నుడు. సూర్యబింబము చిన్నదిగా కనిపించినను లోక త్రయమందు దాని ప్రకాశ మద్భుతమైనది కదా!

శ్రీతా యుగమునాటి శ్రీరాముడు తరములు గడచిన కొలది విలక్షణ ప్రభాతమువలె విస్మరింప బడక నిన్న మొన్నటి వానివలె మన భావనలో ప్రతి బింబించుటకు కారణమేమి?

“ శ్రు॥ ఏకో వశీ సర్వ భూతాంత రాత్మా
ఏకం చేదం బహుధాయః కరోతి ” — (కరోపనిషత్తు)

అని యున్నందున స్వర్గమణి ఇనుమును బంగార మొనర్చుట యందా శ్చర్యమేమి?

భగవానుని యందున్న మధుర భక్తి అంత ఆకర్షణీయ శక్తి కలది.

“ శ్రద్ధా మ యో యం పు రుషో యో య చ్ఛ్రద్ధః స ఏ వ సః ”
(గీత- 17అ. 3శ్లో.)

ప్రత్యేక మనుష్యుని వ్యక్తిత్వము అతని శ్రద్ధ వలనను, అది ర్శ జీవనము వలనను రూపవంత మగుచుండును. దీని యెడ అందఱు సావధాన ముగ నుండవలెనని గ్రంథము లుద్ఘోషించుచున్నవి.

జ్ఞాన భక్తికిని, సాధారణ భక్తికిని కేంద్రస్థాన మొక్కజేయని చెప్ప వచ్చును. కాని గంతవ్య మార్గములో సుగమ దుర్గమములు అనివార్యములై యున్నవి. నిద్రాహారముల నొప్పరికించి, ఇతి తర్తవ్యతా జడుడై యుద్విగ్న సంసారాంధకారమున మునింగి శుష్క జీవిత్యైవ మానవుడు శ్రద్ధా సక్తులకు దూరమై సర్వ వినాశ మొనర్చు కొనుచున్నాడు. ముండ్ల పొదలు మేయు నొంటువలె దన పెరవుల రక్తపానమున తానే యుబ్బి తబ్బిబ్బు పడుచున్నాడు. విషయ లోలుపుడై అత్యంత కష్ట భాజనుడగుచున్నాడు.

లో క మా త నీ త

సౌశీల్య సౌజన్య సంపదలచే పతి యడుగుజాడల నడిచిన అనఘజీవి. అనవద్య చరిత్ర. శ్రీరామచంద్రుని దన ప్రాణాధిశముగ ప్రేమించినది. సుందరకాండ యంతయు ఆమె ప్రేమ నిష్ఠకు పరకాష్టయైనది.

జగదేక పూజ్యమగు శ్రీరామ కథ భారతీయ సాహిత్య గ్రంథములలో విషయ మహత్త్వమును గూర్చియే గాక జగదేక సుందరి, పూజ్యురాలు, భూ పుత్రియునగు సమ్మహా సాష్వియొక్క నిరుపమాన పాతివ్రత్యాద్యుత్తమ లక్షణ లక్షితమై ఆమెతోబాటు భూమండలమున నాశాంత విశ్రాంత యశస్సు నార్జించిన దివ్యజ్యోతివలె నధికాదరణీయమైనది.

ఆమె అగ్ని పరీక్షలలో విజయమందిన మహిళా లలామ. పవిత్ర హృదయ. కష్ట సహనముతో సర్వసుఖముల ద్యజించి పతిసేవయే స్వధర్మ మని నిరూపించినది. శీలవతులకు కష్టములు గీటురాళ్ళ పంటివికదా! రావణుడెంతగా తర్జన భర్జనలొనర్చి (బెదరించి)నను పరిశుద్ధమగు మందహాసముతో భావ వివరణమగు మాటలచే “తృణ మంతరతః కృత్వా జభాషే జనకాత్మజా” రామ నామము జపించుచు గడ్డిపోచను గైకొని తనకును రావణునకును నడుమ ఉంచి రావణుని తృణీకరించిన ధీరాతిధీర కనుకయే ఆమె గుండెలలో నిరాశా నిస్పృహలు గూడుకట్టుకొని యున్నను, శ్రీరామ సన్నిధికి నిత్యకారణ భూతమై విద్యున్నాలవలె జగదానందకారిణి యగుచున్నది. అతని హృదయ పీఠములో తిరుగులేని స్థానము సంపాదించుకొన్నది.

“నీ తా యా శ్చ రి తం మ హ త్” అను నభియుక్తోక్తికి తార్కాణమైనది. ఆయా సందర్భముల ననుసరించి రామాయణ మనుటకు బదులు సీతాయనమని కొందరనవచ్చును.

అట్లు గడ్డిపాతక వేయుట యందభిప్రాయములు కొన్ని చూపబడును.

భావయోజన :

1 రావణా! నీ ప్రాణము తృణ ప్రాయము.

2 రావణా! నీ సంపద యంతయు దీనితో సమానము.

- 3 రావణా! నీ వనుభవించు భోగము ఈ గడ్డియేకాని నేను కాదు.
- 4 రావణా! నీవు గడ్డితినెడు పశువుతో సమానుడవు.
- 5 రావణా! నిన్ను తృణముతో సమానముగా చూచుచున్నాను.
- 6 రావణా! లంక కాలిన పిదప గడ్డితో గుడినె వేసుకొని జీవించుము.
- 7 రావణా! ఈ తృణము వలె ఈర్ష్యామోహాదులు పడలి రాము నాశ్రయింపుము.
- 8 రావణా! దీనిని కలుచుకొని రాముని కాళ్ల మీద బడుము.
- 9 రావణా! నీ తల ద్రుంపబోవు విధము చూడుము.
- 10 రావణా! శుక్రుని కంటిని వామనుడువలె నీ కంటిని దీనిచే బొడిచెదను.
- 11 రావణా! కాకాసురుని కంటిని బ్రహ్మాస్త్రముతో వలె నీ కంటిని దీనిచే పొడిపించెదను.
- 12 రావణా! ఈ గడ్డిపోచను మాడ్చునట్లు, నా ప్రాతివ్రత్య తేజస్సు, నిన్ను భస్మీపటలము గావించును.
- 13 రావణా! నాడు దమయంతి తన ప్రాతివ్రత్య శక్తిచే కిరాతుని భస్మ మొనర్చినట్లు నా ప్రాతివ్రత్య శక్తిచే మంటలో బడిన గడ్డి పోచవలె నిన్ను దగ్ధమొనర్తును, అనియు—

భావోద్ధీపనమగు పై యభిప్రాయములతో సీతాదేవి రావణునకు హితోపదేశమొనర్చుట యందు వలన గ్రాహ్యమగును.

సీత వీరపత్ని-ఆమె స్వయముగ రావణుని సకుటుంబముగ హతమార్చగల కాశశక్తి. ఐనను ఆపని తన నాథుని మూలమున జలుగునిచో రాముని యవమానించినట్లు గునని విడిచిపెట్టినది. హనుమంతుడు తన వీపున గూర్చుండ బెట్టి యయోధ్యకు దీసికొని వెళ్లెదనని బ్రతిమాలినను కాలుకదల్పలేదు.

సీతారాముల అనుబంధ మాధుర్యము, అలౌకిక దాంపత్యము, ఆర్యా

వర్తములో సువర్ణాక్షరములతో దేదీప్యమై శాశ్వతత్వము వహించినది.

సీతా తత్త్వము ప్రకృతి - రామ తత్త్వము పురుషుడు. ఇందొకటి స్థూలము. మఱియొకటి సూక్ష్మము. కనుక ఈ రెండు తత్త్వములు ఉపాసనీయములు. దీనినే యుగళోపాసన మందురు. శ్రీ రామ తత్త్వమునకు, సీతా తత్త్వమునకు విశేష సంబంధమున్నందున మున్నుండుగ విజ్ఞులు “ శ్రీ సీతాయై స్వాహా ” యను షడక్షర సీతా మంత్రము బీజాక్షరములతో షడంగ న్యాస మొనర్చి త్రైలోక్య పూజితయగు నమ్మహాదేవిని ధ్యానింతురు. సీతామాహాత్యము సీతోపనిషత్తునందు సిస్తరింపబడినది. ఆమె సమస్త శరీర ధారులకు ఉత్పత్తి, స్థితి, సంహార కార్యము లొనర్చుచున్నది.

ము ద్రి కా ప్ర దా న ము :

అశోక వనిలో మూర్తీభవించిన శోకదేవతయై శిశుపా వృక్షము క్రింద సీత రావణ వధార్థమై రామ నామము జపించుచు తపంబొనర్చుచున్నది. శ్రీరాముడు తన నామాంకితమైన (రామ తారక మంత్రము గల) అంగుళీయకమును అదే యుపదేశముగా గ్రహింపు మన్నట్లు ఉద్దేశించి పంపియున్నాడు. అంజనేయుడు దానిని సీతామాత కొసంగెను.

“ శ్లో॥ గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణమ్ ”

ఇతి తన భర్త యగు శ్రీరామచంద్రునిదేయని నిశ్చయించినది. సీతా వివాహ కాలమందు జనకమహారాజు దత్తమైన కానుకగా స్పష్టపరచుకొన్నది. అయోధ్యా రాజన్యులకు దానితో సంబంధము లేనందున నన్నియాభరణములతో బాటు దానిని కూడ తీసివేసి కైక ముఖమున పారవేయలేదు.

చూడామణి :

“ శ్లో॥ తతో వస్త్రగతం ముక్త్యాదివ్యం చూడామణిం కుభం
ప్రదేయో రామవా యేతి సీతా హనుమతే దదౌ ”

సీత ధరించిన యాభరణములన్నియు శ్రీరాముడు తన మృదులహస్తములతో నామె కంఠము నలంకరించినది. కనుక అవి తీయించుటకు కైక కధికారము లేదు. మఱియు నట్టివన్నియు నామెకు అరణ్యములో మహాపతి శ్రవణుని సత్కృతిని భార్య అనసూయ దీవించి యిచ్చినవి.

శ్రీరామ ముద్రికను ఆంజనేయుడు సీతకు సమర్పించిన పిమ్మట శ్రీరామునికానవాలుగా నిమ్మని తన చీర చెంగున భద్రవర్షి దాచియుంచిన విలువయైన శిరోరత్నమును దీసి ఆంజనేయుని చేతికిచ్చెను.

ఈ చూడామణి సముద్రగర్భమున బుట్టినదగుటచే విలువ గలదియై రాజులయొద్ద నుండదగినదని మహేంద్రు డీమెకొనంగెను.

ఇది బయటకు కన్నడిగ యెడల రావణు డపహరించునని తన్నుగాఁకొని యున్న రాక్షస శ్రీల కంట బడనీయక తన చీర చెంగున దాచియుంచినది. అది అనవాలుగా ఆంజనేయున కొసగునపుడు ఆమె అదిశక్తి కావున దన శక్తి సంతయు నాంజనేయున కొసగి పంపినది. ఇది సుందరకాండ విషయము.

భగవతీయగు సీతామాతను బ్రహ్మవాదులు మూల ప్రకృతియని, ప్రకృతియని తెల్పుదురు. ఆమె ప్రణవ స్వరూపయైనందున సర్వవేదమయి - సర్వలోకమయి - సర్వకీర్తిమయి - సర్వధర్మమయి యనబడి సమస్త దేవతలందును, పరమాత్ముని యందును భిన్నాభిన్నస్వరూపిణిగా గ్రహించి వాల్మీకి మహర్షి కృతకృత్యుడైనాడు.

సీత మహాశక్తి స్వరూపిణి - సర్వార్థినా సీతారూపమున నావిర్భవించిన లీలాదేవి. కావున “రామ వోర్హ తి వై దే హీమ్” రామునకు సీతయు, సీతకు రాముడును తుల్యశీల వయో వృత్తములచే దగియున్నారు.

వేదాంతశాస్త్రమున పరబ్రహ్మ శక్తియే సమస్త సృష్టిస్థితి లయాదుల గావించు చున్నదని వివరింపబడినది. పరబ్రహ్మము (పరాశక్తి) జననీ జనక స్వరూపములతో - చిచ్ఛక్తి సమ్మేళనముతో ప్రాపంచిక హేతుభూతములగు

చిద్విలాసములతో సచ్చిదానంద పరిపూర్ణమై, పురుషకారభూతమై యొక దాని విడిచి రెండవది యుండక సామానాధికరణ్యకారణముచే ఆ మహాశక్తి వెలుగొందు చున్నట్లు శ్రీ రూపమగు ఆ జగన్మాతనే పరబ్రహ్మ స్వరూపముగ నందర్పించి ఆరాధించిన యెందరో మహనీయులు సంసార విముక్తిజెందినట్లు శాస్త్రములు నిరూపించినవి.

ఈ విద్యకు ' శ్రీ విద్య ' యని పేరు కలదు. పురుష సూక్తములో " స హ స్ర శీర్షా పురుషః " అని చెప్పబడియుండగా, శ్రీ సూక్తములో " ఈశ్వరీగం సర్వ భూతానామ్ " అని చెప్పబడుచున్నది కదా! ఇదియును యజుర్వేద మంత్రమే.

శ్రీమద్రామాయణమున నయోధ్యాకాండలో నొక రహస్య విశేషమందలి సారాంశము ఇచట ఉట్టంకింప బడుచున్నది.

శ్రీరాము డడవికి దోవుచున్న సమయములో సీతాదేవిని తనతో బయనింప వలదని యెంత చెప్పినను ఆమె మొండిపట్టుపట్టి రాముని విడిచి క్షణ కాలము నిలువ నంగీకరింప నందున ఆమె తుదకు కోపోద్రేకముతో శ్రీరాము నాడేపించుచు పురుష విగ్రహములో నున్న ఆడుదానివని తెలియక నా తండ్రి జనకుడు భ్రమించి నీకు నన్నొసంగి పరిణయ మొనర్చినాడు. ఇప్పుడు నీ యనమర్దతను, బలహీనతను చూచి ఎవరిపై శిక్ష తేల్పగలడు? అని పరిభాస కర్కశమైన కఠినోక్తులు వచ్చినది.

“ శ్లో॥ రిం త్వా మన్యత వై దేహః పితామే మిధిలాధిపః

రామ జామాతరం పౌత్ర్య స్త్రియం పురుషవిగ్రహమ్ ”

తత్త్వదృష్టిగల రాముడు వ్యంగ్య విలసితమైన ఆ మాట లా లిం చి బాహ్యదృష్టిచే కోపము తెచ్చుకొనక మందహాసముతో నామె నిర్వాజమైన హృదయార్ధతకు, ప్రేమ నైశిత్యమునకు అంగీకారముద్ర వైచెను. అది నిజమే. ఇట్లే —

“న శి వే న వి నా శ క్తిః న శ క్త్యా చ వి నా శి వః” అని యున్నది కదా!

సౌందర్య లహరిలో శ్రీశంకరు లిట్లునిరి -

“శి వః శ క్త్యా యు క్తో య ది భ వ తి శ క్తః ప్ర భ వి తుం”

ఇందు గ్రహింపదగిన విశేషమేమిట! - మన యిరువురకు గల అవినాభావ సంబంధము గూర్చి నా తండ్రి మన వివాహ సమయమున హెచ్చరించి చెప్పలేదా? ఇప్పుడు నన్నేల రావలదనుచున్నావు? నేను లేనిదే నీవాక్కడ వేమి నేయగలవని సీత ప్రశ్నించుచున్నది.

ఈ వాక్యము సీతారాముల బివాహ సంరభమున జనక చక్రవర్తి వధూ వరులకు పరస్పర హస్తస్పర్శ జటిగించిన సందర్భము తెల్పుచున్నది.

“ఈ సీత నా కూతురు. సదాచార సంపన్నమైన కులమున బుట్టినది. అభిజాత్యము కలది. నేనెట్టి వాడనో గ్రహింపుము. స్వర్ణలత వంటి దేహ సౌందర్యముతో తళ తళలాడుచున్నది. నీయొనర్చు ధర్మము లన్నియు నీమె చేయగలదు. నిస్సంశయము. ఆదరిభావముతో నీమెను స్వీకరించి సుఖముగా నుండుము.

శ్రేష్ఠ వైష్ణవ మతాంతరములు

ప్రాచీన మతసంప్రదాయము ననుసరించి భారతదేశమున హైందవులతో శైవులు - వైష్ణవులు - సౌర మతస్థులు (సూర్యోపాసకులు) మూర్తి త్రయారాధకులు, శాక్తేయులు ఇట్లే మఱికొన్ని రీతుల వివిధ దేవతోపాసకులు, విభిన్నములగు మంత్రోపాసనలచే భగవాను నారాధించుచు భక్తులై వెలసి యుండుట ఓక్కొక్క మతస్థాయికి లక్షణముగా చూపబడుచుండెడిది.

ప్రపంచ మందింకను మిగిలియున్న అనేక మతములకు గమ్యస్థాన మొక్కటే యయ్యు నొకరి మత భావనల నింకొక రవహేళన మొనర్చుచు ద్వేషములు వెలిగ్రక్కుచుండుట వంటి విప్లవ జ్వాలలతో స్వమత సంస్థాపన కొఱకు పరమత నిరాకరణ, అసహిష్టుతాప్రదర్శన జలుగు చుండెడిది.

“ యా వ త్ప ర మ త ం న ని రా క్రి య తే.

తా వ త్స్వ మ త మ ప్ర తి స్థి త ం భ వ తి ”

అన్యమతము నిరాకరింపనిచో దనమతము సుప్రతిష్ఠితము కాజాలదను పాషండ వాదమునకు పెక్కండు దిగిపోయి దేశ మర్యాదకు కళంకము నాపాదించిరను చారిత్రక విషయము కలదు. ఇట్టి యనుచిత లక్షణములు అతిక్రాంత మర్యాదులగు మతోన్మాదులకు తప్ప, విజ్ఞులకు అభిలషణీయములు కావు.

ప్రాచీన వైదిక మతమందలి శాఖోపశాఖల యంతర్భాగములగు ప్రత్యేక సంప్రదాయములన్నియు బ్రహ్మ సాక్షాత్కారమునకు తలయు నభేద్య మైన యుపాయములై యున్నవి. వీని నన్నిటిని ప్రబుద్ధ మొనర్చి సామరస్యము గూర్చుటకును, దద్విన్నములగు నన్య మతములను గూడ వ్యాసభగవానుడు పురాణ ద్వారమున గురు గంధీరమగు నపార గ్రంథ సంఘముతో సామరస్య మొనర్చెను. ఇందు “ వా ది దౌ ర్భ ల్యం వి నా న మ త దౌ ర్భ ల్యమ్ ” అను సామెత చొప్పున హైందవ మతములో శివ కేశవులకు అభేద ప్రతిపత్తి కలిగి యున్నట్లందఱకు సుపరిచితము. భేద మంతయు మన భావన యందే, మన దృక్పథము నందే కానబడు చున్నదని —

“ఏ కో దే వః కేశ వో వా శి వో వా” యని కొందరు భావించుకొనుచుందురు.

ఆధ్యాత్మిక రంగమున సానుభూతి గుణము ప్రముఖమైనది. కాని యొక దానిని వేరొక విధముగ నభిశంసించుటకు కాదు కదా! ఈ విషయమున యుద్ధిష్ఠిరుని సంప్రశ్నముపై వ్యాస దేవుని నదుత్తరము గ్రహణీయమైనది.

ప్రశ్న :- “కిం త త్త్వం కిం వ రం జా వ్యం
కిం ధ్యానం ము క్తి సాధనమ్”

ఉత్తరము :- “శ్రీ రామే తి వ రం జా వ్యం
తా ర కం బ్ర హ్మ సం జ్ఞ క మ్”

అని చెప్పబడినందున నీ సమాధానమును త్రోసివేయగల్గుటయెట్లు?

ఉపనిషత్సారస్వతమందును, దానిననుసరించి తత్త్వజ్ఞాన మకరందముచే మధుర సుగంధమును వెలార్చుచున్న వివిధ పురాణ సారస్వత సంప్రదాయములందును ఏకేశ్వరత్వమును ప్రతిపాదించుచున్నైవ వైష్ణవ మతములకు స్వరూప మొక్కటియే యనియు వానియందు స్యానాధిక్యములు లేవనియు బ్రమాణము లెన్నియో కలవు.

శ్లో॥ “న మో రు ద్రాయ విష్ణవే, శుక్ర త్యు ర్మే హ హి”
ఇట్లే మఱికొన్ని యుదాహరణములు చూపబడుచున్నవి.

“న బ్ర హ్మ స శి వ స్స హ రి స్సేం ద్ర స్సోక్ష రః
ప ర మ స్స్వ రాట్”
(తైత్తిరీయారణ్యకము 10-13)

“ శైవం చ వైష్ణవం రూపం ఏక రూపం సరోత్తమ!
 ద్వయోశ్చైవ వాంతరం నాస్తి ఏకరూప మహాత్మనోః
 శివాయ విష్ణు రూపాయ శివ రూపాయ విష్ణవే
 శివస్య హృదయం విష్ణు ర్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః
 ఏకమూర్తి త్రయోదేవాః బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాః ”

(పద్మపురాణము, భూమిఖండము, అధ్యాయ-71)

మ తీ యు

“ సదా శివాయ విద్మహే సహస్రార్జున ధీమహి
 తన్నో సాంభః ప్రచోదయాత్ ”

అని రుద్ర గాయత్రులు జపించు చున్నవి. త్రిపా ద్విభూతి మహా
 నారాయణోపనిషత్తు నందలి శ్రీరామ గాయత్రీ మంత్ర మిట్లున్నది.

“ దాశరథాయ విద్మహే! సీతా వల్లభాయ ధీమహి!
 తన్నో రామః ప్రచోదయాత్ ”

ఈ ప్రకారము గ :-

“ నారాయణాయ విద్మహే! వాసుదేవాయ ధీమహి
 తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ”

ఇట్లే గణనియమైన వినాయకాది దేవతా మంత్రములు కలవు.

శ్రీకృష్ణుని చెలికాడు, అతని భక్తుడునగు అర్జునుడు పాశుపతాస్త్రము
 గూర్చి శివుని ప్రార్థించి కృతకృత్యుడైనాడు కదా! శైవ మతాచార్యులు
 శ్రీ శంకరాచార్యులు తదాత్మతా సిద్ధికై ‘భ జ గో వి ం ది ం మూ థ మ తే’
 మున్నగు శ్లోకమాల చేతను, తదితర పార్థనల చేతను విష్ణు సంకీర్తన
 మొనర్చియున్నారు కదా! అది పారస్పరికమైన మత వైరుధ్యమునకు నివార
 ñోపాయము కదా!

“ ఆకాశాత్పతిం తోయం యథా గచ్ఛతి సాగరం
సర్వదేవ సమస్కారః కేశవం వ్రతి గచ్ఛతి ”

అని యున్నందున అగ్నికిగాని, వరుణునికి గాని మఱి యే యితర దేవతలకేమి సమర్పించినను పరమార్థ దృష్టితో ఆ చిపఠ వాక్యముగా నున్న భగవంతు డొక్కనికి మాత్రము చేరును.

సలుమూలల నుండి నాల్గు విధముల పేర్లు పెట్టుకొని దీర్ఘకాలము ప్రయాణించిన నదీమతల్లులు గమ్యస్థానమగు సముద్రుని జేరిన పిదప నవి యన్నియు నేమగుచున్నవి?

గమనిక :- సరస్వతి అష్టోత్తరములో “బ్రహ్మ విష్ణు శివా త్మికాయై నమః ” అని యున్నది. సరస్వతియే బ్రహ్మగా, విష్ణువుగా, శివునిగా అవతరించుచున్నదని చెప్పబడినందున అన్ని తత్త్వములు పరబ్రహ్మ పద్ధతిని చెందియున్నవని - దేనినైనా ఉపాసింపవచ్చును.

సుందరకాండము - గాయత్రీ మంత్రము

రామాయణ మందలి సుందరకాండ నిత్యపారాయణము వలన నిష్కార్య సిద్ధులు లభించును. అచంచలమైన ఇట్టి విశ్వాసము బహుపురాతనకాలము నుండి దేశవ్యాప్తమై యున్నది. “ వి శ్వా నః ఫ ల దా య కః ” అని యున్నదికదా!

సుందరకాండమున “ త తో రా వ ణ నీ త యాః సీ త యాః శ త్రు క ర్మ నః ” అను ‘త’కార ప్రారంభ శ్లోకము నుండి వచ్చుచున్న సర్గములు మంత్ర బీజమయములై యున్నవి.

సుందరకాండమున హనుమంతుని సముద్ర లంఘనము, సీతాన్వేషణ మందలి దౌత్య లక్షణములు ప్రశంసనీయముగ వర్ణితములైనవి. క్రూర రాక్షస పరివేష్టితయై వారి నిర్బంధములకు వివశయైయున్న దుర్భరస్థితి యందును సీతా మహాసాధ్వి రాముని యందలి అనురాగ భావమును రాక్షసుల యెదుట నిర్భయముగా చాటిచెప్పిన విశిష్ట విషయములు, హనుమంతుని సందేశము శ్రీరాముని గుణగణ వర్ణనముతోబాటు హనుమంతుడు తన నిజరూపము సీతకు జూపించుట మున్నగునవి సుందరకాండ గౌరవమును పునః పునః వ్యాఖ్యానించినవి. (ఈ విషయమై ముందు పుటలలో గొంత చర్చింపఁజెను.)

గా య త్రి :-

వైదిక మంత్ర రాజములలో బ్రసిద్ధమైనదిగా గాయత్రీ మంత్రము పేర్కొన బడుచున్నది. సుందరకాండమున సీ మంత్రము గోప్యముగా నిమిడి యున్నది.

ఈ మంత్రము సంద్యా వందనమున (త్రి సంధ్య లం దు) ప్రధాన మైనందున జీవన దాతగా పృత్యక్ష దైవమగు సూర్యభగవాను నుద్దేశించి యుపాసించ బడినందున దీని కభీశ్వరుడు సూర్యభగవానుడని, విశ్వామిత్రుడు దగ్ధిష్ఠయని అనుక్రమణిక తెల్పుచున్నది.

వసిష్ఠ విశ్వామిత్రాది మహర్షుల ప్రతిభా ప్రభావముల కాధారభూతమైనది గాయత్రీ - విశ్వామిత్రుడు దీని యనుభూతిచే బ్రహ్మ తేజస్సును, బ్రహ్మబలమును ఉపార్జించెను.

గాయత్రీ మంత్రోపదేశము పవిత్రమగు ఓంకారముతో ప్రారంభింపబడుచున్నందున నీ ధ్వనియును సూర్యమండలము నుండి వచ్చినదేయని అర్థమతాభినివిష్టుల సిద్ధాంతము. ప్రణవోపాసనాది యీ విషయములన్నియు జర్పించి గ్రంథస్థ మొనర్చుట యసాధ్యముగాన నీమాత్రము స్మృశింప గడంగి నందులకు భావుకులు మన్నిత్రు గాక!

అసలు గాయత్రీ మంత్రము ఋగ్వేదమునందే కలదు. ఋగ్వేదములో గొన్ని ప్రార్థనలు ఉషస్సు కొఱకు ఉద్దేశింపబడియున్నవి. గాయత్రీ ఆకాశరాజు కూతురనియు, నిశీధపు సోదరి యనియు, సూర్య భగవానుని అర్థాంగి యనియు నింక ననేక విధములుగా పుట్టుపూర్వోత్తరములు - తదితర గ్రంథములందు విస్తరింపబడియున్నది.

గాయత్రీ కామధేనువు వంటిది. ప్రణవమును పత్నిముతో గూడిన యేడల నుపాసకులకు మిగుల ప్రయోజనకారి యగుచుండును. బ్రహ్మవిదులీ మంత్ర జపముతో షోఢితి స్వరూపుడగు సవితృదేవుని దివ్యశక్తి నారాధింతురు.

“ గాత్రం త్రాయతే ” అను వ్యుత్పత్తి చొప్పున తన్ను జపించు వారిని రక్షించునది కావున గాయత్రీ యనబడుచున్నది. అనగా వాక్కు హృద్గత భావమును దెలుపునట్లుగ గాయత్రీయందు ప్రాణమున్నదని - ప్రాణము నుండి గాయత్రీ పరిణమించినదని బ్రాహ్మణములు చెప్పుచున్నవి.

గయములనగా బ్రాణములు (వాగాదులగు నిందిరియములు) అవి యే శబ్దాదులకు సాధనములై యున్నవి. వానిని తాగ్రణము = రక్షించును కావున గాయత్రీయని సార్థకమగుచున్నది.

గాయత్రి సర్వదేవతా స్వరూపురాలు - సావిత్రి, విశ్వజనని, వేదమాత, పరబ్రహ్మము, అపరబ్రహ్మము, వాక్ మున్నగునవి ఆమె నామంతరములు. పీనికి పలువిధములగు అర్థములు చెప్పబడియున్నవి.

ఈ విధముగ ఆ గాయత్రి ప్రాణరూపమై జగత్తునకు ఆత్మయైయున్నది సామాన్య మానవ మాత్రునకు సంస్కార ద్వారమున ద్విజత్వము లభింప జేయునది గాయత్రి.

ఉపసీతుడైన బ్రహ్మచారి కాశ్రమ స్వీకార సమయమున మున్నుందుగా నతనికి గాయత్రీ మంత్ర ముపదేశించుట నదాచారమై యున్నది. అందువలన నతనికి ద్విజత్వమేర్పడినది.

“న గాయత్ర్యః పరం మంత్రం । న మాత్యుః పరదైవతమ్”

గాయత్రీ మంత్రము మహావ్రకృతి యగుటచే మాతృదేవతగా నారాధ్యమైనది. బ్రహ్మోపదేశమందిన వటుడు ముందుగా తన కన్నతల్లిని సమస్కరించి ప్రథమభిక్ష యాచించుచున్నాడు. ఇది సంస్కార విశేషము - దీని వివరములు తెల్పునుపదేశమే బ్రహ్మోపదేశ మనబడును.

మాతృదేవో భవ - పితృదేవో భవ - ఆచార్యదేవో భవ యని శిక్షవల్ల మాతృరూప శక్తికి అగ్రస్థాన మొసగినది. ద్వంద్వ సమాసములో తల్లిదండ్రులు - ఆత్తమామలు - రాదాకృష్ణులు - సీతారాములు - పార్వతీపరమేశ్వరులు అని ముందుగా స్త్రీ వాచకమునకు పౌరాణ్యమిచ్చిరి.

గాయత్రీ ఛందస్సు ఆతేసి యక్షరములు కలిగి, నాల్గు పాదములు కలిగి యున్నది. ఆపాదములలో మూడు పాదములు “త్రిపాదస్యామృతం దివి” అని తెల్పిన రీతిని నిర్గుణ పరబ్రహ్మమైయున్నవి. శేషించిన నాల్గవ పాదము 1 వాగ్రూపము 2 భూతరూపము 3 పృథ్వీరూపము 4 శరీరరూపము 5 హృదయరూపము 6 ప్రాణరూపము - ఇట్లు ఆఱు విధములుగ (షట్కుక్షి) రూపము గలిగియున్నది.

గాయత్రీ సర్వప్రపంచ రూపిణీయై ప్రపంచాధిష్ఠానమగు పరబ్రహ్మ
రూపముగా (ఆత్మపరముగా) అర్థము చెప్పబడుచున్నది. కాని ఛందఃపరః
కాదశి చెప్పదురు.

ఛందస్సులలో గాయత్రీ ఛందము “ తానే ” యని భగవద్వాక్యవ
“ గాయత్రీ ఛందసా మహమ్ ” (గీత 10-35)

జ్యోతికి గూడ నాల్గు పాదములు చెప్పబడినందున జ్యోతిశ్శబ్దము
గాయత్రీ శబ్దమును పరబ్రహ్మ పరముగనే అన్వయింపబడుచున్న
ఉపాసకుని బుద్ధి తారతమ్యము ననుసరించి సౌలభ్యము కొఱకు కాలభే
తంత్రభేదముల ద్వారమున గాయత్రిని సావిత్రిగను, సకస్యతిగను, లక్ష్మీదే
వగు అనేక రీతుల నాహ్వానించి స్తుతింతురు. ముఖ్యముగ మూడు కాల
లందును నీదేవతయే మూడు పేరులతో పిలువబడును. వస్తుభేదములే
గాయత్రీ గూర్చియు, సూర్య భగవానుని గూర్చియు విశేషాంశము
కాశీఖండాది బృహద్గ్రంథములందున్నవి.

ఆత్మ సంతోషదాయకమగు నుపాసనలందు గాయత్రీ ఉపాసన ప్రథ
మైనది. దీని విషయమై రేఖా మాత్రము సూచింపబడినది.

“ గ ” శబ్దమునకు శత్రు పృత్యయము చేర్చుగా ‘ గాయత్రీ
శబ్దముత్పన్నమగును. పిమ్మట “ త్రై లోపా లనే ” ధాతువు ను
సంబద్ధమై త్రీ ప్రత్యయాంతముగా గాయత్రీ శబ్దముత్పన్నమైనది.

గాయత్రీ మంత్రమునకు గాయత్రీ యనుపేరుగల ఛందమైనందు
గాయత్రీ మంత్రమని చెప్పబడెను.

సవిత్ (వేద) సంబంధము కల్గి యున్నందునను, బ్రాహ్మణోపాస్య
గుట వలనను బ్రహ్మ గాయత్రీ యనబడును.

గురుమంత్రము :- ఉపనయన సమయమందు ద్విజబాలునకు గురువు మూలమున గాయత్రీ మంత్ర ముపదేశ్యమగు చున్నందున గురు మంత్ర మనబడును.

వేదమాత :- వేదములు ఆమె కుక్షినుండి బహిర్గతమైనందున వేదమాత యనబడును.

కనుక దీనినెవరు శ్రద్ధాభక్తులతో ప్రాణాయామము కూడ ఆచరించి చింతన, అర్చన, పూజనాది శాస్త్రీయ విధులతో నుపాసెంతురో అట్టి మహానుభావులందఱు ఆదేవతా కటాక్షమునకు పాత్రులై అలౌకికమైన ఇహపరసౌఖ్యము లనుభవింతురు.

ఆ ద ర్శ ప్రార్థన

ఓం, భూర్భువస్సువః

“ తత్స వితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి
ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ”

తా॥ దేవస్య=దివ్యమై ప్రకాశించుచున్న, తత్ సవితుః=సూర్యుని యొక్క, వరేణ్యం=శ్రేష్ఠమైన, భర్గః=తేజస్సును, ధీమహి=ధ్యానించెదము. యః భర్గః=ఏ సూర్యునియొక్క తేజస్సు కలదో అది - నః=మా యొక్క ధియః=బుద్ధులను, ప్రచోదయాత్=ప్రేరేపించు గాక!

ఆర్థము :- సర్వలోకములకు ప్రభువు, జ్ఞాన స్వరూపుడు, తేజస్సునకు స్థానము, నమస్త లోకములకు ఆశ్రయము, పాప రహితుడు - మంగళ కరుడునగు పరమాత్మను మేముపాసించుచున్నాము. ఆయన మా బుద్ధిని వికసింపజేసి, మాకు జ్ఞానమును ప్రసాదించి మమ్ముల నడిపించుగాక! అనగా - తమో (అజ్ఞాన) నివారకమగు సూర్యభగవానుని ప్రసిద్ధ వరణీయ తేజోమయ స్వరూపమును ధ్యానించెదమని ఆర్థము. “ నాకు జ్ఞానమును ప్రసాదించి నన్ను ధర్మమార్గమున నడిపింపుము ” అను కోరిక ఉత్తమమైనది. ఇదే భారత జాతీయ పార్శ్వన - చాల ఉత్కృష్టమైనది. ఆరోగ్యమునకు, బుద్ధి వికాసమునకు సహకారి__

మఱియు నీ గాయత్రీ మంత్రము “ తత్త్వమసి ” యను సా మ వేద మందలి ఉపనిష ద్వాక్యమగు మహా వాక్యములో ‘ తత్ ’ పదమూలముగా అంతర్గతమై తత్సవితుర్వరేణ్య - ప్రచోదయాత్ అను ఆద్యంతాక్షరములు కలియున్నట్టి మిడియందెను. “ తత్త్వమసి ” అలదే, ఆ పరబ్రహ్మమే నీవై యున్నావని యర్థము. ప్రస్తుత కాలమున గాయత్రీ మంత్రానుభూతి యెవ్వరికి కలదో జిజ్ఞాసువులు తెలియ జాలకయు, వారి నాశ్రయించియు భ్రమించి విఫల మనోరథులగుట శోచనీయము.

గాయత్రీ మంత్రమున శ్రుతుల ననుసరించియు, పలువురు సాధకుల యనుభూతి వలనను ముఖ్యమైన నాల్గు అర్థములున్నవి.

1 సూర్య పరము 2 సూర్యమండలాంతర్గత సూత్రాత్మపరము
3 అక్షర బ్రహ్మ పరము 4 నిర్గుణ పరము అయియున్నవి. ఈ ప్రకారము ఏకపాద విభూతి గల బ్రహ్మాండ మంతయు క్షరాక్షర రూప విలసితమైనది.

(గీత 10-42 చూడు)

ఈ మంత్రముల మధ్య ఇటుపది నాల్గక్షరములు గల గాయత్రీ సమకూర్పబడెను. గాయత్రీ మంత్ర జపానుష్ఠానము ఉపనయన సంస్కారముతో ప్రారంభింపబడును. ఉప=సమీపే; నయనం=ఉపనయనం అని వ్యుత్పత్తి - ఉపనయనం సమీపమును పొందియుండుట. అనగా ఆత్మతత్త్వమును దెలిసి ఆత్మను పొందియుండుట అని అర్థము. 'జీవాత్మయనబడు నేను పరమాత్మ యనువాని కంటె వేఱుకాదు' అనెడు సద్భావముతో బ్రహ్మశక్తియైన గాయత్రీ నుపాసింపవలెను. ఆత్మానుభూతి గల ద్విజపరుని వలన (ఆచార్యునివలన) ముద్ర సాధనలు గ్రహించి దీని నాచరింపవలయును. లేని యెడల నిది వ్యర్థము.

1 పృథకు గాయత్రీ- 2 తురీయ గాయత్రీ- 3 గుప్త గాయత్రీ- 4 హంస గాయత్రీ (లేక అజపా గాయత్రీ) అని నాల్గు రీతులు గా అర్థము చెప్పుదురు. తదంగమ గా సంధ్యాదేవతను పైవులు - వైష్ణవులు - బ్రహ్మవిదులు గాయత్రీ నుపాసింతురు. జప ప్రారంభమున నీదిగువ శ్లోకమున వర్ణితమైన ఛాయా రూపమును బుద్ధి కల్పిత మొనర్చి దాని యందు స్థిరముగ మనస్సును నిల్పి ధ్యానింతురు.

శ్లో॥ ముక్తా విప్రమ హేమ సీల ధవళ చ్ఛాయై త్మభై త్రీక్షణైః
యుక్తా మింసు నిబద్ధ రత్న మకుటాం తత్త్వాన్తర్థ వర్ణాత్మికాం
గాయత్రీం పరదా భయాంకుశ కళాశ్శుభ్రం కపాలం గదాం
శంఖం చక్ర మధారవింద యగళం హస్తైర్వహంతీం భజే !

ఆదిత్య హృదయము

అర్య మహర్షుల విజ్ఞాన భాండార మాంతయు తులనాత్మకమైన పరిశోధన లచే పరిపూర్ణమై బహుపురాతనమైన ఋగ్వేదములో దేవతోపాసన పరమైన సౌర మంత్రములు - మహాసౌర మంత్రములు శ్రుతి మధురముగ గాన మొనర్పబడి పెక్కులున్నవి. నిరుక్తములో సావిత్రిని సంబోధించి పది ఋక్కులు చెప్పబడినవి. అవి సూర్యునకు సంబంధించి యున్నవి. ఆ మంత్రము లన్నియు శక్తిమంతములైన బీజాక్షరములు.

మంత్రవేత్తలు ఏదైన నొక మంత్రమును ప్రయోగాత్మక మొనర్చి నపుడు సాధారణముగ బూడిదపైగాని, జలముపైగాని మంత్ర ప్రభావమును ఎక్కించి ప్రయోగింతురు.

శ్రు॥ “ప్ర తా ర్యా యః ప్ర త రం న వీ యః ”

“ఓ భ గ వా ను డా! మమ్ము నవీనము నుండి నవీనతరమైనట్టియు - ఉత్కృష్టము నుండి ఉత్కృష్టతరమైనట్టియు జీవనమునకు అభివృద్ధి పఱుచుము”. ఇట్టి ప్రార్థనలన్నియు మాంత్రిక శక్తులను దోహద మొనర్చుట కుపకరించును. ప్రార్థన యనగా అంతశ్శుద్ధితో సత్యస్వరూపము నా రాధించి సత్యమయుడై దానియందు విలీనమగుటకు యాచించుట. నిజమైన ప్రార్థన యందు జ్ఞాత్రమైన అహంకారభావ ముపశమింపబడి ఆత్మనివేదన రూపములో వినయశీలత పెంపొందించబడును. అది నిష్కామమగు ప్రార్థనయైన యెడల పరాత్పరుని యఖండ సంపర్కము దాని యందు మిళితమై వి శేష జలము చేకూర్చును.

రామాయణ మందలి ఆదిత్య హృదయము మంత్ర బీజమయమై వెలసి యున్నది. రామ రావణ యుద్ధ సందర్భమం దలసిపోయి భిన్నుడై యున్న రామునింగని అగస్త్యుడు ఆదిత్యహృదయము జపించుమని శ్రీరామచంద్రునకు ధైర్యమొసగి ప్రబోధించినాడని యుద్ధకాండమందు చెప్పబడినది.

“ ఏ ష దే వా సు ర గణాన్ లో కాన్ పా తి గ భ స్తి భిః ”

అని ఆదిత్య హృదయమున తెలుపబడినది. ఆదిత్య హృదయ స్తోత్రము “సర్వదేవాత్మకో హ్యోష” అని మొదలుకొని “లోకసాక్షిణే” అను పదములతో అష్టోత్తర శత (108) నామ మంత్రములతో స్తుతింపబడినది.

ఆదిత్య హృదయమనగా సూర్యహృద్గతుడు పరమపురుషుడు కనుక ఆ పరమపురుషుని ప్రతిపాదించునది యని అర్థము.

“జయాయ జయభద్రాయ హర్యశ్వాన నమోనమః
నమోనమః సహస్రాంశో ఆదిత్యాయ నమోనమః”

ఈ మొదలగు మంత్రరాజములచే సూర్యభగవాను నారాధించి శ్రీరామ చంద్రుడు విజయలక్ష్మిని చేపట్టినాడు.

సాధారణముగా ఆదిత్య హృదయ పఠనము వలన - సూర్యనమస్కారముల వలన ఔషధ సాధన మపేక్షింపక సాంక్రామిక రోగవివృత్తి యగు చుండుట తన్మంత్రార్థ పారదృశ్యము కనుభవైకవేద్యము. “ఆ రోగ్యం భాస్కరాదిచ్ఛేత్” అని చెప్పబడియున్నది కదా! జ్యోతిష్పదార్థమగు సూర్యుని భగవద్భావనతో సూర్యోదయ సమయమున (త్రిసంధ్యాయందును) ఆరాధించుట, సూర్యనమస్కారము లొనర్చుట హైందవ జాతికి పరమ ధర్మము.

ఓం హ్రం మిత్రాయనమః - ఓం హీం రవయేనమః - ఓం హ్రం సూర్యాయనమః - ఓం హేం భానవేనమః అని సంకల్పించుకొని యథాభక్తి అర్ఘ్యమిడుట తెల్లతెగల వారికి నధికారము కలదు.

దేవకాలము నుండి సూర్యుడు మన ప్రధాన దేవతగా ఆరాధింపబడుచున్నాడు.

“భానో భాస్కర మార్తాంధ చండరశ్మే దివాకరః
ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం పుత్ర మిచ్ఛామి దేహిమే”

ఈ మొదలగు పార్థివనలతో సూర్యభగవాను నారాధించు సంప్రదాయము మనదేశమునకు రత్నకీరీటము.

మనదేశములో సూర్యభగవానుని దేవాలయములు కూడ పురాతనము నుండి కొన్ని ప్రాంతములందు అచ్చటచ్చట వెలసియున్నవి, అవి పుణ్య క్షేత్రములుగా వర్ధిలుచున్నవి. వీని విశిష్టత కాశీ ఖండాది స్థలపురాణములందు, దేశచరిత్రమందు తెలియగలదు.

గ మ ని క :- కూడ్రునికి సంధ్యావందనము చెప్పకూడదని కొందరి మతమున పూర్వకాల ముండెడిదట - ఇప్పటి దుస్థితినిబట్టి మనుస్మృతిలో జెప్పబడినట్లు అందఱును కూడ్రులే ఐపోయిరి కదా? ఇంక ద్విజత్వ మెక్కడ? అతని యుచ్చారణలో లోపము లుండునని, అది నివారించజాలక కూడ్రుని విషయమై అట్లు చెప్పబడి యుండవచ్చును. కాని ఇప్పటి నాగరిక ప్రపంచములో ఆ మాట లేదు, అందఱు సమానులే - ఎవరికి వారే పెద్దలు - అందు వలన నైతిక పతనము కాలక్రమమున జటిగినది.

మతవిషయ పరిజ్ఞానమెట్లున్నను ప్రకృతి శాస్త్ర ము ర్యాద దృష్ట్యా సూర్యభగవానుడే సకల ప్రపంచమును చైతన్యవంత మొనర్చి పరిరక్షించుట ప్రత్యక్ష ప్రమాణము.

శ్రు॥ “ సూ ర్య ఆ త్మా జ గ తః త స్థ వ శ్చ ”
అని చెప్పబడినది. ఇంకను —

శ్రు॥ “ య ఏషోంతి రాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషో దృశ్యమ్ ”

ఇత్యాదిగా శ్రుతులు తెలుపుట వలన సూర్యుని యందున్న హిరణ్మయ పురుషుని పరమాత్మగా భావించి ఉభయ రీతుల తరించు చున్నామన్నమాట. ఆదిత్యుడనగా సూర్యుడు. అతని హృదయము అనగా హృద్గతమని - అతని లోపల నుండు పరమ పురుషుడని అర్థము గమ్యమగుచున్నది. కనుక ఈ ప్రార్థనయు సర్వభూతాంతరాత్మయగు పరాత్పురుషకే చెందియున్నది.

ప రి శి స్ట ము

భారతదేశపు ఆధ్యాత్మిక యోగ్యతలు గ్రహింపదలచి చాల కాలము నుండి సంస్కృత భాషను జర్మనీ దేశము ఆకర్షించి ప్రగతి శీలమైన కార్య కలాపములు సాధించినది.

మాన్య మహాశయుడగు నొక జర్మన్ పండితుడు వాల్మీకి రామాయణము చక్కగా చదివి రామాయణము ఋగ్వేద మంత్రమైన మహాగ్రంథమని “ రి డిల్ ఆఫ్ రామాయణ ” అను నాంగ్ల గ్రంథ మున నభివర్ణించినాడు.

అత్యద్భుతమైన భాషా పాటవముతో అనుప్రాణితమైన శ్రీమద్రామాయణము ప్రపంచ భాషలన్నిటియందు అనూదితమై యున్నది. ఇటీవల ‘ రష్యన్ ’ భాషలో కూడ ననువదించబడినట్లు తెలిసికొనుచున్నాము.

“ సోవియట్ ” దేశమందలి ‘మాస్కో’ నగరములో నెప్పటికప్పుడు రామాయణ నాటక ప్రదర్శనలు వైభవోపేతముగ జలుపబడుచుండుటయే గాక అచ్చటి భవితవ్యపు ప్రతిరూపులైన బాలబాలికలు రామాయణ గాథపై సత్యమే దైవమను దృక్పథముతో నద్భుతమైన వ్యాస రచన జఙ్గించుచుండిరి.

సృజనాత్మకమైన శ్రమదమాదులతో - కష్టసహనముతో కర్తవ్య నిర్వహణమందు పురోగమించుటకు అపురూపమైన అనటి భారతీయ సంప్రదాయ ములలవర్చుకొనుటకు వారు కృతిప్రయత్నాలై తదేకతానులై ఆ కాంక్షించుచున్నారు. మాస్కోలోని భారతీయులు, అవటికి పర్యటనార్థము విచ్చేయు సమస్తదేశ రాయభారులును. అతిథులును ఈ ప్రదర్శనములను ఎంతయు ప్రశంసించుచున్నారు.

ఐరోపాలోని కొన్నిదేశములలో రామాయణ గాథలు, తోలుబొమ్మలాటల ద్వారమునను - సృత్య కళా ద్వారమునను ఔచితీ సంపన్నముగ ప్రదర్శింపబడుచున్నవి. మిత్తుల గోష్ఠిలో అందలి పాత్రలను అభినందించుచు తమ్ముదాము అభినందించుకొనుచున్నారు.

కాంబోడీయాలో రామాయణ గాథ పదకొండవ శతాబ్దియందే రమణీయ శిలామూర్తులలో వాసి గాంచినది. అదియొక స్పృహనీయమైన సుందర కళా వైదగ్ధ్యమునకు మార్గదర్శకమైనది.

శ్యామ (సయామ్) దేశములో వెలసిన రామకథలో రామ రావణు లిద్దరు నన్నదమ్ముల బిడ్డలని అభివర్ణింప బడుచున్నదట! ఈ విషయము మన దేశ చరిత్రకు ప్రత్యామ్నాయముగ విరుద్ధమై యున్నప్పటికి ప్రాంతీయ శాస్త్ర దేశ సంప్రదాయమునుబట్టి రామకథను ఆయా దేశీయులు తమ తమ భావనా బలము నుపయోగించి ఇచ్చవచ్చినట్లు త్రిప్పకొనుట కవకాశములన్నియు ఆ కథయే కల్పించుచున్నది. ఇట్లే వివిధ దేశములందలి రామాయణములు మూల విధేయములుగను - మూలాతికృమణములుగను ప్రచలితమగుచున్నవి. కాని, నిజమాలోచించిన యెడల రామాయణ గాథ ధర్మాధర్మములకు, ఆర్యానార్య కృత్యములకు ప్రచండ సంగ్రామము కన్నులకు కట్టించినది.

దైవిక శక్తులకు, ఆసురిక విజృంభణమునకు ఘోర సంగ్రామము ప్రత్యక్షీకరించినది. రాముడెంత పర దారా పరాజ్ఞులుడో, బౌదార్యపరుడో ప్రతి పక్షియగు రావణుడెంత కాముకుడు, మర్యాదాహీనుడు. రాముడెంత స్వార్థ రహితుడో రావణుడెంత స్వార్థ మండితుడు. రామునిది అయోధ్యా రాజ్యము. రావణునిది లంకా రాజ్యము. రామునిలో ప్రజా గౌరవ, సౌభ్రాతృములు, రావణునిలో హింసాకాండ, భ్రాతృనింద గోచరించును. శ్రీరాముడు గొప్ప విచిత్రుడు. రణ కర్కశుడు. అంతకోపముడు. రావణు నకీ బిరుదులు లేవు ఉత్తర రామాయణమున నీతని పస తెలియనగును. ఇట్లే కథ యంతయు సూహింపవచ్చును.

కమనీయ రమణీయములకు గీటురాయి వంటి సరళ సుందరమైన శబ్ద సమామ్నాయములతో సంస్కృత భాషయందలి రామాయణములు గద్య పద్యాత్మకములుగను - దృశ్య (నాటక) శ్రవ్య (ప్రబంధ) కావ్యములుగను విద్యనూర్ధన్యులు - ప్రతిభా మహానీయులైన పూర్వకవీశ్వరులు మురారి -

భవభూతి - భాసుడు - భోజుడు - శక్తిభద్రుడు - దిక్షాగుడు మున్నగు నెందరో శక్త్యను సారము నిర్మించి తమ కవితా ప్రౌఢిమను ప్రదర్శించుట వారి నైపుణ్యమునకు, వైచిత్ర్యమునకు, విశ్వతోముఖ పాండిత్య ప్రతిభకు విజయ లాంచనముగా నెన్నబడుచుండెను. రామాయణమున నుత్తరకాండ యందు సీత భూగర్భమున లీనమైనట్లున్నది. కాని ఉత్తర రామ చరితమున వాల్మీకి యను గ్రహముచే సీతారాములు కలిసికొని సుఖముగానున్నట్లు భవభూతి గ్రంథ సమాప్తి యొనర్చినాడు. ఇట్లు చేయుట అలంబన విచ్ఛిత్తి కాకూడదని శుభాంతమొనర్చినాడు.

ఔచితీ సంపన్నత ననుసరించి కొన్ని సంస్కృత రామాయణములు (నాటకములు మున్నగునవి) మూల రామాయణముతో సంబంధము లేకయే స్వేచ్ఛగా చిత్ర విచిత్ర కల్పనలతో సృష్టించబడినవి. అవి యట్లుజరిగినందున నితర భాషల యందును, అట్లే మన తెలుగు నందలి భాస్కర, గోపీనాథ రామాయణాదులు అనేక ఘట్టములందు మూలాతి క్రమణములై వెలసినవి. పెద్దపెద్ద మార్పులు చేయబడినవి. అట్లయ్యును అవి యన్నియు సునిశితమైన కావ్యకళా సంపత్తికి ప్రబల నిదర్శనములుగా నెన్నబడుదున్నవి.

మన దేశమందు వివిధ భాషలలో వెలసిన రామాయణములు చదవు చున్నప్పుడు, విచచున్నప్పుడు తాను తన మతాంతరమగు సంకుచితాభిప్రాయము విస్మరించి అధ్యాత్మికార్థజనము పొందుచు భక్తి పారవశ్యముతో నానంద సాగరాంతర్విమగ్నుడగుటయు, పులీతగ్రతఃకులయు సాధారణ విషయము.

ఇంతయేల? మన పూర్వికులందఱు - అక్షరాభ్యాసము జలుపబడిన వెను వెంటనే రామాయణము పాఠ్యగ్రంథముగా నియమించుకొని సంస్కృత విద్య ప్రారంభించుట అచారమై యుండెడిది. కాళిదాసుని రఘువంశ రచనకు బూర్వమిట్లే యుండెడిది.

వాల్మీకి తలువాత నతని సరస నుండ దగిన విశ్వమహాకవి కాళిదాసుడు. నవ కావ్య నిర్మాణమున కితడు మార్గదర్శి. సర్వ విధముల నితడు వాల్మీకి

పోకడలను, భావ సంవయమును ఆలించిన మొనర్చి రఘువంశ మహాకావ్యము నిర్మించి జగద్దిత కీర్తి నార్జించెను. భువనసృష్టికి విధాతవలె కవనసృష్టికి కాళిదాసుడు బ్రహ్మదేవుని తలపించుచున్నాడు.

వాల్మీకి కవికుల తిలకు డనబడినపుడు కాళిదాసుడు కవికుల తిలకు డని పించుకొనుట ఆశ్చర్యమేమి? వీరి కవితా స్రవంతి జాతి మత వర్ణాది పరిధుల కతీతమై విశ్వజనీనమైన విఖ్యాతి నార్జించెను. వ్యాస, వాల్మీకులయు-భాస, కాళిదాసుల యొక్కయు కాలము నందలి కావ్య శైలి నిసర్గసుందరమగు పద జాలముచే నర్థస్ఫూర్తి జనించు రసాను భూతికి మార్గదర్శకముగ నుండెడిది.

రఘువంశ మహాకావ్యము ఇఁకొక వంశీయుల శీల సంపదకు, రాజ మర్యాదకు ప్రశంసా రూపమైన ప్రతిబింబము. “త్యా గా య స ం భృ తార్థా నాం” త్యాగము చేయుటకే వారొనర్చిన ధన సంగ్రహమని యర్థము. అదే దృష్టితో కాళిదాసు శ్రీరామచంద్రుని పాత్రను సమర్థనీయముగ చిత్రించెను. కారణమేమన భారతీయ సిద్ధాంతములో స్వార్థ త్యాగమే మొదటి ఘట్టమని కాళిదాసుని యభిప్రాయము - ఆ పిమ్మట శ్రీరాముని పుత్రుడగు కుశుడు రాజ్యపాలన మొనర్చుచున్న విషయము పేర్కొనెను.

కుశుని శీలమును పరీక్షింపదలచి యొకనాటి రాత్రి అతడు నిద్రించు చుండగా నర్థరాత్రమున తన యొద్దకు వచ్చిన అయోధ్యారాజ్యలక్ష్మిని జూచి ఆమె సాధారణ స్త్రీ యనుకొని కుశుడామెతో నిట్లు ప్రశ్నించెను.

శ్లో॥ “కా త్వం కుభే! కన్మ పరిగ్రహోవా
కిం వా మద భ్యాగమ కారణంతే
ఆ చక్ష్య మత్త్వా వశినాం రఘుజాం
మనః పరస్మి విముఖ పశ్యత్తిః”

తా॥ ఓ కల్యాణీ! నీవెవరవు? ఎవని భార్యవు? ఎందుకు వచ్చితివి రఘువంశస్థులు పరస్మి విముఖులని గ్రహించియు ఎందుకు వచ్చితివో తెల్పుము అనెను. (రఘువంశము 16వ సర్గము - శ్లో॥ 8)

ఇంకను భక్తిరసస్ఫోరకములగు రామకర్ణామృతము, కృష్ణకర్ణామృతము మున్నగు వివృతుల గూర్చి చెప్పవలసి వచ్చినపుడు అవి యేం త గా వర్ణించినను తనివి తీరని మాధుర్య రసభరితములై యొప్పును.

గాప్ప ప్యామాణికుడు. భాగవతాగ్రేసరుడు జయదేవుడు. ఇతడు రచించిన గీత గోవింద మందలి అష్టపదులు - నారాయణ కీర్థల శ్రీకృష్ణలీలా తరంగణి యందలి తరంగములు - త్యాగరాజకృతులు - ఆధ్యాత్మ రామాయణ కీర్తనలు - సీతారామాంజనేయము (ఆంధ్ర పద్య కావ్యము). వీని యన్నిటికిమకుటాయ మానమైనది పోతన భాగవతము. (ఇది ద్వాదశ స్కంధ పరిమితము. స్కంధ మనగా మొదలని యర్థము. భాగవత భాగముల కెక్కడ జూచిన నక్కడనే యది ప్రారంభమగుటచే నిట్లు చెప్పబడెను) ఇది జిజ్ఞాసు జన కల్పతరువు. ఇందలి శ్రీరామ చరిత్ర, ప్రహ్లాద చరిత్రాదులు సర్వదా ఉపాదేయములు.

వీనిలో నేయొక్కటియైన శ్రుతి గోచరమైన యెడల, లేదా చక్షుర్గోచరమైన యెడల మానవాళిలో నిద్రాణమై యన్న భక్తిభావన జాగరితమొనర్చి ఆంధ్రుల కభిలషితార్థ చింతామణిగా వారి హృదయములపై చెఱుగని ముద్ర వేసి తీరును. పరసువేధి సంస్కర్షమున నినుము బంగారమైనట్లు మానవ మాత్రుడు పాక్షిత్పరమాత్మగా భానిట్లు సత్యదూరము కాజాలదు.

భగవత్సేవా రమమాణుని, సత్యస్వరూపము గ్రహించిన మహాభక్తాగ్రేసరుని ఎన్నదగిన మహానుభావులెందరో ప్రతి యుగము నందును వెలయుచునే యున్నారు.

హిందీలో తులసీదాసు - తమిళ భాషలో కంబన్న - వంగ భాషలో కృత్తివాసుడు - మరాఠీలో శ్రీధరుడు - ఆంధ్రములో రంగనాథ, భాస్కరాది మహామహాలెందరో రామాయణ కథా రచనలో సిద్ధహస్తులు. వరమ భాగవతోత్తములు. సర్వతోముఖ పాండిత్య శోభితులు. ఆచంద్రార్కమైన పేరుప్రతిష్ఠల

నార్జించిరి. ఇంకను మన తెలుగునాట పేరుగన్న కవులు, కవయిత్రులు నెందరో వెలసినారు. వారినందఱిని బేర్కొన జాలమికి గినియకుందురు గాక!

దివ్యమందారమువలె నిత్యవాసనా విభూతి విలసితమైన శ్రీరామచంద్రుని సచ్చరిత్ర మూలమున యావద్భారతము ధర్మవిలసితమై హిమాలయ శృంగము వలె - ధ్రువతారవలె శాశ్వతత్వము వహించినది కానియెడల మనదేశము అంధకార బంధురమై అభోగతిపాలగుట యందాశ్చర్యమేమి?

శ్రీ రాముడు మన భారతావనిలో పలు ప్రాంతములందు పదస్పర్శ యొనర్చి పర్యటించిన స్థలములన్నియు తొలిచూపునందే మనస్సులకు హత్తుకొని పోయి బహుజనాదరణ జూరకొన్న పుణ్యక్షేత్రములై విరాజిల్లినవి.

శ్రీరాముడు ముఖ్యముగ జాలకాలము, ఇంచుమించు పది వత్సరములు తన వనవాస కాలము నాంధ్రభూమియగు దండకారణ్యములో గోదావరి తీరమున గడిపినందున ఆ ప్రదేశ మంతయు సీతారాముల పాదరజన్ స్పర్శచే పవిత్రీ భూతమైన దివ్యభూమియైనది. కృతజ్ఞతా బద్ధమైన ఆంధ్ర దేశము సౌజన్య పరమావధిగా తలవనై యున్నది.

ఆంధ్రులెల్లరు సర్వాంగీణముగా రామభక్తి పరాయణులగుటకు వెనుదీయరు. సర్వజనోపయోగమగు భజన కూటములకు - రామ నామ క్షేత్ర నిర్మాణమునకు ఆంధ్రావని పెట్టినది పేరు. రామ నామమును హృదయములో ధ్యానించి ఆతని జీవితాదర్శములను, లక్ష్యములను తమ తమ జీవితాదర్శములను గావించు కొనిన యుదాత్త పురుషులలో, ఉన్నట్టి జీవన పరాయణులలో, రామోపాసకులలో ఆంధ్రులకు పత్యేక స్థానమున్నది.

గమనిక :- (ఉపాసన యన్నను, భక్తి యన్నను నొకటే యర్థము. ఈ రెండును పర్యాయ శబ్దములు.)

తెలుగునాట నెందరో కవి పుంగవులు రామ చరిత్రము బహుజన్మ ఫల భరితమగు భాషా కావ్యముగ వ్రాసి తరించిరి. నామ సంకీర్తన ప్రియులగు

భద్రాద్రి రామదాసు వంటి దైవభక్తి పరాయణు లెందరో రామాలయములు నిర్మించిరి.

పోతరాజు - త్యాగరాజు - సమర్థ రామదాసు - కవీరు - తులసీదాసు మున్నగు వారికి ప్రత్యక్షముగా శ్రీరామచంద్రుని దర్శన భాగ్యమబ్బినది. ఇట్టి వన్నియు అనంతములు.

ఇంకను వాఙ్మయ జగత్తునందు సారస్వత విలాసా కృష్టులగు మహేశ్వర తీర్థ, గోవిందరాజాదుల సుప్రసిద్ధ వ్యాఖ్యానముల వలన రామ కథా ధుని జీవనధారగా ప్రేక్షునికి యెంతగా ప్రవహించినది. రాణి చునదియు అనూహ్యము.

రామనామ ప్రభావము శ్రేణీక్రమ పరిణామముగా నక్షరాస్యులగు సజ్జనుల రామకోటి రచనల వలన - కళాచైతన్యము మెరియించు చలన చిత్ర ప్రదర్శకుల నైర్మాణిక ప్రతిభ వలన - వివాహాది శుభలేఖల వలన - ఔత్సాహిక కళాబృందములచే ప్రదర్శితము లగుచున్న నాటకీయ, జానపద నృత్యాది కళా ప్రవాహము నందలి ఇతివృత్తముల వలన - అక్షర శ్రీకారము వలన - సూతన సంవత్సరారంభ మందలి వధు మాసములో శ్రీరామ లీలా మహోత్సవము లందలి శ్రీరామ జన్మ దినోత్సవములు - కల్యాణ మహోత్సవములు - సామ్రాజ్య పటాభిషేకములు మున్నగు సామూహిక శుభ సందర్భములందును హైందవ కుటుంబికుల నామధేయముల వలన, దేశ వ్యాప్తముగ నుద్దీప్తమైన దేవాలయముల వలన, అందలి అతిలోక శిల్ప కళా నిర్మాణముల వలన, ఆసక్తిదాయకమైన వివిధ సన్నివేశము లందును చివరకు పౌరాణోత్క్రమణ సహాయమందు ప్రచురితమైన సంతరింపబడిన లక్షణము లన్నిటికీ లక్ష్యముగా నున్నవాడెవడు? అది యొక పెద్ద ప్రశ్న - అతడే శ్రీరాముడు - అజరామరమైన ఆరని పరిపూర్ణ దివ్యనామమే జీవజాలమున కంతటికి అవిభాజ్యమైన పరమద్యేయము - అదియే బ్రహ్మాండమైన దివ్య సంజీవిని - వజ్రకవచము.

ఆ నామమును భావించి తత్పురస్కరముగా గోరంత చేసినను దుర్భేధ్యమైన కొండంత ఘనకార్యముగా స్థిరపడును అది వికల్పములేని సంకల్పము. ఆత్మోద్ధరణ రూపమైన శుభ చింతనమును పరామర్శించు చుంటిమనుమాట కామధేనువు వంటి తల్లిగల ధనవంతునిబిడ్డకు బౌద్ధర్యగుణమందు లోపమేమి? అందు వలన భారత జాతి ధర్మోద్ధారక రూపమగు మహాద్యమమునకు వేగు జుక్కవలె పునర్వికాసమయ మగుచున్నది.

రామ నామము కపిశాసులు తమ ఉగ్రాణములో నిలువ యుంచుకొన్న అమూల్య పదార్థము. గతానుగతికలైన సామాన్యుల పా లి టి అ మృ త తరుగిణి - శ్రీరాముని ప్రసాదమనెడి ప్రకాశముచే ని ఙ్గో కు కులమందొక విలక్షణ ప్రభాతము స్ఫురించెనని తెల్పుట మాత్రము కాదు. ప్రపంచ మందలి తీవ్ర ఉద్రిక్తతను, భీభత్సకాండను, ఘా తు క చర్యను అంతమొందించి ఆశాకిరణములు సర్వవ్యాప్త మొనర్చెననుట నిస్సందేహము.

ఇంకను శ్రీరామచంద్రుని వంశ మర్యాద, ఆతని గుణగణముల గూర్చి మఱికొంత దూరము యోజింతము.

పేరెన్నికగన్న ఆయోధ్యా సామ్రాజ్యమును స్వయముగా నిర్మించిన మూలపురుషుడు వైవస్వతమనువు. ఇతని పిమ్మట ఇఙ్గోకు మహారాజు - వీరి కంటె పైతరము వారుగా బ్రహ్మ, మరీచి, కాన్యపుడు, సూర్యుడు అను వారుండిరి. ఇందులో సూర్యపుత్రుడే పైని పేర్కొన్న మనువు. మనువు పుత్రుడే ఇఙ్గోకువు. వీరి వంశక్రమమిట్లు వరుసగా గమనించి నండున సూర్యవంశమని జనక చక్రవర్తికి సీతాకల్యాణ సమయములో వసిష్ఠుడు వివరించినాడు. ఇది రాముని పరంపరాగతమైన యోగ్యత. శ్రీరాముడు సర్వసముడు. అందరి యాత్మలందును ఉద్దిప్తమై విశ్వజనీనమగు అస్తిత్వ మును గడించినాడు.

శ్రీ రా ము ని సత్యసంధత - పితృవాక్య పరిపాలనము - ఏక పత్ని వ్రతము - బ్రాతృవత్సలత - మాతృప్రేమ - పతితపావనత్వము - నిరాడంబరత -

శరణాగతవత్సలత - పృథ్విజ్ఞా పాలనము - లోక ప్రియత్వము - శాస్త్ర ధర్మావరణము మున్నగు సత్సంప్రదాయములు అనాటి ప్రజాబాహుళ్యమునకు ప్రీతి పాత్రములై నందున సౌజన్య నిధులగు మనీషులెల్లరు శ్రీ పురుషాక్షి విభేదములుమాని జీవిత నిష్పత్తులలో ఆపరమాత్ముని సంపూర్ణానుగ్రహమునకై నిత్య సంసిద్ధత జూపుచుండిరి.

శ్రీరాముని నావను దాటించినవాడు గుహుడు - జాలరి, అస్పృశ్యుడు. శబరి - మ్రేచ్చ వనిత. సుగ్రీవుడు వానరుడు. విభీషణుడు దైత్యుడు. ఇట్టి వారిపై ప్రేమాదరములు సువ్యక్తమొనర్చి శాశ్వత పరప్రదాతయైనందున వారందఱు భక్తి ప్రపత్తులతో శ్రీరాముని వశంపదులై ఆధ్యాత్మిక ప్రచోదన శక్తిగనో, దైవ స్వరూపముగనో ఆరాధింపవచ్చును, కాని యావజ్జీవము విరోధి పరమందు సంక్రమించియు చివరకు దైవ సంపత్తిని ప్రశంసించు పరశురాముడు మున్నగు కొందరున్నారు - దుష్ట స్వభావులగు రాక్షసులు నున్నారు.

మారీచుడు

ఇతవోక రాక్షసుడు. మాయల మారీచుడతడే. రావణుని బంధువు. కొంతకాలము క్రిందట నితడు రావణుని మంత్రియై వెలసెను. దురూహుగు దుష్టబుద్ధియని, ఆరితేరిన మాయావియని తెలిసిన విషయమే! విశ్వామిత్రుని యాగ సంరక్షణ కాలమున రాముని దెబ్బలు చవిచూచిన అనుభవజ్ఞుడు. అతడు శ్రీరామచంద్రుని ధర్మ ప్రవర్తనాది సుగుణ రంజితుడై మాయలేడి యగుటకు పూర్వము, తన సహాయ మపేక్షించి వచ్చిన రావణు నసహ్యించుకొని అతని యెదుట నిర్భయముగా రాముని గూర్చి ప్రశంసించినాడు. రావణుని నిర్బంధ ములకు గుణియగుట కంటె రామబాణమునకు ఆహుతియగుట ఉభయతరక మనుకొన్నాడు.

శ్లో॥ “ రామో విగ్రహవాన్ ధర్మస్సాదుస్సత్వ పరాక్రమః
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవానాం మఘవా నివ ”

శ్రీరాముడు బలవంతుడనియు, అతని యొద్ద నుండి సీతను తెచ్చుట సూర్యుని దగ్గర నుండి కిరణములు తెచ్చుట వంటి దుష్కర కార్యమని బోధించినాడు. (రామా - ఆరణ్యకాండ)

వా లి

తన పోదరుడగు సుగ్రీవుని క్రూరముగ హింసించి పతనమొనర్చి రాజ్యము నుండి వెడలగొట్టి ఆతని భార్యయగు రుమను చెఱపట్టినాడు. వారి దాంపత్యమునకు చేటు కలిగించినాడు. తండ్రియగు సింధునిచే అతనికి అందివచ్చిన త్రిభువన ప్రథిత ప్రభావమంతయు దుర్వినియోగ మొనర్చుకొని దుర్విదగ్ధుడైనాడు. రావణుని పొత్తువలన వాలి యొంత దుష్టుడైనను, అతి పాతకియైనను కావచ్చును. కాని, అతనిని ధర్మేతరరీతి నవలంబించి దురన్యాయముగ చెట్టు చాటున నుండి బాణ ప్రయోగ మొనర్చి చంపినాడని శ్రీ సహజ మైన కసిదీర రాముని దిట్టుటకు బదులు స్తోత్ర పాఠమొనర్చినది తా - సనాతన మైన ఆ పరతత్త్వము దుద్దీప్తమైన కాంతి రేఖలతో చివికిపోయున ఆమె హృదయ తంతువులను అంతర్లీన మొనర్చినది.

తా ర

శ్లో॥ “ త్వ మప్రమే యశ్చ దురాస దశ్చ
జితేంద్రియశ్చోత్తమ ధార్మికశ్చ
అక్షయ్య కేర్తిశ్చవి చక్షణస్య
క్షతి క్షమావాన్ క్షతజోపమాక్షః ”

ఇందలి చివరనున్న పదము క్షతజోపమాక్షః = నెత్తురువలె నెఱునైన కన్నులు కలవాడా యని యర్థము. ఇది రామునికి సంబోధనము. ఎఱుపైన నేత్రాంతములు గలిగి యుండుట మహాపురుష లక్షణముద్యోతించును.

గ మ ని క :- శ్రీరాము డొకేయొక బాణమున చెట్టు మాటున నుండి వాలిని సంహరించుటకు కారణమేమి? వాలికెదురుపడి రణమొనర్చువాని బలములో నగము వాలికి వచ్చునని బ్రహ్మవరమిచ్చినాడని ప్రతీతి. శ్రీమద్రామాయణ మందిది యున్నది. ఒకవేళ నతడు యుద్ధమునకే రానియెడల పడునాలుగేండ్లు దాటనిదే రాముడు పట్టణములోనికి పోవడు. సుగ్రీవునకు ధైర్యము చాలదు.

అసత్ప్రవర్తనుడగు వాలిని సంహరించి కిష్కింధా రాజ్యమునకు నిన్ను పట్టాభిషిక్తు నొనర్తునని అమాయకుడగు సుగ్రీవుని కథయమిచ్చినాడు రాముడు. ముఖముఖి యుద్ధములో నొకవేళ వాలి యెటమి చెంది పారిపోయిన యెడల, కిష్కింధా నగరలో దాగియున్న యెడల, ఎవడు పట్టుకొని అప్పజెప్పగలడు? ఒక వేళ నతడు శరణా గతుడైన యెడల నతని రక్షింపవలసి యుండును కదా! ఈ వార్త విని తన మిత్రుడు రావణుడే శరణు జొచ్చినయెడల నతనికి అభయ మియ్యవలసి యుండును కదా! రావణ వధకై మరల అవతరింపవలసి యుండును కదా! అట్టియెడ రాముని సత్యవాక్యమునకు బలహీనత కల్గి భంగము వాటిల్లునని ఆ స్థితిలో మృగముల వేటాడుట క్షత్రియోచిత ధర్మమని తన విధి నిర్వర్తించి ఆపని జఱిగించినాడు. రాజ్య పరిపాలనా భారము భరతున కప్పగించి అరణ్యా వ్యవహారములు తాను నిర్వర్తించునన్నాడు. దీని వలన కూడ రాముని రాజకీయము ధర్మ విరుద్ధము కాదని నిస్సంశయముగ జెప్ప వచ్చును. ఆధ్యాత్మిక దృక్పథములో వాలికి సంభవించిన పాపములన్నియు తొలగునట్లు శిక్ష రూపమైన సంహారం బొనర్చి వానిని పరిశుద్ధునిగా నొనర్చి నాడని అంతరార్థము.

ఇ చ ట నొ క వి శే ష ము న్న ది

శ్రీరాముడు విడిచిన బాణముచే చనిపోవుచు నొకటి రెండు మాటలాడి తన కుమారుడగు నంగదుని శ్రీరామునకు పుత్ర ప్రేమతో నప్పగించుచు పిమ్మట సుగ్రీవున కప్పగించినాడు. శ్రీరామచంద్రుడు పరాత్పరుడని వానికి తెలియును.

వాలి వాక్యము :

“ ఆ న యే యం త వా దే శా చ్ఛేవ తా మశ్వ త రీ మి వ ”

రామ చంద్రా! నన్ను సీవు వంపిన యెడల లంకకుబోయి రావణుని మెడబట్టుకొని తెచ్చి నీ సన్నిధిని పెట్టకుందునా! ఆ దుర్మార్గుడు సీతాదేవిని సముద్రమున దాచినను - పాతాళలోక మందుంచినను, పూర్వ కాలము మధుకైటభులను రాక్షసులు శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తును దొంగిలించి పాతాళలోకమున దాచి యుండగా శ్రీమన్మహా విష్ణువు హయగ్రీవావతారమెత్తి పాతాళలోకమున బ్రవేశించి మధుకైటభులను జంపి శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తును దెచ్చి బ్రహ్మ దేవునకు సమర్పించిన వడువున సీత యెచ్చట నున్నను వెదకి తెచ్చి నీకర్పింపకుందునా యన్నాడు. నిజముగా వాలి అంతటి సమర్థుడే కాని విధి విధానమిట్లున్నది, ఎవరేమి సేయగలరు?

మండోదరి

రావణుని నితాంతభోగవిలాసములకు ప్రేమోల్బణతకు మధురకేంద్రమైన మండోదరి దుస్సహమైన తన భర్తృమరణమునకు కడుంగడు దురపిల్లెను.

త్రిజగద్వీజేత యగు తన భర్త ఆహవరంగములో మరణించి ఆతని కశేబరము రక్త ప్రవాహములో మునిగిపోవు చుండగా భోరు భోరున ఏడ్చుచు ఆతని ప్రక్కను దుఃఖాశ్రువులతో పొర్లిపోయినది.

రావణుడు ప్రాథమిక శిక్షగా మొట్టమొదట నింద్రియ నిగ్రహమొనర్చి తపోబల సంపత్తిచే ముల్లోకములను, లోకపాలకు లందఱిని జయించినాడు. లంకా పట్టణములో నన్నికాలములందు వేద ఘోష మిన్నుముట్టెడిది. ఇప్పుడు కాలవై పరీత్యమున నతని యింద్రియములే తనపై పగ సాధించి దుర్మరణము పాలొనర్చినవి కదాయని గత విషయములు జింతించుచు సమాధానపర్చుకొన్నది.

సమస్తవిధ యుద్ధ నిర్వహణ దక్షుడగు తన భర్త యెక్కడ? అటవికు డగు మానవమాత్రుడెక్కడ? పరిహాస భాజనమగు నిట్టి దుస్సంఘటన హస్తమశకాంతరమైనదని రావణ పరాజయము గూర్చి ఆశ్చర్య పడిపోయినది.

కాని ధనుష్పాణియై ఆ చెంతనే నిలచియున్న శ్రీరాముని దివ్య స్వరూప మును, శంఖ చక్రాది లాంఛన మయమైన శ్రీమన్నారాయణుని దివ్య సుందర విగ్రహమును సందర్శించి సంతోష మందోదరికి జ్ఞానోదయమైనది. సకల జగత్పరి త్రాణమైన ఆతని దివ్యావతార వైభవం బంతయు ఆమె కన్నులకు గట్టినట్లు య్యెను. నిర్ణీతమైన భక్తి తాత్పర్యములతో ఆమె హృదయము ద్రవీభూతమయ్యెను. ఉపనిషత్తులందు తెల్పబడిన జేదాంత వలయు నామెకు గరతలామలకమై యిట్లు స్తుతించినది.

శ్లో॥ “ వ్యక్త మేష మహాయోగీ పరమాత్మా సనాతనః
అనాది మధ్య నిధనో మహతః పరమో మహాన్ ”

(రామా - యుద్ధకాండ)

ఇందు మహాయోగీ - పరమాత్మా - సనాతనః - అనాదిమధ్య నిధనః - మహతః - పరమః మున్నగు పదములన్నియు ఉపనిష దంతర్గతములై యున్న పరశక్త్యము నభివర్ణించుచున్నవి . మందోదరి మహాపతివ్రతలో నొక్కతె. రామునితో యుద్ధము మానుమని, సీతను రామునికిచ్చి ప్రతిమాలుకొని సంధి ప్రయత్నము లొనర్చుమని నొక్కిచెప్పినను రావణుడు వినలేదు.

పై విషయములన్నియు శాశ్వతమైన ధర్మ సంస్థాపన దృక్పథముతో రామావతారమునకు సుందర వ్యాఖ్యానములై మానవుని అంతరంగిక వికాసమును పరిస్ఫుట మొనర్పబడవలెనని వాల్మీకి మతమైయున్నది.

విభీషణుడు

రామాయణ యుద్ధకాండలో విభీషణుడు శరణాగతుడైన సందర్భమున రాముని శపథ వాక్యముగా నీ క్రింది రీతి తెలుపబడియున్నది.

శ్లో॥ “ సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతివ యాచతే
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్ వ్రతం మమ ”

దీనుడు - హీనుడు - అకించనుడునగు ఏ భక్తుడైనను ఒక్కమాట
'నే ను నీ వాడను' అని మొఱ వెట్టునంత మాత్రమున నేనతనికి సమస్త
భూతముల నుండి అభయప్రదాన మొసగుచున్నానని, అదే తన నిత్య సత్య
వ్రతమని ఉద్ఘాటించినాడు. ఈ శ్లోకము రామ చరమశ్లోకము. ఇట్లే
శ్రీకృష్ణవాక్యముగా “ అ భ యం స ర్వ భూ తే భ్యో ద దా మ్యే త త్
వ్ర తం మ మ ” అని గీత యందు కూడ పరామృశించి చెప్పబడినది. ఇవి
యన్నియు నవతార లక్షణములుగాక మఱియేమి?

శ్రీమద్రామాయణ మందలి ఈ ఘట్టము చాల ప్రశంసనీయమైనది.
శ్రీరామచంద్రుని త్యాగ మహిమ అనన్యసామాన్యము. సర్వభూతాభయ
నివృత్తియే ఆతని ముఖ్య సంకల్పము. దేనిని తప్పినను దీని నతడు తప్పడు.
విభీషణ శరణాగతి మహాదారుణమైన సంధిగ్రావణ యందు అప్రయత్నముగా
గడ్డు సమస్యగా రూపొందినది. ఆసమయమందట్లు జరుగుట అసంగతము.

విభీషణుడు రావణుని చెంత నుండి లంకకు సమీపముననున్న యొక
నాక విజన ప్రదేశమునకు రాత్రిపూట అకాలమందు వియన్మార్గమున
వచ్చినాడు. అతని రాక సర్వవిధముల సంశయగ్రస్తమైనదని సీతీకోవిదుడగు
జాంబవంతుడు తొలి చూపులో పలికినాడు. ఆ విషయముపై తగు చర్యతీసు
కొనదలచి చిలువలు పలువలుగా పెంచి తక్కుంగల వనచర యోధులందఱు
విభీషణ శరణాగతిని నిరాకరించిరి. అతనిని, తనతో వచ్చిన నలుగురు మంత్రు
లను దూరముగా నుంచిరి. తర్క వితర్కములతోను, న్యాయశాస్త్ర చర్చల
తోను, మంత్రాంగముతో కాలహరణమైపోయెను. ఆ ప్రదేశముక బృహత్తర
ధర్మనిర్ణయస్థాన మంటపముగా భాసిల్లెను.

విభీషణుని హృదయ పరిశుద్ధతను - సత్ప్రవర్తనను రాముడు గ్రహించి తక్కిన సుగ్రీవాదులను ఒప్పించునపుడు వారినందఱిని శాంతపఱచి యథా నిశ్చయముగా సభయదానమొసగి చేరదీసినాడు. “ య ది వా రా వ ణ స్వ యం ” అన్నాడు. ఈతడే కాదు నిజముగా సుహృద్భావముతో రావణుడే స్వయముగా వచ్చినను అభయ మియ్యక మాననన్నాడు. అతనికి గావలసినది ఆత్మపరీక్షగాని బాహ్య చిహ్నములు కావు.

విభీషణుడు పతనావస్థలో మ్రగ్గియున్న రాక్షస వంశమును పునః ప్రతిష్ఠింపదలచి ‘ ధ ర్మ మే శ రణ్య మ ని ’ లోకమున తెలిగించుటకు గాను శ్రీరామచంద్రునకు శరణార్థియైనాడు. అభయ దానము వేడుకొన్నాడు. కాని, రామ బాణమునకు వెఱచి కాదు. అది తిరుగులేనిదని తెలిసికొనియున్నాడు.

రావణునివలె శతృత్వముతో ప్రాణోత్క్రమణ మొనర్చుటకన్న రామ సన్నిధాన మందునికియే మంచిదని భక్తి భావనతో రాజ్య శాంక్ష మనము నందిడుకొని వచ్చినాడని చెప్పినను సయుక్తముగ నుండ వచ్చును.

విభీషణుడు మొదటి నుండియు రామ భక్తుడు. రావణుని గర్భమున నమృత కలశ యున్నదనియు, దాని నాగ్నేయాస్త్రముచే నెండించిన గాని రావణుడు చావడినియు మున్నగు విషయములు విభీషణుడు రామున తెలిగించి గుట్టు చెడగొట్టినాడని భాస్కర రామాయణాదులందున్నది. కాని, వాల్మీకి రామాయణమందీ విషయము లేదు.

గ మ ని క :- ఇట్లే కాలనేమి వృత్తాంతము-పాతాళహోమపు కథ- అధ్యాత్మ రామాయణమందు, భాస్కర రామాయణాదుల యందు కలవు. కాని, ఇప్పటి వాల్మీకి రామాయణ మందివిలేవు.

ఇట్లే రావణునకు పది తలలు - ఇటువది చేతులు ఉన్నట్లు ఇతర రామాయణములందుండెను. కాని, శ్రీ మ ద్రా మా య ణ ము న లేదు. ద శ కం తా ది నామములకు ప్రత్యేక వ్యాఖ్యానములున్నవి.

దీనిని బట్టి దశకంఠ, సహస్రకంఠ, విచిత్ర రామాయణాదులు కల్పిత ములని విజ్ఞుల యభిప్రాయము.

ప్రతాపవంతుడు రావణుడు

రావణుడు విశిష్టమైన పులస్త్య బ్రహ్మవంశ సంభూతుడు. శివపూజా ధురంధరుడగు మహాభక్తుడు. వేదవేదాంగ పారంగతుడు. (అనార్యులైన రావణాసురుడును - తక్కువగా లంకలోని రాక్షసులును నిరంతర వేద పారాయణము జలుపుచుండిరని వాల్మీకి మహర్షి రామాయణమున తెల్పియున్నాడు.)

అతడు అతికాయ, మహాకాయ, దేవాంధక, నరాంతకాది భయంకర మహావీరులతో ప్రపంచము నుజ్జాత లూగించి స్వేచ్ఛగా వీర విహారము సల్పినాడు. అష్టదిక్పాలకులను చతుర్దశ భువనములను అదుపులోనుంచుకొని నిర్దాక్షిణ్యముగ శాసించినాడు. భీకరమైన ప్రతాపముతో సర్వసమర్థుడైన వ్రాభువు. అతని భుజ దర్పమునకు కైలాసము దద్దరిల్లినది.

ప్రతేతాయుగమున రావణబ్రహ్మ తన పుష్పక విమానములో భూమండల మందంతటను గాక అంతరిక్షయాణము గూడ జఠిపి దిగ్విజయయాత్ర సాగించి నట్లు వాల్మీకి మహర్షి ఉత్తరకాండమున తెలిపియున్నాడు.

సూర్యమండలముపై యుద్ధమునకు వెళ్లినపుడు ఆ మార్తాండుని మంత్రులగు 'దండి' మున్నగు వారితో సంభాషించినట్లు చెప్పబడినది. కాని, సోమలోకముపై దండయాత్ర సాగించునపుడు మాత్రము చంద్రుని వలన కలిగిన విపరీతమైన శైత్య బాధను సహింపజాలక చాల బాధపడి తీవ్రమైన కోపావేశముతో చంద్రునిపై బాణము సంధించినాడని, ఆ సమయములో బ్రహ్మదేవుడు వచ్చి అతనిని వారించి పరము తొనగినాడని రామాయణములో వాల్మీకి రచన వలన తెలియుచున్నది.

ఏమైననేమి? “వి నా శ కా లే వి ప రీ త బు ధ్ధి”. శ్రీ రామ చంద్ర మూర్తి భారతదేశమునకు పరమ పూజ్యుడు - సత్యసంధుడు - ఏకపత్ని ప్రతుడు - మహా సూరుడు. అతని ధర్మవత్తియు సజ్జదియే.

సీతా వ్యామోహమున రావణుని అఠతిమ ఘట్టఘు ప్రపంచమునకు సాక్షి భూతిమైనది. మంగళప్రదమైన - నిసర్గ మధురమైన భారతీయ దాంపత్య జీవితమునకు గొడ్డలి పెట్టుగా ఆఘాతము కల్పించిన రావణుని జీవితము శ్రీ తౌల్యము వలన దావాగ్నివలె ముప్పు తెచ్చినది. ప్రపంచమునకు గుణపాతమైనది. ఈ విషయమును మహిమాన్వితముగా దిద్ది తీర్చి భారత మహిళల కొక ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ప్రసాదించినాడు వాల్మీకి.

పేదవతి - పార్వతి - సందీశ్వరుడు - రంభ - పుంజికన్థల మున్నగు వారి కాప వాక్కులు, బ్రహ్మదేవుని వాక్కులు, కతని పరాయమునకు అంత రంగిక హేతువులై చిచ్చర పడుగులైనవి. పైగా తన పోదరుడు విభీషణుడు బాహిరముగ కారణ భూతుడైనాడు.

కంసుడు, దుర్యోధనుడు, కీచకుడు మున్నగు కామ కోర్కెదాది దమన సీతి పరాయణుల కోవకు రావణుడు చెందియున్నను వారి యందు ద్యోతింపని సుగుణ సంపదలు రావణుని యందున్నవి.

తెలిసిన మూర్ఖుడు రావణుడు, తక్కిన వారు తెలియని మూర్ఖులని చెప్ప బడుచున్నారు. శ్రీరాముని చేతిలో దన ప్రాణములు పోవుటకు సంసిద్ధపడి ఎవరెన్ని విధముల హితోపదేశ మొనర్చినను పెడచెవిని పెట్టినాడు. మొండి పట్టుదలతో - ఆత్మీయులందఱు హతమైనారను ఆదేశముతో చివరి వఱకు పోరాడినాడు.

రావణ సంహారి కృత్యము శ్రీరామునకొక గడ్డు సమస్య యైపోయినది. 'య శో వా మృత్యు ర్వా' అన్న స్థితిలో రాముడు నిస్సహృదై వెలవెల పోయినాడు. కాని, దండకారణ్యమున 'ఖరు' డను రాక్షసునితో పోరు నపుడు పొందిన బాధ కంటె నిది మించి యుండదు. కాని, ఈ దృశ్యము గాంచి శ్రీరాముని శ్రేయోభిలాషులైన మహర్షులు, దేవతలు నిర్విణ్ణులై పోయిరి. కథ అడ్డముగా తిరిగి పోవునా యని నిరాశులై పోయిరి.

ఇంద్ర దత్త మైన మహాశక్తియను దివ్యాయుధ సహాయమున, నతడు మాతలిచే సంపిన రథోత్తమము నధిరోపించి అగస్త్యు డుపదేశించిన ఆదిత్య హృదయము జపించి బ్రహ్మ త్రము నభిమంత్రించి రావణుని పై ప్రయోగింపగా నది హుటాహుటినిపోయి రావణ వక్షః స్థలము భేదించి నేల గూల్చెను.

దేవతలు పుష్పవృష్టి కుఱిసిరి. మహర్షులు మంగళాశీర్వాచన మొనర్చిరి. దిక్కులు ప్రసన్నత దాల్చినవి. భూకంపము ఆగిపోయెను. సూర్యభగవానుడు తేజరిల్లెను. వాయుదేవుడు నిష్ఠూర్పు విడిచినాడు. హతశేషులగు రాక్షసులు బ్రతుకు జీవుడాయని పలాయనమైపోయిరి. పండు వంటి రావణజీవితము, నిండుసంసారము, సీతాపహరణమున దుఃఖాంతముగా బూడిద పాలై నవి.

రా మ రా జ్య ము

మన భారతదేశ మందలి ప్రజావాహిని నాడును, నేడును గౌరవార్హమైన రామ రాజ్యసౌఖ్యాభివృద్ధిని సమధి కోర్కెహముతో నాకాంక్షించినది. అభినందించినది. దీనిని బడయుటకై గాంధీ మహాత్ముడు బంగారు కలలు గాంచినాడు. ఏలయన, రామ రాజ్యములో అంత విశిష్టమైన స్వర్గప్రభావము పరిధవిల్లియున్నది. అరణ్య వాసానంతరము శ్రీరాముడు సీతా సమేతుడై అయోధ్యకేతెంచి రాజ్య పాలనము సుష్టగా నొనర్చినందున ఆ రాజ్యము రామ రాజ్యమని పేరుగాంచెను.

పూర్వకాలమున మన భారతావనిలో శ్రీ రామ ప్రభ యెంతగానో పరిధవిల్లి శోభాయ మానముగ వెలుగొందినది. నేటి కాలమందలి అనేక పుణ్యస్థలములు, తీర్థయాత్రాదీకములు, మహత్తర దేవాలయములు, స్మారించిన శిథిల వైభవములు రేపు మాపులు మనము సందర్శించి గ్రహింపగల్గుచున్నాము. రామ రాజ్య మనగా - సౌశీల్య సౌజన్యములతో గూడిన, దయా సత్య ధర్మబద్ధమైన ప్రజా రాజ్యము. అది యెట్లుండ వలెనో మహామనస్వియగు భరతుని యువరాజుగ నొనర్చినది గ్రామముతో తన మంగళమయ చరణ చిహ్నములుగా పాదుక లొసగు సందర్భమున రాముడే తెలియజేసెను. దాని యందు అధికార నిరంకుశత్వపు ఛాయలేమాత్రము పొడసూపరాదు. అది సకల దేశీయ సామ్యకాలిక ప్రజా సమదాయమునకు అత్యంతవశ్యకమైన యొకానొక సత్య స్వరూపమును, దానికి మించిన మహత్తర పౌరాణిక దీప్తిని హృదయంగమ మొనర్చు దివ్యతేజస్సు.

రాముని కంటె బూర్వులు ధర్మార్థముగా వినియోగింప నొసంగిన శిలాశాసనములపై తారుమారుగ వ్యవహరించుట కధికారము లేదని భరతుని కాజ్ఞాపించెను.

ధర్మైక దృక్పథము తోడను. అధికార వ్యామోహమునందుదాసిన భావముతోడను శ్రీరామ భరతులు ప్రదర్శించిన రీతులు విశ్వశాంతిని నెలకొల్పు మధుర సందేశములు పవిత్రములైనవి.

భరతుడు తనకు అయాచితముగ లభించిన సామ్రాజ్య లక్ష్మిని రాజ్య పాలన భారమును అంగీకరింపక చిత్రకూటమునకు వెళ్లి రామునితో నిట్లనెను. ఇజ్జోకు వంశజుడనగు నేను అన్నగారి రాజ్యము నపహరింతునాయనెను. తమ్ముడా! నేనును ఇజ్జోకు వంశస్థుడనే కనుక చరమ దశలోనున్న జనక పాదుని వాగ్దానము చెల్లింపక అసత్యవాది నగుదునాయని, అపార్యుత రాజ్యుడ నై తినిసుమాయనెను. రాముడడపులకేగిన పిమ్మట నతనివలె నార చీరలతో గార్హస్థ్య ధర్మమును మాత్రము స్వీకరించి రామునికి బదులుగ రాజకార్యములు భరతుడు నిర్వర్తించెను. ఇట్టివన్నియు మానవ శరీరమును ధరించిన త్యాగములు.

శ్రీరాముని పరిపాలనలో సకల పౌర జానపద ప్రజా సముదాయము పరస్పర విరుద్ధములుమాని విశ్వమానవ సౌభ్రాత్ర్యమును వెలార్చెడు గౌరవ ప్రదమైన సుగుణ సంపత్తితో ఏకైక కుటుంబముగా ఆ సముజ్జ్వల శక్తి పథములో దమ జీవిత రథమును కలకాలము వెలుగు బాటలో నడిపించిరి. ప్రజలందఱు ఆశ్చర్య సంతోషములతో ఆండుకు దగిన దీక్షాకంఠము కట్టుకొని సంసార గాఢాంధకారములో ఆశాజ్యోతులు వెలిగించిరి. సహృదయులైన ప్రజలందఱకు ఘనవిజయము లభించినది. “యథా రాజా తథా ప్రజాః” అనునట్లుగాక “యథా ప్రజాః తథా రాజా” అని చెప్పబడినది. రామ రాజ్యములో అల్ప సంఖ్యక రక్షణ మందు రాజ్యాంగ సూత్రములు సార్వజనీన సూత్రములుగా గౌరవస్థాయి నందుకొనెను. రామరాజ్య వైభవము వాల్మీకి యిట్లు రేఖా మాత్రముగ ప్రశంసించెను.

శ్లో॥ “సర్వం ముదితమే వాసీత్ సర్వో ధర్మపరో భవత్
రామమే వాను పశ్యంతో నాభ్య హింసన్ పరస్పరమ్”

ధర్మము, సత్యము, తపస్సు, ఇంద్రియ నిగ్రహము, హృదయ పారిశుధ్యము మున్నగు మానవధర్మ నిర్వహణమునకు రామరాజ్యములో నడ్డుతగులు వారెవ్వరుండురు?

ఇవట ధర్మమనగా నేమి? ధర్మమను సుత్యుష్ట నామము పరమేశ్వరునకు కలదు. అతడు సాపరహితుడు - ధర్మ స్వరూపుడు - అతనికి 'సత్య' మను పేరుకూడ కలదు. ధర్మమే సత్యము, సత్యమే ధర్మము. ధర్మము ఎంత బలవంతునైన ఓడింప గలదు.

“ధారణాద్ధర్మ మిత్యా హుర్ధరేణ విధృతాః ప్రజాః”

ధారణ మొనర్చుట వలన ధర్మము అని చెప్పబడుచున్నది. ధర్మ మూలమున సమస్త ప్రజలు స్వరూప స్థితులగుదురు.

శ్రీరాముడు తన పరిపాలనలో పాల్య పాలక సమానత్వమును, ప్రజా స్వామ్యము యొక్క జ్ఞాన విజ్ఞానములు పెంపొందించుటయందు పౌరజీవితము చైతన్య యుక్తముగ గుర్తించి వారి శ్రేయోభివృద్ధికి తోడ్పడుట యందు అనివార్యముగ చెలరేగిన సంక్షోభములు - ఘాతుక చర్యలు భూస్థాపిత మొనర్చి చల్లార్చుట యందు గౌరవప్రదమైన ప్రధాన కర్తవ్యమును లక్ష్యమందుంచు కొని ఉచితమైన సానుభూతి నెఱపుట-ఇట్టివన్నియు రామరాజ్య చిహ్నములు.

శ్రీరాముడు పదినాకొండువేల సంవత్సరములు ప్రజేచ్ఛ చొప్పున రాజ్యపరిపాలనమొనర్చి వేదవిహితమైన చాతుర్వర్ణ్య వ్యవస్థను క్రమబద్ధముగ నడిపించి, అనేక అశ్వమేధములు - నానావిధ యజ్ఞములు నొనర్చి రాజ వంశమునురాణింపజేసి జగమంతయు రామమయ మొనర్చెను.

ఫలశ్రుతి

శ్లో “ లోకాభి రామం రణరంగ ధీరం
రాజీవనేత్రం రఘువంశ నాథం
కారుణ్య రూపం కరుణాకరం తం
శ్రీరామచంద్రం శరణం ప్రపద్యే ”

(శ్రీరామరక్ష స్తోత్రము)

దురవగాహమైన భగవత్తత్త్వము నెంత తెల్పినను అసమగ్రము. అల్పీయము. అదెప్పుడును నవనవాయ మానము. భగవంతుడు నిత్య సూతనుడు కదా! అనంతమైన వియస్మార్గములో తుదిదాక నేపక్షియైన నెగులు జాలునా? జలచలము ఎంతగా సాహసించినను మహాసముద్రపు టావలియొడ్డు వఱకు నీడగలదా! ఎట్లో కొంత ప్రయత్నము మాత్రము జలుప యత్నింప దగి యుండునేమో? అది తప్పిదము కాదు. సాగర గర్భములో మహా పర్వతములు మునిగిపోవుచుండగా గులక రాళ్ల గతియేమి?

అనంత విశ్వవ్రపంచ నిర్మాత — పరమైశ్వర్యశాలి—బ్రహ్మాండరక్షకుడు నగు భగవానుని సంఖ్యాతీతమైన గుణగణములు, లీలలు, చరిత్రములు సమగ్ర మగు స్తోత్ర వాక్యములచే గానమొనర్చ నెవరి తరము? నందనోద్యాన మందలి వివిధ పుష్పపరిమళ శోభనెంతకని యాఘాణంప గలదు?

శ్లో॥ “ ఆపదా మపహర్తారం దాతారాం సర్వసంపదాం
లోకాభి రామం శ్రీరామం ఛాయో ఛాయో నమామ్యహమ్ ”

శ్లో॥ “ పఠన్ ద్విజో వాగృషభత్వ మీయాత్
స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వ మీయాత్
వణిగ్జనః పణ్యఫలత్వ మీయాత్
జనశ్చ శూద్రోపి మహత్త్వ మీయాత్ ”

వేదములోనొక భాగమగు నీ రామాయణమును బఠించువాడు బ్రాహ్మణుడైనచో విద్యావంతుడగును. క్షత్రియుడైనచో చక్రవర్తియగును. వైశ్యుడైనచో వర్తక లాభమందును. శూద్రుడైన గౌరవింపబడును. అనగా రామాయణము సమస్త పాపములను బోగొట్టుటయెగాక ధర్మార్థ కామములను వృద్ధి నొందించునని యర్థము.

“ సర్వేభవంతు సుఖినః సర్వేసంతు నిరామయాః
సర్వేభద్రాణి పశ్యంతు మాకశ్చి ద్దుఃఖ భాగ్భవేత్ ”

“ ఓమ్ ఇత్యేత దక్షరం పరంబ్రహ్మ, తదేవో పాసితవ్యమ్ ”

ఓమ్ తత్సత్

శ్రీమద్రామాయణ సుబాషితములు

లోకారాధ్యమైన వాల్మీకి రామాయణమందలి జ్ఞాతవ్యమైన కొన్ని రోచక విషయములు మనకొక మానసిక వైరాగ్యమును ఆలవరచునట్టి జీవితానుభూతులను, త్యాగశీలతను బోధించి భారతీయ సంస్కృతిని ప్రత్యక్షమొనర్చును. అనర్హరత్నములుగావీర్చి అట్టివన్నియు అభోద్దిష్టమొనర్పబడినవి.

1. “అహుః సత్యం హి పరమం ధర్మం ధర్మవిదోజనాః”

ధర్మజ్ఞులగు జనులు సత్యమునే సర్వోత్కృష్ట ధర్మమని చెప్పుదురు.

2. “దుర్లభం హి సదా సుఖం”

మానవుడు సర్వకాలము సౌఖ్యముతో తులతూగుట దుర్లభము.

3. నాతంత్రీ విద్యతే వీణా నాచక్రో వర్తతే రథః

నాపతిః సుఖమేధేత యా స్యాదపి శతాత్మజా” (అయోధ్యా 30-9)

తంతువులులేని వీణ ఎందుకును పనికిరాదు. చక్రములులేని రథము వ్యర్థము, నూర్గురు బిడ్డలున్నను భర్తలేని భార్య సుఖంపజాలదు.

4. “శోకోనాశయతే ధర్మం శోకోనాశ్రయతే శ్రుతం

శోకో నాశయతే సర్వం నాస్తి శోకసమోరిపుః” (అయోధ్యా 62-15)

దుఃఖము ధర్మహాని యొనర్చును. పఠనలేఖనాది విద్యలను నష్టపఱచును. సమస్తమును నశింపజేయును. దుఃఖతుల్యమైన శత్రువు వేరొకటిలేదు.

5 “యదన్నః పురుషోభవతి తదన్నాస్తస్య దేవతాః” అయో॥ 102-30

మనుష్యుడు స్వయముగా భుజింపనుపయోగించు నన్నమే దేవతలకు కూడ ప్రీతకరము.

6. “కులీన మకులీనం వా వీరం పురుషమానిసం

చారిత్రమేవ వ్యాఖ్యాతి శుచింవా యదివాకుచిమ్”

మనుష్యుడు గొప్పకులమునకు జెందినవాడా లేడా - వీరుడా, డంబా చారియా, పవిత్రుడా, అపవిత్రుడా అనునది ఆతని మనుగడ (లోని చరిత్రాగ్రశముల)వలననే ప్రకటితమగుచుండును.

7. “ధర్మాదర్థం ప్రభవతి ధర్మాత్ ప్రభవతే సుఖం

ధర్మేణలభతే సర్వం ధర్మసారమిదంజగత్” (అరణ్య 9.30)

ధర్మముచేతనే ఆర్థము - ధర్మముచేతనే సుఖము - ధర్మము వలన మనుష్యునకు సర్వము లభించును. జగమంతయు ధర్మసారమే.

8. “కర్మ లోకవిరుద్ధం తు కుర్వాణం క్షణ దాచర

తీక్షణం సర్వజనోహంతి సర్పం దుష్టమి వాగతమ్” (అరణ్య 29.4)

ఓరక్కసుడా(ఖర!) లోకమునకు హానికరమైన కర్మయొనర్చు క్రూరు డెవడైనసరి - వానిరాకను దుష్ట సర్పము పచ్చుచున్నట్లుగా భావించి లోకులతని జంపివేయుదురు. (ఇది ఖరునిగూర్చిన రామునివాక్యము)

9. “నవిరాత్ ప్రిప్యతే లోకే పాపానాం కర్మణాం ఫలం

నవిషాణా మివాన్నానాం భుక్తానాం క్షణ దా చర”(అరణ్య 39.9)

ఓ రక్కసుడా ! విషమిళితమై తినివేయబడిన అన్నమువలె పాపకర్మకు ఫలితము త్వరితముగా దాపురించును. (ఇది ఖరుడను రాక్షసునిగూర్చి రాముని వచనము)

10. “పరదారాధిమర్శాత్తు నాస్య త్వాపతరం మహత్”(అరణ్య 38.38)

ఇతర వనితలతో ననుచితసంబంధముకంటె ఘోరపాతకమింకొకటిలేదు.

11. “సఖారస్సౌమ్యధర్మవ్యో యోనరం నావసాదయేత్

తదన్నమపి ధోక్తవ్యం జీర్యతే యవనామయమ్”

(అరణ్య 50. 17)

ఓ సౌమ్యుడా ! మనుష్యుడు తాను మోయగల్గు బరువును మాత్రమే మోయునెడల కష్టముండదు. రో గో త్వ త్తి కి హేతువుకానియట్లుగా జీర్ణమగు నన్నము మాత్రమే భుజింపవలయును.

12. “యత్కృత్వాన భవేద్ధర్మోనక్తిర్నిర్మయశోభవి
శరీరస్య భవేత్ ఘేదః కస్తత్కర్మ సమాచరేత్” (ఆరణ్య 50-18)

ఏపనులు చేయుటవలన ధర్మముగాని, కీర్తిగాని, చిరస్థాయియైన యశస్సుగాని లభింపక మీదుమిక్కిలి శరీరమునకు దుఃఖ హేతువో ఆపనులు ఎవడైన చేయునా ? (చేయడు అని అర్థము)

13. “దుఃఖితః సుఖితోవాపి సభ్యుర్నిత్యం సఖాగతిః”

దుఃఖమందుగాని, సుఖమందుగాని తనమిత్రుడైనవాడే సహాయమొనర్చును.

14. “అర్థినాముపవన్నానాం పూర్వం చాప్యపకారిణాం
అశాం సంక్రతుర్మయోహంతి స లోకే పురుషాధమః”

(కిష్కింధా 30-71)

తనయొద్దకు వచ్చి యాచించినవారిని, పూర్వము తనకు లభించిన యుపకారము స్మరించి వచ్చిన వ్యక్తులను (కాపాడుటకు) మాటయిచ్చి యెవడు చంపివేయునో వాడు ప్రపంచమునందందతికంటె నీచుడు.

15. “నవిషాదే మనః కార్యం విషాదో దోషవత్తరః
విషాదోహంతి పురుషం బాలం క్రుద్ధ ఇవోరగః”

(కిష్కింధా 64-11)

మనస్సున దుఃఖముంచుకొనరాదు. దానియందధిక దోషమున్నది కోపించిన సర్పము పిల్లలను భూతపర్చుటవంటిది.

16. “ధిగస్తు పరవశ్యతామ్” (సుందర॥ 25 20)

పరాధీనమైన బ్రతుకు నిందనీయము, చీ-చీ-

17. దృశ్యమానే భవేత్ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్యదృశ్యతః
(సుందర॥ 26-41)

ఏదైననొకటి కంటియెదుట కనిపించుచున్నపుడు దానిపై వ్యామోహము కలుగుట తప్పదు అది దూరమైనయెడల దానితోసౌహృద్ధము తెగిపోవును.

18. “యథాకాష్టంచ కాష్టంచ సమయే తాం మహోదధౌ
సమేత్యవవ్యపేయాతాం తద్వత్ భూత సమాగమమ్”

(అయోధ్యా 105-26)

ప్రపంచములో జీవుల పరస్పర సంబంధమెట్టిదనగా :- సదీప్రవాహ వేగములో నచ్చటచ్చట భిన్నభిన్నస్థలములనుండి పడిపోయిన పుడకలు, ముందువెనుకలుగా దీర్ఘప్రయాణము సాగించి కొంతకాలము కలిసియుండియు తిరిగి విడిపోవుచుండును. తుదికన్నియు మహాసముద్రములో నేమూలనో చేరి పోవును. వానికి సముద్రము గమ్యస్థానమైపోవును. జీవుల స్థితిగతులు అట్టివియే యగును. (దశరథుని మరణవార్త విని రాముని సానుభూతి వచనము)

19. “నసామ రక్షస్సు గుణాయ కల్పతే
సదాస మర్థో పచితేషు యుజ్యతే”

(సుందర. 41-3)

క్రూర మనుష్యునియెడ లోకనీతి ప్రభావము పనిచేయదు. అట్లే ధన సంపన్నుల యెడల దానధర్మాదులు ఉపయోగపడవు.

20. “కోపం సగచ్ఛంతిహి సత్యవంతః”

శాంతమూర్తులు కోపింపరు.

21. “నిరుత్సాహస్య దీనస్య శోకపర్యాకులాత్మనః
సర్వార్థావ్యవసీదంతి వ్యవనం చాధిగచ్ఛతి”

ఉత్సాహములేనివాడు, చరిద్రుడు, శోకవ్యాకులవ్యక్తి, వీరికి విశ్వమంతయు వికటముగనే కనిపించును ఇట్టివారు స్వయముగా కష్టములపాలౌదురు.

22. “జానామి శీలం జ్ఞాతీనాం సర్వలోకేషు రాక్షసః

హృప్యంతి వ్యసనేష్వేతే జ్ఞాతీనాం జ్ఞాతయః సదా” (యుద్ధ16-3)

రాక్షసులారా ! ప్రపంచమందంతటను అన్నదమ్ములయు, దాయాదుల యొక్కయు స్వభావము నేనెఱుంగుదును. జ్ఞాతి యెప్పుడును తన దాయాదికి సంభవించు కష్టకాలమందు సంతోషముతో మురియుచుండును. (విభీషణుని గూర్చి రావణుని వాక్యము)

పుట	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
28	4	ఛందోమయ	చ్ఛందోమయ
30	8	సారవృత	సారస్వత
30	21	తపశ్శబ్దము	తపశ్శబ్దము
31	20	దివ్య	దివ్య
33	14	సంస్కృతి	సంస్కృతి
37	12	సధిక	సధిక
37	16	తపాదకములు	ప్రతిపాదకములు
37	24	సోత	సోతము
39	20	జన్మించి	జన్మించిన
40	9	నుత్కృష్ట	నుత్కృష్ట
40	21	నాథస్య	నాథస్య
42	16	నిషయము	విషయము
42	16	లబ్ధ	లబ్ధ
44	9	విశ్వనాథా	విశ్వనాథా
45	21	స్ఫురద్రసః	స్ఫురద్రసః
46	16	పరినిష్ఠిత	పరినిష్ఠిత
46	18	విశ్రమ	విశ్రమ
50	15	స్వాధిష్ఠ	స్వాధిష్ఠాన
50	16	సహస్రారము	సహస్రారము
52	14	ఉపజ్ఞశాలి	ఉపజ్ఞశాలి
52	22	అధోదిక్కు	అధోదిక్కు
53	18	స్వాధిష్ఠ	స్వాధిష్ఠాన
58	12	యాద్యష్ట	యాద్యష్ట
58	14	మారురు	మారులు
59	15	పశ్యంతి	పశ్యంతి
60	22	పెరవుల	పెదవుల
63	8	నిస్తరింప	విస్తరింప
71	6	కర్మనః	కర్మనః
78	1	ఆర్య	ఆర్య

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
79	2	కోహ్యోష	కోహ్యోష
79	13	జ్యోతిష్పదార్థము	జ్యోతిఃపదార్థము
81	15	శ్రమ	శమ
81	19	రాయభారులు	రాయబారులు
84	19	కస్మ	కస్య
84	22	పరస్త్రి	పరస్త్రి
88	17	కాస్యపుడు	కాశ్యపుడు
89	22	గుణయగు	గుణియగు
89	23	సాదు	సాధు
90	18	కేర్తిశ్చ	కీర్తిశ్చ
91	16	ఆరణ్య	ఆరణ్య
96	12	యాణము	యానము
96	21	బుద్ధి	బుద్ధిః
96	23	మహానూరుడు	మహానూరుడు
97	8	అంతరంగిక	అంతరంగిక
102	16	పరిమళ	పరిమళ
102	17	దాతారం	దాతారం

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్ లో లభించు

పుస్తకముల పట్టిక
(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్** పేజ్ లైక్ చేయండి.

Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.

WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. ప్రతకథలు - పూజలు

1. శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4. సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5. వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6. కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7. త్రినాథ వ్రతం(కలర్)	10-00
8. త్రినాథవ్రతం(సాదా)	5-00
9. క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10. మంగళ గౌరీవ్రతం	10-00
11. వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12. శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13. కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరీపాటతో)	25-00
14. సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15. ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16. సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17. శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18. శివదీక్ష	10-00
19. కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20. సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం	20-00
21. తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22. స్త్రీల ప్రతకథలు	36-00
23. స్త్రీలప్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేడునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24. పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరీపాటతో)	36-00
25. సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26. ఆరువ్రతాలు	30-00
27. రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

28. తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29. శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30. శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31. లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32. శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33. శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34. కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35. శివపూజ	10-00
36. వీరభద్ర పూజ	10-00
37. ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38. నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39. సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40. రామదేవుని కథ	10-00
41. శివదేవుని కథ	10-00
42. లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43. వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44. బ్రహ్మాంగారి నిత్యపూజ	10-00
45. సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46. నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47. రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48. ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49. శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50. 16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51. పార్వతీకల్యాణం	25-00
52. సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53. పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54. అష్టనాగపూజ	36-00
55. పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56. ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57. ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58. ఏదేవునికి ఏవిధముగాబీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59. ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60. హనుమద్ వ్రతం	36-00
61. పంచాయతన పూజ	63-00
62. 28 వ్రతములు	120-00

63. కలశపూజలు (92కేసారి)	150-00
64. కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)
65. ప్రాంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)
66. గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1. శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4. స్థూలాక్షరీలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5. లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6. స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రాస్సైజు)కేస్బైండ్	108-00
7. సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళి: (63)	24-00
9. విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రాస్)	25-00
10. లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రాస్)	36-00
11. లలితా సహస్రనామములు	24-00
12. లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13. దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14. ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15. శివ సహస్రనామములు	24-00
16. విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17. గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19. గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21. శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22. సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23. సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24. శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25. మణిభీషవపర్ణన (పెద్దది)	24-00
26. సంద్యావందనం	24-00
27. మంత్రపుష్పమ్
28. త్రిభాషా హనుమాన్చాలీసా	15-00
29. హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30. మణిబీష్వపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31. ఆరు చాలీసాలు	10-00
32. శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33. వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34. ఆరుదండకాలు	5-00
35. వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36. అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37. దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దనీస్తోత్రంతో)	10-00
38. సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39. భగవద్గీత మూలం	27-00
40. రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41. స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42. పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43. పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44. పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45. పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46. మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47. శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48. కుజదోషం	10-00
49. కాలసర్ప దోషం	10-00
50. మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51. దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52. పంచసూక్తములు	10-00
53. సంధ్యావందనం	10-00
54. రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55. గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56. హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59. శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60. నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61. మహాన్యాసమ్	36-00
62. సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63. గోమాతపూజావిధానము	10-00
64. ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65. ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66. ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67. శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68. అర్చన	40-00
69. నిత్యదేవతార్చన	40-00
70. సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71. శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72. చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73. శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74. వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75. శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1. శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2. సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3. శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4. శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రొన్)	63-00
5. శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రొన్)	63-00
6. నవనాథ చరిత్ర	99-00
7. శ్రీసాయిచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8. శ్రీగురుచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9. సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10. అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11. భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12. శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13. శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14. శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15. శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16. శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17. "శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18. "శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19. శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20. శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21. శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22. శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23. హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24. శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25. ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26. షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27. సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28. సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29. నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30. శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31. హృదయంలో సాయి	15-00
32. శ్రీషిరిడిసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33. గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గ్యేయ)	72-00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గ్యేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఓక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గ్యేయ-భక్తిటివి)	25.00
8. శుభమస్తు (పిడపల్లి) క్యాలండర్	25.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. ధృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్కబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41. శుభశకునాలు	30-00
42. హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43. సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44. ముహూర్త దీపిక	99-00
45. పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46. కలలు ఫలితాలు	30-00
47. జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48. మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49. జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50. గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51. ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52. ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53. జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (సూర్యయోగాలఫలితాలు)	120-00
54. అంగసాముద్రికం	36-00
55. హస్త సాముద్రికం	63-00
56. లాల్ కితాబ్	99-00
57. శకునశాస్త్రం	63-00
58. ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59. పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60. అష్టకవర్గ (కొండపల్లి)	63-00
61. బృహత్ జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62. లగ్నరత్నాకరం	63-00
63. షట్పంచాశిక	120-00
64. 40 రోజుల్లో జ్యోతిషం నేర్చుకొనండి	270-00
65. 40 రోజుల్లో సాముద్రికం నేర్చుకొనండి	180-00
66. 40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67. 40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68. 40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69. మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70. కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71. ముహూర్తచింతామణి	99-00
72. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73. ప్రసిద్ధవృక్షుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74. అదృష్టరెమెడిస్	144-00
75. గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76. జ్యోతిష రెమిడిస్	300-00
77. జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78. జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79. నాడీజ్యోతిషం	63-00
80. నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81. లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82. గౌతమసంహిత	63-00
83. హోరరత్నమాల	63-00
84. జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85. పుష్యర పంచాంగం (2013-14 నుండి 2024-25)	560-00
86. దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87. వింత జ్యోష్యములు	63-00
88. షోడశవర్గులు	200-00
89. రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90. చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91. కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92. బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93. గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94. శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిథున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖకాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

జి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్ధరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతి:	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

**రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు**

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహూర్త చింతామణి-పార్వ2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ట సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్బైండి)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో “వాస్తువిద్య” నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5. గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6. వాస్తు పూజ	63-00
7. వాస్తు సూత్రములు	63-00
8. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9. గృహవాస్తు వర్ణులు	99-00
10. విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11. విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12. విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13. ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14. శుభవాస్తు	270-00
15. వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16. వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17. హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18. గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19. వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20. గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21. జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22. వాస్తురత్నాకరం (క్రిందపల్లి)	63-00
23. వాస్తుశిరోమణి	120-00
24. వాస్తుసంగ్రహమ్	63-00
25. పంచవాస్తు పారిజాతం	120-00
26. వాస్తుడిండిమమ్	63-00
27. వాస్తుదుందిభి	120-00
28. విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్బైండి)	250-00
29. కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30. జలివాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31. మయవాస్తు (గోరసపీఠభద్రాచార్య)	120-00
32. వాస్తు జ్యోతి	63-00
33. మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34. వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35. వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్ర-శాస్త్రాలు

1. మంత్రసాధన	63-00
2. తంత్రజాలం	63-00
3. మంత్రశక్తి	63-00

4. దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5. దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6. తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7. యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8. మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9. సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10. మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11. సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12. సదాచార దీపిక	63-00
13. యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14. ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15. బదనిక తంత్రమ్	63-00
16. ఉచ్చిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17. గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18. గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19. సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20. యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21. పాశుపత తంత్రం	99-00
22. పంచదశ మహాఘట్ట తంత్రం	99-00
23. రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24. మంత్రసిద్ధి	120-00
25. పరశురామతంత్రమ్	108-00
26. శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27. శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28. గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29. మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30. శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31. మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32. సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33. హవన తంత్రం	250-00
34. షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35. శాక్తీయతంత్రం	250-00
36. రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37. లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38. హిరణ్యకూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీతంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాఙ్కల్పమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాఙ్కల్పమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16. వీరభద్రారాధన	99-00
17. కుజగ్రహారాధన	99-00
18. భైరవారాధన	99-00
19. దైవారాధన	99-00
20. గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21. శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22. హయగ్రీవారాధన	99-00
23. లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24. శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25. దేవీ లీలామృతం	99-00
26. పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27. పురాణపండ రామాయణం	99-00
28. పురాణపండ భారతం	99-00
29. పురాణపండ భాగవతం	99-00
30. (సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31. కాలసర్ప యోగం	99-00
32. నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33. నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34. వేదసూక్తములు	99-00
35. వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36. పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37. సూక్తిరత్నాలు	99-00
38. హనుమచ్ఛ్రిత్ర	99-00
39. నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40. నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41. సాలగ్రామములు	99-00
42. గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడి	99-00
43. శనిగ్రహరెమిడిస్	99-00
44. జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45. వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్మ్యాచింగ్గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46. మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్గైడ్) ..	99-00
47. మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్కరక్షన్ ..	99-00
48. న్యూమరాలజీ రెమిడిస్	99-00
49. మూకపంచశతీ	99-00
50. శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51. రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52. ఉపాసన విధానం	99-00
53. పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55. గణపతిభాష్యం	99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57. నవయోగులు	99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్బైండింగ్)	216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66. శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం	99-00
67. మార్షల్ఆర్ట్స్ 9 (కరాటే,కుంగ్ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68. మ్యాజిక్గైడ్	99-00
69. చదరంగం	99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71. గరుడపురాణం	40-00
72. మాఘపురాణం	36-00
73. శివపురాణం	36-00
74. వైశాఖపురాణం	36-00
75. కార్తీక పురాణం	36-00
76. కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79. గాయత్రీ మహిమ	36-00
80. వృక్షదేవతలు	63-00
81. యాజుష స్కార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83. చతుర్వేదములు	120-00
84. నవగ్రహారాధన	120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్బైండు)	250-00

87. మానవధర్మములు	120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత	120-00
89. సహస్రలింగార్చన	120-00
90. శ్రీ శివగీత	120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు	120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్ బైండింగ్) 250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా 120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము	200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు	63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు	63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని	36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్ బైండింగ్)	270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని	99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర	36-00
102. భగవత్ స్తుతి	63-00
103. సూర్యోపాసన	36-00
104. కాశీఖండం	250-00
105. దేవీభాగవతం	360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం	216-00
107. ధర్మసందేహాలు	216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు	250-00
109. రామాయణం	600-00
110. పోతన భాగవతం	900-00
111. శివమంత్రములు	63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00

9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యబీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్ గైడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. పుడ్ థెరపి	63-00
21. న్యూచురల్ థెరపి	99-00
22. సంపూర్ణ ఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23. కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24. యోగామంత్ర	63-00
25. యోగా మండే టు సండే	63-00
26. హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్ టుడే	99-00
27. హెల్త్ ఫైల్	108-00
28. వస్తుగుణపాఠం	250-00
29. రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30. వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31. నాటువైద్యం -(కేస్ బైండ్)	360-00
32. నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33. ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యుష్ష - భవానీ రకాలు

1. శ్రీ అయ్యుష్ష లీలామృతం	30-00
2. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనపాటలు	63-00
3. శ్రీ అయ్యుష్ష పూజాకల్పం	20-00
4. శ్రీ అయ్యుష్ష భక్తి గీతాలు	20-00
5. హారతిగైకొనుమా	40-00
6. శ్రీ అయ్యుష్ష దీక్ష F	10-00
7. శ్రీ అయ్యుష్ష భజనమాల F	10-00
8. శ్రీ అయ్యుష్ష నిత్యపూజ P	10-00

9. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10. భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11. దేవీలీలామృతం	99-00
12. శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13. దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14. భవానీదీక్ష P	10-00
15. దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16. శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17. అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1. అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2. శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3. సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4. వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5. సాభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6. సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7. చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8. జాతీయ గీతాలు	10-00
9. దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10. పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11. గొజ్జిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12. అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13. పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14. భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినిస్టెల్)	36-00
15. సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16. బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17. అన్నమయ్య సంకీర్తనావిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1. ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2. ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3. ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4. పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5. ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6. ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7. వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8. సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1. శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్ వెజ్)	63-00
3. శాకాహార వంటలు	30-00
4. మాంసాహారవంటలు	30-00
5. చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6. అందానికి చిట్కాలు	30-00
7. పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8. పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శాలీబోర్డర్స్	36-00
10. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11. చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12. పసందైన ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటలు	30-00
13. వలావ్లు, ఫ్లైడ్ రైస్లు, వెరైటీరైస్లు	30-00
14. వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15. బ్రేక్ ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16. పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17. మైక్రోవేవ్ వంటలు	99-00
18. సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19. పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20. పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21. మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22. మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23. నోరూరించే నాన్ వెజ్ వంటలు	99-00
24. మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్ (క్రాస్ సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్కాలు (భైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్దగడరామరావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్ చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు	595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు	
విశ్వకర్మ ప్రకాశము	80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	250-00
నారద సంహిత	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	60-00
మయమతము - వచనము	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక
మహాదశా పారిజాతం
వాస్తు నారాయణీయం	120-00
యోగావళీఖండం	120-00
ముహూర్తసింధువు	150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)	1208-00
మీరే స్యూమరాలజిస్ట్ (డావూడ్)	370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)	590-00
సాయి...	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)	500-00
తాజుద్దీన్ బాబా సచ్చరిత్ర	100-00

**సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి
ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.**

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ణి కారికలు	200-00
నవుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్తంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(చీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తోట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చింతామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ట సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్త్రుతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యయం	360-00
ముహూర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00

అరుదైన పాత పంచాంగములు, వ్రతకథలు,
పురాణములు, ఆరాధన గ్రంథములు,
సుప్రభాతములు, మహాత్మ్యములు, సహస్రనామములు,
పూజావిధానములు, స్తోత్రాలు, ప్రామాణిక గ్రంథములు,
కథలు, జ్యోతిష, వాస్తు, వైద్య, మంత్రశాస్త్రాది ఆధ్యాత్మిక
గ్రంథములకు

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం.

www.mohanpublications.com

From :

☎ : 0883-246 25 65

MOHAN PUBLICATIONS

Fort Gate, Opp : Ajanta Hotel

Rajahmundry-533 101 (a.p.)

mohan
PUBLICATIONS

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

ఉచిత Pdf బుక్స్ కై : - www.granthanidhi.blogspot.in

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద,
మంత్రశాస్త్రాది అనేక విషయాలు
తెలుసుకొండి... ఫ్రీబుక్స్
MOHAN PUBLICATIONS
పేజ్ లైక్ చేయండి.

granthanidhi
THE TREASURE OF PAGES
FIRST EVER TELUGU FREE E-BOOKS
DOWNLOADING WEB PORTAL

www.granthanidhi.com

Kinige.com

మా ఇ-బుక్స్ కినిగె ద్వారా కానుకగాలు
చేసుకొనే వచ్చును.

dailyhunt

మా ఇ-బుక్స్ డైలీహంట్ ద్వారా
అత్యధిక డిస్కంట్ ఆఫర్లతో లభించును.